

VODIČ ZA OMLADINU

VODIČ ZA OMLADINU

Autor:

Bediuzzaman SAID NURSI

Naslov originala:

Gençlik Rehberi (Boşnakça)

Izdavač:

REJHAN-Sarajevo

Prijevod:

Abdulah Smajić

Štamparija:

IMAK OFFSET

Esenyurt / Istanbul - Türkiye

+90 444 62 18

REJHAN PUBLICATION

ul. Sarači, 77/1, Morića han, Sarajevo

ul. Iganska nr, 24 04-087, Warszawa

Kontakt:

www.rejhan.net

erdogannil@hotmail.com

Copyright © by IK REJHAN, 2020

All rights reserved

ISBN 9958-9178-1-5

COBISS.BH-ID 15145734

Iz djela Risale-i Nur

VODIČ ZA OMLADINU

Autor:

Said Nursi

SARAJEVO, 2020

RIJEČ PRVA

Riječju "Bismillah" (U ime Allaha) započinje svaki dobar posao i mi, zato, započinjemo njome.

Pa, o dušo moja! Znaj da ova ugodna i mubarek riječ, koliko god da je jedno obilježje islama, tako je isto i zikr svih bića na jezicima njihovih stanja.

Ako si voljan dosegnuti domete ogromne i neiscrpne moći što počivaju u riječi "Bismillah", i svu širinu nepresušnog berićeta u njoj, poslušaj sljedeću kratku i slikovitu pripovijest.

Čovjek koji putuje i kreće se kroz nomadsko-arapsku pustinju mora steći pripadništvo jednom plemenskom starješini i ući pod njegovu zaštitu kako bi izbjegao zlo razbojnika, obavio svoje poslove te podmirio svoje potrebe. U protivnom, onako sam, stalno bi bio uznemiravan i pokleknuo bi pred mnoštvom neprijatelja i potreba.

I, tako, desilo se to da su dva prijatelja krenula na jedan ovakav put. Jedan od njih bio je skroman, a drugi samouvjeren, te je skromni odabrao pripadništvo jednom starješini, dok je drugi odbio iskazati pripadnost. Kretali su se kroz pustinju. Onaj što je objavio svoju pripadnost nije odsjeo niti u jednom šatoru, a da, zbog imena svojeg starješine, nije bio dočekan s poštovanjem i uvažavanjem. Ako bi ga presreo drumski razbojnik, on bi mu rekao: "Ja putujem pod imenom tog i tog starješine", te bi ga se zlikovac odmah klonio. Onaj samouvjereni, pak, nailazio je na poteškoće i na probleme, takve koji se gotovo ne daju niti opisati. Tokom cijelog puta neprestano je bio u strahu i trepetu, u stalnom moljakanju, te je, na ovaj način, sam sebe ponizio i omalovažio.

Pa, o dušo moja nepokorna! Taj putnik si ti, a ovaj prostrani dunjaluk spomenuta je pustinja. Tvoje siromaštvo i nemoć bez granica su. Tvoji neprijatelji i potrebe beskonačni su. Pa, budući da je to tako, prihvati ime stvarnog i neprolaznog Vlasnika ove pustinje, a kako bi izbjegao poniženje prosjačenja od svih bića te omalovaženost i drhtanje zbog straha pred dešavanjima.

Tačno, riječ "Bismillah" takva je mubarek riznica: njom se tvoje siromaštvo i nemoć vezuje uz apsolutnu Milost i Moć. Tako, i tvoja nemoć i tvoje siromaštvo postaju uvaženi zagovornici kod Onog Koji je Moćni, Milostivi i Uzvišeni.

Onaj ko se kreće i nastupa s riječju "Bismillah" jeste poput onog koji stupa u vojsku. Tada djeluje u ime države i ni od kog se ne ustručava budući da govori u ime zakona i vlasti. On, tako, uspijeva u svim poslovima i nepokolebljiv je pred svim.

Ranije smo spomenuli to da sve što postoji jezikom svojeg stanja spominje Allaha, dakle, izgovara "Bismillah". Da li je takvo što zbilja tako?

Jeste! Jer, recimo, ukoliko bi ti vidio nekog ko ljude dovodi na jedan plato te ih tjera da obavljaju različite poslove, onda bi, svakako, bio uvjeren da ta osoba ne postupa u svoje ime niti po svojoj sili, već je vojnik koji sigurno djeluje u ime države i oslanja se na moć vladara.

Na isti način i sve stvoreno postupa u ime Allaha. Sjemenke, naprimjer, koje su krajnje sićušne, nose nad svojim glavama, u ime Allaha, mamutska stabla i ogromne terete. Zapravo, svako stablo iskazuje "Bismillah", te nam iz riznice Božanske milosti daje pune pregršti plodova i prinosi ih nama. I svaka bašča iskazuje "Bismillah", te postane kuhinja Božanske moći u kojoj dozrijeva raznovrsna slasna hrana. I sve mubarek životinje, poput krave, kamile, ovce i koze, iskazuju "Bismillah", te postanu poput česme ukusnog mlijeka iz

vrela Milosti i izobilja, pa nam, potom, u ime Opskrbljivača prinosе najfiniju i najčistiju hranu. I korijenje sveg bilja i trava iskazuje "Bismillah", te probija tvrdo stijenje u ime Allaha, prodirući kroz njih svojim nježnim svilenim dlačicama. U ime Allaha, u ime Milostivog iskazuje i pred njim se pokorava svaka stvar!

Tačno, pružanje grana u zrak i njihovo donošenje plodova, kao i pružanje korijena u krševitom stijenju te njihovo prinošenje plodova i pod zemljom, potom, zadržavanje svježine i orošenosti na nježnom zelenom lišću mjesecima, uprkos žestokim vrućinama i njezinim navalama, sve to, dakle, jeste šamar po ustima materijalista te guranje prstom u njihovo ćoravo oko govoreći:

„Niti tvrdoća niti toplota na koje se oslanjate ne djeluju same po sebi, nego vrše svoje funkcije po naredbi Jednog Naredbodavca; On sićušne i poput svile nježne žilice osposobljava da, kao Musaov štap, probijaju stijene i slijede zapovijed:

فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ "Udari štapom svojim po stijeni!"

(El-Bekara: 60); a nježne i, poput cigaret-hartije tanke listove osposobljava da, poput tijela Ibrahimovog, a.s., nasuprot udara vreline očitava:

يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا "O vatro, budi hladna i spas." (El-

Enbija': 69)"

Pa, budući da svaka stvar koja postoji iskazuje smisao "Bismillah", i u ime Allaha prinosi Allahove blagodati, te nas njima uslužuje, onda i mi sami trebamo kazivati "Bismillah", te davati u ime Allaha i uzimati u ime Allaha. Pa ako je to tako, ne trebamo uzimati iz ruku nemarnika koji ne daju u ime Allaha.

Pitanje: Mi ukazujemo poštovanje i uvažavanje te plaćamo određenu cijenu onima što do nas donose te

blagodati. Kakvu li tek od nas cijenu zahtijeva Allah, stvarni Posjednik i Vlasnik tih blagodati?

Odgovor: Taj istinski Blagotvorac od nas zahtijeva tri stvari, kao cijenu ovih skupocjenih blagodati.

Jedna je zikr, druga je šukr, a treća je fikr. Dakle, "Bismillah" na početku, jeste spomen na Allaha (zikr), potom "Elhamdulillah" na kraju, što jeste zahvala Njemu (šukr), dok je sve između ovog dvoga "misao" (fikr), odnosno razmišljanje o ovim neusporedivim blagodatima, kao i shvatanje toga da su one nadnaravna djela moći Jednog i Sveopstojnog te pokloni Njegove široke milosti. Ovakvo promišljanje, zapravo, jeste "misao".

Ako onaj koji ljubi stopala običnog čovjeka i sluge po kojem mu je poslan vrijedni poklon od vladara, ne spoznavši, pritom, tog vladara čini glupost i bezumlje, šta, onda, tek reći za onog koji veliča materijalne uzroke koji su samo stjecište blagodati, ukazujući im svu ljubav i naklonost, mimo istinskog Blagodarca? Zar takav ne čini hiljadu puta gore bezumlje?

Pa, o nefsu moj! Ako ne želiš da budeš poput tog glupog maloumnika, daji u ime Allaha, uzimaj u ime Allaha, započini u ime Allaha, radi u ime Allaha! Uz selam!

Kako ćemo spasiti svoj Ahiret?

(Dijalog sa izvjesnim brojem mladića koji su bili privučeni dunjalučkom zavodljivošću i prohtjevima, a još nisu izgubili pamet.)

Nekoliko mladića, usred iskušenja zavodljivosti i primamljivosti prohtjeva i varljivih strasti kojima smo okruženi u ovom vremenu, zatražio da ih *Poslanice Nura* spase i pruže im ruku pomoći, s pitanjem:

“Kako da spasimo svoj ahiretski život?”

Odgovorio sam im u ime duhovnog bića *Poslanica nura*:

Mezar postoji, niko ga ne može poreći. Svako će neizbježno ući u njega. A u njega se ući može isključivo jednom od tri staze:

Prva staza: Taj mezar je nosiocima imana kapija u svijet bolji i ljepši od ovog dunjaluka.

Druga staza: Mezar je ulaz u vječnu tamnicu za one što su – iako vjeruju u Ahiret – ogrezli u zabludi i grijehu. U toj će samici biti razdvojeni od svih voljenih osoba, jer su postupali različito od onoga u što su vjerovali. Prema njima će se postupati na taj način zato što su znali, vjerovali, ali to nisu prakticirali.

Treća staza: ulaz u sušto nepostojanje za nosioce zablude i one koji ne vjeruju u Ahiret i poriču ga. Za njih je mezar grotlo, i njihovo konačno gubilište, jer mezar je u njihovim očima vješalo koje će sasvim dokinuti njih i sa njima sve njihove voljene. Tako su znali i tako će biti kažnjeni.

Prva dva puta sami su po sebi razumljivi i ne trebaju nikakav dokaz, jer su vidljivi i golim okom.

Budući da je smrtni čas za nas skriven iza zaklona nespoznajnog, i može nas stići svakog trena, i budući da oduzima ljudski život ne praveći razliku između mladića i starca, onda nema sumnje da će se bijedni čovjek, koji ovu zapanjujuću stvarnost sve vrijeme gleda pred očima, dati u potragu za onim što će ga spasiti od tog pogubljenja, i tražiti ono što će mu vrata groba preobraziti iz mrkle tmine u blještavo svjetlo, širom ih otvarajući u neprolazni svijet, u svijet svjetlosti i vječnog blagostanja. I nema sumnje da će to pitanje za čovjeka biti najznačajnije pitanje, značajnije i uzvišenije od cijelog dunjaluka.

Pojavnost ove kategoričke stvarnosti, dakle, da će se navedene tri staze dogoditi kroz ove tri činjenice, predskazalo je stotinu dvadeset i četiri hiljade dobro obaviještenih i pouzdanih ljudi, a to su časni vjerovjesnici, a.s., što u ruci nose bajrak potvrde, a to su njihove veličanstvene mudžize. Također ih najavljuje i stotinu dvadeseti četiri miliona dobrih evlija. Oni stavljaju pečat i potvrđuju istinitost onoga što su najavili časni vjerovjesnici, i svjedoče u prilog te iste činjenice, svojim duhovnim otkrovenjem, iskustvom i opažanjem. Nagovještava ih i bezbrojno i bespregledno mnoštvo učenjaka i istražitelja, i svojim nepobitnim intelektualnim dokazima što dostižu stepen pouzdanog znanja, a čija snaga uvjerljivosti i kategoričnosti dostiže devedeset i devet odsto,¹ potvrđuju to što su izvijestili vjerovjesnici i evlije. Svi oni složno izjavljaju:

Spas od trajnog pogubljenja, izbavljenje od vječne samice, i pretvaranje smrti u neprolazno blagostanje, može se postići jedino i isključivo vjerovanjem u Allaha i pokornošću Njemu.

Ako bi osoba krenula nekim putem, ne obraćajući pažnju na upozorenje nekog izvjestioca o postojanju smrtonosne opasnosti na tom putu, pa makar u stepenu

¹ Jedan od njih su, po viđenju svih, *Poslanice Nura*.

tek jedan odsto vjerovatnoće, samo taj duševni nespokoj i pritisak pod kojim se nalazi u strahu i iščekivanju opasnosti, dovoljan mu je da i na glad zaboravi. Kako onda ocijeniti neobraćanje pažnje na upozorenja i izvješća stotina hiljada iskrenih i priznatih ljudi, čija istinitost i vjerovatnoća dostiže stotinu odsto, na njihovo skupno mišljenje i stav svih njih da zabluda i nevjerovanje, kao što je očigledno, dogone čovjeka do pogubilišta i vječne samice groba. Oni također, uz ovo izvješće, pokazuju dokaze i izlažu tragove dotičnih činjenica, te da iman i pobožnost, sa stopostotnom pouzdanošću, uklanjaju vješala i zatvaraju vrata samice, a grob pretvaraju u kapiju raskošno ukrašenih palača ispunjenih neprolaznim blagostanjem i neiscrpnim riznicama! Ja vas pitam, da li ovaj bijedni čovjek, a posebno musliman, ukoliko nema imana i pobožnosti, koji se nalazi nasuprot ove grandiozne i zastrašujuće činjenice čak da mu bude dato svo carstvo dunjaluka, zajedno sa svim zadovoljstvima u užicima koje ono pruža, da li mu sve to može otkloniti uzdrmanost i zabrinutost u iščekivanju njegovog reda da svakog trena uđe u grob?

Budući da starost, bolest i nevolje, te smrt koja je svukuda oko nas, ubrizgavaju gorku patnju u dušu svakog čovjeka i stalno ga opominju na njegovo neizbježno odredište, svakako, da će u srcima zalutalih i razvratnih postojati duhovni džehennem, koji će ih kažnjavati svojim ognjem, čak i ako bi se oni beskrajno razonodili dunjalučkim užicima i zadovoljstvima. No, veoma duboka ošamućenost uslijed nemarnosti samo ih privremeno može izolirati od osjećanja te bolne kazne.

Budući da nosioci imana i pobožnosti grob koji im je pred očima vide kao vrata u bašče stalnog blagostanja i trajne ugodnosti, i kao kartu što im je iz Božije Odredbe dodijeljena svjedočanstvom imana, a u dobit donosi neiscrpne riznice zlata i dijamanta, svaki će od njih

osjećati duboku, nepopustljivu i istinsku slast, i duhovni zanos u toku svakog trena iščekivanja poziva koji će mu reći: *"Dođi, uzmi svoju kartu"*. Ukoliko bi se taj duhovni zanos otjelovio i to zrno sjemena preobrazilo u stablo, postao bi poput duhovnog dženneta što pripada tom vjerniku.

Pa onaj koji napusti to, takav užitak i sušto duhovno zadovoljstvo radi odabira kratkotrajne nedozvoljene naslade pomučene s patnjama, koja je poput zatrovanog meda, iz pobuda i mladalačke nepromišljenosti i prostakluka, srozat će se na nivo daleko ispod nivoa životinje. Ne uspijeva biti ni poput zapadnjačkih ateista, jer oni ako i poriču našeg Časnog Poslanika, s.a.v.s., moguće je pretpostaviti da vjeruju u nekog drugog poslanika, ili ako ne vjeruju ni u jednoga, možda vjeruju u postojanje Allahovo, Uzvišen je On. Ukoliko ne bi vjerovali ni u Allaha, onda možda posjeduju pohvalna svojstva koja će im iznijeti na vidjelo ljudske vrline. Dok, s druge strane, musliman zna za časne poslanike, vjeruje u svoga Gospodara, i spoznaje ljudska savršenstva isključivo posredstvom našeg Časnog Poslanika, s.a.v.s. Stoga, onaj koji napusti vladanje po njegovim mubarek normama, i ispusti uže njegovo, neće priznati ni bilo kojeg drugog vjerovjesnika, niti će priznati Allaha, slavljen je On. Takav ne zna niti za jedan temelj kojim će očuvati u svojoj duši ljudske uzvišenosti. Jer, neko ko napusti i odrekne se načela vjere i temelja odgoja koje je donio Časni Vjerovjesnik, s.a.v.s., koji je pečat vjerovjesništva i prvak svih vjerovjesnika, čija vjera i poziv obuhvata cijelo čovječanstvo, čije mudžize i vjera nadmašuju ostale i koji je stjecište dičenja i ponosa čitavog čovječanstva, kako je već divno ustanovljeno u tijeku četrnaest stoljeća, nikakvu svjetlost niti savršenstvo ne može postići, nego je osuđen na apsolutno srozavanje i pad.

Pa, o vi, koji ste podlegli kušnji užitka dunjalučkog života i zadovoljstva i o vi, koji sve svoje napore ulažete da bi ste osigurali ovaj život zabrinutošću za njega! O, bijednici!

Želite li slast dunjaluka, uživanje, zadovoljstvo i sreću u njemu, dozvoljeni užitci vam ukidaju potrebu za svime drugim, i dovoljni su vam i dostatni za zadovoljenje vaših želja i stišavanje vaših strasti. Shvatili ste – iz ranije iznesenog – da svaki užitak i naslada izvan domena šerijatski dozvoljenog, nanosi hiljadu boli. Jer, ako bi bilo moguće na ekranu sadašnjosti izložiti sva dešavanja iz budućnosti što predstoje i stanje u kojem će se nalaziti nakon, naprimjer, pedeset godina, na isti način kao što se danas uz pomoć filmske trake, izlažu dešavanja iz prošlosti, oni raskalašni i razuzdani bi gorko i bolno zaplakali na ono čemu se danas smiju, s osjećajem kajanja i krajnje odvratnosti prema tome.

Onaj, dakle, ko želi čistu i trajnu radost i stalnu razonodu i na dunjaluku u na Ahiretu, mora se rukovoditi odgojem Muhammedovim, s.a.v.s., unutar imanskih okvira.

Na duhovnom ekranu

Sjedio sam jednog dana do prozora u zatvoru Eskişehir. Prozor je bio okrenut prema srednjoj školi. Djevojke iz škole su se smijale i radosno i oduševljeno igrale. Vidjevši ih u tom njihovom stanju dunjalučkog dženneta, u mojim su se očima one preobrazile u džehennemske hurije, jer mi se odjednom ukazalo stanje u koje će one dospjeti nakon pedeset godina. Njihov se smijeh i radost izvratiše u prizore njihovog bolnog plača i žestoke tuge.

Dvije su mi se činjenice razotkrile iz ove situacije:

Na zamišljenom duhovnom ekranu sam promatrao njihovo stanje nakon pedeset godina. Njih pedeset, od šezdeset djevojaka koje se sada smiju, podvrgnute su kaburskoj patnji, nakon što im se tijelo već pretvorilo u prašinu. Preostalih su deset postale neugledne starice u sedamdesetim godinama života, čija ružnoća izaziva odvratnost.

Nisam se mogao savladati pred ovim prizorom, te sam briznuo u plač radi njihovog stanja. Pritom mi se ukaza velika smutnja vremena pred Smak svijeta. Ono što je najstrašnije i najveći izazov te smutnje jeste u zavodljivoj izazovnosti žena, nastala iz nedostatka srama. Jer, njihova bestidnost lišava čovjeka samokontrole i baca ga u pakao prostote, jednako kao što se leptiri sami bacaju u vatru. I navodi ga da jednu minutu zadovoljstva dunjalučkog života izabere nad godinama zadovoljstva vječnog ahiretskog života.

Osjetio sam primjer te djelotvorne smutnje dok sam jednog dana promatrao šta se dešava na ulici, te sam se mnogo sažalio na stanje omladine. Rekoh: *“Ovi jadnici se ne mogu sačuvati od pakla i plamena ove smutnje što privlači poput magneta?”*

I dok sam tako bio udubljen u ovo razmišljanje, apstraktna ličnost potpaljivača ove smutnje i ložača njezine vatre, njezinog misionara, se opredmeti preda mnom.

Njemu i nevjernicima koji od njega primaju uputstva i pouku rekoh:

O, nesretniče, što žrtvuješ svoju vjeru na putu naslađivanja džehennemskim hurijama, i podvaljuješ opsjednut prostaklukom i zabludom, prihvatio si nevjerništvo i otpadništvo od vjere, da bi zasitio prohtjeve duše što nagoni na zlo; ti koji si dao prednost dunjalučkom životu i odaješ mu se do granica da ga obožavaš i silno se plašiš smrti, pa čak ne želiš da pomisliš na grob, a lice okrećeš u pravcu odmetanja od vjere! Odlučno znaj:

S aspekta bezbožničkog razmišljanja, ovaj tvoj golemi dunjaluk, i sve što je proteklo do ovoga časa, te sve što će pristići nakon ove minute, i cijeli svemir, tvoja prošlost i budućnost, oni koji su prošli od pripadnika tvoga roda i ona stvorenja i generacije koji će doći, svi prošli svjetovi i narodi i skupine nadolazećih; svi su oni mrtvi, potpuno nestali i ne postoje. Budući da si ti umom i ljudskom naravi spojen sa svim ovim putujućim svjetovima i plovećim svemirom, na tvoju se glavu stalno srućuju pljuskovi nevolja od žestokih patnji koje izbijaju iz razmišljanja o odredištu mrtvih koji ispunjavaju cijeli ovaj svijet, čiji broj čak nema ni mjere ni granica. Sve je to potaknuto tvojom zabludom i nevjerništvom, tako da ona izjeda tvoje srce, ako posjeduješ svijest, i izgara tvoj duh, ako uopće imaš duh, a tvoj um zagnjuruje u okean tuge, ako imaš um da nije ishlapio.

Ako jedan neznatni sahat opojnosti i primitivizma, i mulj naslade nadoknađuje sve te beskrajne brige i tugovanja, onda ustraj u tome, i provodi se u zabavi i svojoj lakrdiji. Uprotivnom, dozovi se pameti! Poslušaj pribrana srca pouku Kur'ani-kerima, a umjesto

kratkotrajne naslade što ne potraje ni minutu, izaberi vječna i sveobuhvatna zadovoljstva,² kako bi se spasio od tog duhovnog džehennema, a zaslugom imana ušao u duhovni džennet na ovom dunjaluku i uživao u životnom blagostanju.

I nipošto ne reci: proživjet ću život i provoditi se kao životinja!, jer prošlost i budućnost su skriveni od hajvana, i oni su njemu potpuno nepoznati. Mudri i Milostivi ih je spasio beskonačnih patnji zaklonivši od njih gajb, tako da ni kokoš koja je spremljena za klanje ne osjeća nikakvu patnju niti žalost, osim u trenutku dok nož prelazi preko njezinog grla, a ubrzo nestane i svaki trag tog bola, te se i od njega spasi. Drugim riječima, prostrana milost i savršena brižljivost Mudrog Stvoritelja i Njegova sažaljivost na stvorenja, ukazuje se kroz odsustvo prikazivanja nespoznajnog, a u svojoj se punoj jasnoći ukazuje kod nedužnih životinja.

² Da, iman može – smislom – dovesti do toga da osoba okusi slasti i užitke dženneta čak i na dunjaluku. Sagledaj samo jednu od stotina koristi i njegovih iluminirajućih slasti:

Zamisli se kako stojiš nad glavom nekoga koga mnogo voliš, a on je u smrtnim hroptajima. Kolika bi tvoja radost i oduševljenje bili kad bi jedan izvrsni ljekar – poput hekima Lokmana i Hidra – pristigao i preokrenuo stanje umirućeg, pa se on izmakene iz ruku smrti i povрати zdravlje i čilost. Koliko bi tada tvoja radost ogromna bila!

Isto tako iman, u tebi potiče radost i ushićenje u brojnosti svih umrlih s kojima si vezan sponama. Jer, milioni onih koji leže u grobnici prošlosti koji su tebi dragi, iman sve skupa povraća u život i spašava od iščeznuća, nepostojanja i nepovratne smrti, i gle, oni ustaju i progledaju govoreći: *“Nismo umrli i uopće nećemo umrijeti”*.

Zaslugom, dakle, imana i njegovim oživljavanjem tih voljenih, oduševljenje vezama ljubavi i beskrajne radosti zauzimaju mjesto patnji koje su bez granica i koje proističu iz besprekidnih rastanaka.

Ovo je jedan primjer radosti i veselja koju iman donosi na dunjaluku, i dokaz je da je iman takva sjemenka koja se nosiocima imana razvije u klasje i rascvjeta, i daje da njegovi nosioci osjete sve džennetske slasti i divote, i doista će dati”.

Otuda slijedi da ti nikada ne možeš uživati u nedozvoljenim užiticima onako kako uživaju životinje, pasti ćeš za hiljadu slojeva niže od njih. Jer, tvoj um osjeća i vidi ono što za životinje predstavlja gajb, te pati radi toga. Tebi je, dakle, uskraćeno puno zadovoljstvo koje hajvan, zbog potpunog zastiranja gajba od njega, može osjetiti.

Pred toga, bratstvo, poštovanje, visoka moralnost i slična pohvalna svojstva, koja su stjecište tvoga ponosa i dostojanstva, postaju namještena, izvještačena, kratkotrajna, lažna, umišljena i sitna, jer su se svela na veoma usko vrijeme, poput jednog sahata u odnosu na beskonačnost, i ograničila se na veoma tijesan prostor, poput jednog prsta u odnosu na nepreglednu pustinju. Stoga tvoja čovječnost, uzoritost i savršenstva splašnjavaju, pa čak budu zametena i iščeznu bestraga.

Dok, s druge strane, bratstvo nosilaca imana i njihovo međusobno uvažavanje kojega si svjedok, porasta i povisuje se s uzvišenošću i samoga imana.

Time se u istom srazmjeru uveličaju i čovječnost vjernika i njegova savršenstva, jer se ta svojstva proširuju na razdaljine prošlosti i dimenzije budućnosti, bez svođenja na ograničeno mjesto i vrijeme.

A što se tvoga isticanja u dunjalučkim stvarima tiče, njegovo je porijeklo u činjenici da si ti najsličniji onome slaboumnom Židovu koji je za cijenu dijamanta kupio komadiće stakla, misleći da su to dijamanti. I ti isto tako zalaganje što ga zaslužuje prostrani vječni život, trošiš na jedno kratko vrijeme i svodiš na to, pa ne čudi da te prati uspjeh u tom ograničenom domenu, jer se na dunjaluk usredsređuješ sa svom ambicioznošću, pohlepom, plahovitošću, ljubavlju i gorljivom osvetom koje nosiš u sebi, i cijelu godinu potrošiš za osjećaje usmjerene na nekolicinu minuta. Ne čudi, onda, da se zakratko istakneš iznad nosilaca vjere – a budući da su i tvoj um, i duh, i srce i osjetila odustali od svojih uzvišenih

temeljnih funkcija, kroz ogrezanje i sudioništvo u prostotama nagonske duše i ugađanje njezinim sramotnim prohtjevima i strastima, ne čudi, dakle, da ti nadmašuješ vjernike na dunjaluku, i nije nimalo strano to što prividno izgledaš oduševljeniji od njih. Jer, tvoj um, srce i duh su se srozali i spali u krajnju niskost, štaviše u potpunosti su se izokrenuli i izobličili u sluge prostih nagona i primitivne duše.

Iz ovoga svakako slijedi da tvoj eventualni privremeni uspjeh za tebe će steći džehennemsku vatru, a obespravljenim vjernicima donijeti vječni Džennet.

Iskušenje draži žena

(Jedna važna tema što se neočekivano rodila u srcu)

Napomena:

Ustanovljena je praksa da se *Poslanice Nura* obraćaju na milost i saosjećanje. Stoga su – mnogo iznad muškaraca – za njih vezane žene, iskreno i ozbiljno, koje se ističu samilošću i nježnošću. Ovo je djelo upućeno onim djevojkama koje se, u gradu kao što je Istanbul, slijepo povode za otkrivenim i razgolićenim strankinjama - Grkinjama i Ermenkama, i stoga se ovdje pokazuje izvjesna oštrina u govoru. To je samo u svrhu upozorenja i otrežnjenja nemarnih djevojaka-muslimanki. A naše sestre, koje su vodilje saosjećajnosti i nježnosti, molimo da ne budu uznemirene ovim strogim tonom obraćanja.

Iz predaja vjerovjesničkih hadisa se razumijeva da će žene i iskušenja vezana za njih odigrati najopasniju i najstrahovitiju ulogu u vremenu smutnji pred Smak svijeta.

Da, kako nam prenose knjige povijesti: u ranim je stoljećima postojala zajednica žena čuvena po neustraivosti i nošenju oružja, poznata pod imenom "Amazonke". Čak je od njih nastala i vojna formacija koja je povela krvave ratove. Isto je i u ovo naše doba, gdje se zabludno bezbožništvo ustremilo na islam i dalo u rat protiv njega, a najužasnije grupacije što nasrću na islam, slijede plan duše što nagoni na zlo i svoj su povodac i zapovjedništvo dali šejtanu u ruke, jeste zajednica bestidnih i razgolićenih žena koje svojim razgolićenim nogama poput noža nanose rane nosiocima imana! Tako zatvaraju vrata braku, a proširujući put

razvratnosti, jer na prepad zarobljavaju mnoge duše i duboko ranjavaju srca i duhove navodeći ih na počinjavanje velikih grijeha. Čak neka od tih srca budu i usmrćena i dokrajčena.

Pravedna je kazna za njih da će im te razgolićene noge s oštricama poput noža biti džehennemsko gorivo, te će biti prvo što sagori u njegovoj vatri, jer su one iz godine u godinu njima naslađivale nefsove namahrema (kojima im je to bilo zabranjeno).

Uz to, one gube i supruga kakav im pristaje, pa čak ga uopće ne mogu ni imati baš onda kada to po svom ustrojstvu najviše žele i kada su po svojoj prirodi u najvećoj potrebi za njim, jer su na dunjaluku izgubile povjerenje i odanost. Čak i da ga nađu, naći će nekog poput sebe koji će im biti nesreća umjesto sreće. Šta više, kao rezultat ovakvog stanja: u tom vremenu pred kijamet, u nekim zemljama – uslijed odsustva želje za brakom i nepridržavanja bračnih prava – na jednog će čestitog čovjeka spadati četrdeset žena, što dovodi do raspuštanja, obezvređivanja i omalovažavanja žene i njene vrijednosti, kako se navodi u hadisi-šerifu.

Pa ako je stvarnost takva i budući da sve što je lijepo voli svoju ljepotu i ulaže napore da je sačuva, a ne želi da mu ona bude iskvarena; i budući da je ljepota jedna darovana blagodat, a blagodat, ukoliko se na njoj iskazuje zahvalnost, uveća se, a ukoliko se zahvalnost ne iskazuje, izobličići se, nestaje; nema, dakle, sumnje da žena koja posjeduje zdrav razum žestoko će nastojati izbjeći da svoju ljepotu i dražesnost učini sredstvom stjecanja grijeha i zlodjela, i u njih navodi druge. Svakako će bježati od toga da njezina ljepota bude preinačena u odvratnu nakaznost i uvehlu i otrovnu privlačnost. Nema sumnje da će se i povući kako ne bi nezahvalnošću i poricanjem te date blagodati, svoju ljepotu učinila stjecištem kažnjavanja i podnošenja posljedica. I da će ta čestita žena svoju ljepotu

upotrijebiti na dozvoljen način, kako bi ta prolazna ljepota postala trajna i neprolazna, umjesto ljepote koja ne potraje više od nekoliko godina. Time će ujedno iskazati zahvalnost na toj blagodati. U protivnom, plakat će i podnositi će patnje u očajanju i pokajanju u doba svoje starosti, zbog odbacivanja koje će doživjeti od strane drugih i zbog njihovog okretanja od nje.

A ako bi tu ljepotu ukasila nakitom lijepog vladanja po Kur'ani-kerimu, i najizvrsnijom pažnjom koja je dolična okvirima islamskog odgoja, ta će prolazna ljepota postati trajna – po smislu – i ženi dodijeliti ljepotu koja je divnija, raskošnija i prijatnija od hurija u vječnom Džennetu, kako je i potvrđeno u hadisi-šerifu.

Pa ako ta žena ima i trunku pameti, nipošto neće dopustiti da joj taj divni, vječni rezultat propadne.

JEDNO UPOZORENJE, OPOMENA I POUKA UPUĆENA GRUPI BEZNADEŽNIH MLADIĆA

Došla mi je jednog dana grupa mladića iz kojih izbija krepost i bistrina tražeći snažne pouke i prave upute koje će ih sačuvati od zalijetanja u zlo, uzrokovano uvjetima življenja, mladalačkim poletom i prohtjevima što ih okružuju. Rekao sam im nešto slično kao i onima što su zatražili pomoć od Poslanica nura.

Znajte da će vaša sadašnja mladost i čilost življenja koje uživate neizbježno proći, pa ukoliko se ne budete održali unutar granica šerijatski dozvoljenog, ta će mladost propasti i prohujati u nepovrat, a na vas na dunjaluku, u grobu i na Ahiretu navući će nevolje, tegobe i patnje koje umnogome nadilaze dunjalučka uživanja koja vam je pružila da ih iskusite. Međutim, ukoliko tu vašu mladost provedete u čednosti duše, čuvanju časti i poslušnosti svojem Gospodaru kroz islamsko vaspitanje, iskazujući zahvalnost Uzvišenom Allahu na blagodati mladosti kojima vas je obdario, to će doba u duhovnom smislu potrajati i trajno ostati, a vama će biti sredstvo zadobivanja neprolazne i trajne mladosti u vječnom Džennetu.

Dakle, ukoliko je život lišen imana ili, pak, ukoliko iman zbog mnoštva grijeha izgubi svoj utjecaj na njega, uz svoja pojavna i veoma kratkotrajna zadovoljstva i slasti, nanosi patnje, žalost i brige u višestrukoj količini tih zadovoljstava i užitaka. Jer, ljudsko biće – umom i mišlju koji su mu dodijeljeni – posjeduje urođenu i pouzdanu vezu s prošlošću i budućnošću, pored stanja u kojem se nalazi u sadašnjosti, tako da je on u stanju kušati slasti i osjećati patnje iz tih vremena, za razliku od životinje čiju bistrinu sadašnjeg užitka ne pomućuju tuge

koje su se desile u prošlosti niti strepnje od očekivanih dešavanja iz budućnosti, a s obzirom na to da životinje ne posjeduju sposobnost mišljenja.

Otud, čovjeku koji se obruši u zabludu i kojeg poklopi nemarnost bude iskvareno zadovoljstvo zbog tugovanja iz prošlosti i potresanja i zabrinutosti za budućnost, te mu i život u sadašnjosti bude pomućen patnjama i umišljajima, a posebno nedozvoljenim užicima koji su poput zatrovanog meda.

Drugim riječima, čovjek je u pogledu uživanja u životu na stotine puta nižem nivou od životinje. Štaviše, život sljedbenika zablude i nemarnosti, pa čak i njihov cijeli bitak i svijet, svodi se isključivo na današnji dan, jer sva protekla vremena i bića u njima uklonjena su, mrtva, i to uzrokom njihove zablude, pa ih tamo prekrivaju slojevi mraka.

Što se dolazećih vremena tiče, i ona su također za njih nepostojeća, i to zbog odsustva njihovog vjerovanja u nespoznajno. Tako beskrajni rastanci u neprekidnom nizu ispunjavaju njihov život neprozirnom tminom, sve dok, posjedujući razum, poriču ahiretsko proživljenje i okupljanje.

Međutim, kad iman postane duh života i kad u njega unese svoje svjetlo, osvijetli se prošlost i zasja budućnost, te obje postignu postojanost, pa duh čovjekov i srce njegovo napajaju s gledišta imana, kroz uzvišene duhovne užitke i trajnu egzistencijalnu svjetlost, jednako kao što ih napaja i sadašnjost.

Ova činjenica dovoljno je pojašnjena u *Sedmoj nadi, Poslanice starcima*, pa se na nju valja osvrnuti.

Tako je sa životom, pa ukoliko želite biti zadovoljni životom i uživati u njemu, proživite ga s imanom i okitite ga obavljanjem farzova, te ga sačuvajte izbjegavanjem grijeha.

Što se stvarnosti smrti tiče, a čiji nam užas prikazuju umiranja kojih smo svjedoci svakog dana i na svakom mjestu, pojasnit ću vam je jednim primjerom, isto kao što sam to učinio drugim mladićima poput vas.

Zamislite, naprimjer, da je tu pred vama postavljena greda za vješala, a pored nje prostorija u kojoj se sretnicima dijele karte s izdašnim nagradama. Nas deseterica odavde bit ćemo pozvani tamo, htjeli mi to ili ne. Međutim, budući da je vrijeme tog poziva nama nepoznato, mi svakog trenutka iščekujemo da neko kaže svakom od nas bilo: *Dođi, primi svoju smrtnu presudu i penji se na vješala*, bilo, pak: *Dođi, primi dobitni tiket koji ti donosi milion zlatnih lira*.

Dok stojimo u iščekivanju, dvije osobe pojave se na vratima. Jedna od njih je dražesna i lijepa, ali varljiva žena, polugola. U ruci nosi naizgled sladak i ukusan, ali, ustvari, zatrovan komad halve i nudi nam da jedemo.

Međutim, druga osoba jeste jedan ugledni i elegantni muškarac, a koji nije podmukao niti lukav. On ulazi iza ove žene i kaže:

"Donosim vam čudesni zapis i jasnu pouku. Ako pročitate pouku i ne okusite onu halvu, spasit ćete se vješala i s ovim zapisom primiti vrijedan dobitni tiket. Eto, vi svojim rođenim očima vidite da onaj ko pojede taj slatkiš uvija se od grčeva u stomaku, sve dok se ne popne na vješala. Dok, dobitnici nagradne tikete, iako se dobro ne vide, pa odavde izgleda kao da se oni uspinju na platformu vješala, ipak na milione svjedoka izvještavaju to da oni nisu obješeni, već su te grede vješala upotrijebili kao ljestve kojima bi lakše došli do paviljona u kojem se dijele nagrade. Pogledajte kroz prozor, a kako bi vidjeli visoke činovnike zadužene za nadziranje dodjele nagrada kako povišenim glasom dozivaju: 'Oni koji imaju čudesni zapis osvojili su nagradni tiket.' Imajte to pouzdano na znanju jednako

kako što ste okom vizije pouzdano vidjeli one kako odlaze na vješala. Neka vas ne obuzima nikakva sumnja oko ove činjenice, jer ona je jasna poput sunca usred bijela dana.”

U skladu s ovim primjerom, šerijatski nedozvoljena, mladalačka, razuzdana zadovoljstva i naslade koji su poput zatrovanog meda razlog su gubljenja imana koji je tiket i sredstvo vječnog blagostanja te vječnih riznica. Stoga će se stropošitati u smrt koja mu je poput vješala i u šupljinu groba koja je ulaz u vječnu tminu, kako i s vanjske strane izgleda. Budući da je vrijeme edžela nepoznato, taj dželat može se pojaviti bilo kojeg časa da okonča život, ne praveći, pritom, razliku između mladića i starca.

Međutim, ukoliko se mladić uzdrži od ovih nedozvoljenih užitaka koji su slični zatrovanom medu i ukoliko ih se riješi, pa uznastoji steći onaj kur’anski zapis kakav je iman i izvršenje farzova, onda mu stotinu dvadeset i četiri hiljade vjerovjesnika, a.s., i jedna nepreglednost i bezbroj dobrih evlija i učenjaka koji primjenjuju znanje, složno predviđaju i donose radosnu vijest, prinoseći i dokaze onog o čemu ga obavještavaju, da će vjernik osvojiti tiket koji mu u dobit donosi riznice vječnog blagostanja.

Dakle, zaključak rečenog jeste taj da će mladost neumitno otići i neizbježno nestati. Pa, ukoliko je provedena na putu naslade i u opojnoj nepromišljenosti i ispraznosti, ostavit će iza sebe hiljade mučnih nevolja, patnji i tegoba, kako na dunjaluku, tako i na Ahiretu.

Ukoliko želite uvidjeti to kako neki mladi, uzrokom svojih nepromišljenih postupaka, prekoračenja te izlaganjem duševnim bolestima, uglavnom završavaju u bolnicama ili, pak, uzrokom drskosti i zasljepljenosti u zatvorima, na prezrenim i ponižavajućim mjestima, ali i uzrokom tjeskobe u grudima od duhovnih i duševnih

patnji i nemira koji ih snalaze u mjestima za zabavu i u krčmama, dakle, ukoliko želite biti svjesni tih ishoda, onda se raspitajte za takvo što po bolnicama, zatvorima i grobnicama. Bez sumnje ćete se u bolnicama, na jezicima stanja, naslušati stenjanja, uzdisanja i jadikovanja od bolesti uzrokovane mladalačkim hirovima i pretjerivanjem. Također, u zatvorima ćete se naslušati žalosnih urlika, glasova kajanja i tužnih jecaja koje ispuštaju nesretni mladići koji su bili povedeni svojom nepromišljenošću i zaslijepljenošću, te su naletjeli na odgojne šamare zbog prijestupa i postupaka koji nisu u skladu sa šerijatskim zapovijedima. Saznat ćete, također, i to da u većini slučajeva kažnjavanja čovjeka u grobu – tom posmrtnom međuprostoru čija se vrata ne smiruju i ne prestaju otvarati i zatvarati zbog mnoštva onih koji ulaze kroz njih – razlog jeste upravo ono što je on zaslužio svojim lošim postupcima u godinama mladosti, a kako je utvrđeno viđenjem stanja u grobu od strane nosilaca duhovnog otkrovenja, kao i svjedočanstvom i potvrdom svih poznavalaca stvarnosti i nauke.

Upitajte, ukoliko ste voljni, starce i bolesnike koji predstavljaju glavninu čovječanstva, pa ćete čuti kako njihova apsolutna većina govori:

Eh, žalosti moja za onim što je promaklo! Upropastio sam proljetni cvat svoje mladosti na beskorisne, pa čak i na štetne stvari! Nipošto nemojte ići mojim stopama, budite dobro na oprezu da ne radite onako kako sam ja uradio!

Razlog ovakvom čemu jeste taj što onaj koji trpi mnoge godine ispunjene brigom i tugom na dunjaluku, kažnjavanjem u Berzahu te naposljetku džehennemsku vatru na Ahiretu, i to zbog uživanja u nedozvoljenim zadovoljstvima koja ne potraju niti pet do deset godina u doba mladosti, nije vrijedan sažaljenja, iako se nalazi u najjadnijem stanju koje poziva na samilost i saosjećanje. Jer, onaj ko se svojevolumno zadovolji nečim štetnim i

povodi se za time, ne zaslužuje sažaljenje niti se na njegovo stanje gleda okom milosti, a po pravilu:

الرَّاضِي بِالضَّرَرِ لَا يُنْظَرُ لَهُ *Prema onom ko se zadovolji
štetnim, ne treba imati obzira.*

Neka mene i vas Allah sačuva iskušenja ovog
izazovnog vremena i neka nas zaštiti od njihovih zala.
Amin!

Najbitnija tema rasprave

Ovo je sadržaj našeg upita kod Ustaza.

Upitali smo Ustaza jednog dana:

“Dvije su godine od izbijanja Drugog svjetskog rata, čiji je ishod pouzdano vezan uz sudbinu Islamskog svijeta. I pored toga, vi se kod nas ništa ne raspitujete, niti ste ijednom upitali brata Emina – koji vas uslužuje svaki dan – o tom ratu, niti ste mu posvetili ikakvu pažnju vrijednu spomena, pa čak niti u njegovim najtežim danima. Postoji li, dakle, druga činjenica koja je zaokupila svu vašu pažnju, važnija od ovog velikog događaja, te ga kod vas učinila beznačajnim, ili smatrate da je bavljenje njime i zanimanje za njega pogubno i štetno?”

Njegov je odgovor bio sljedeći:

Da, postoji stvarnost koja je bitnija i uzvišenija od ovog nemilosrdnog rata. Ona dominira svim postojanjem, tako da ovaj golemi rat postaje beznačajan u odnosu na nju. Naime, dok se dvije velike države nadmeću, i nameću svoj spor radi uspostave vlasti nad Zemaljskom kuglom, a dvije najveće svjetske religije parniče radi svojih interesa pred mirovnim sudom, u vremenu rasplamsavanja nasilnog sukoba između snažne struje ateizma i nebeskih religija, te dok se slojevi socijalizma na svojim sudovima glože sa buržoaskim skupinama, na poprištu nalazimo jedan predmet rasprave koji je uzvišeniji od svih tih sporova, i stvarnost koja je uzvišenija od svih njih, toliko da ono što vezano za njega pogodi jednu osobu, dalekosežnije je od ovog svemirskog rata. Taj predmet poučuje:

Da se pred svakim vjernikom, a i pred svakim ljudskim bićem uopće, nalazi najbitnija parnica u ovom našem sadašnjem vremenu, a to je: steći vječni imetak u

vječnoj njivi prostranoj koliko cijeli dunjaluk koja je od početka do kraja ukrašena raskošnim palačama i zelenim vrtovima, ili ih potpuno izgubiti. Znači da je pred svakim čovjekom otvorena toliko važna rasprava, da kad bi posjedovao i sve bogatstvo Engleza i Nijemaca i njihovu moć, a bio trezven i razuman, žrtvovao bi sve što ima radi dobijanja te parnice. Jer, besumnje, onaj ko svoje napore potroši na neki drugi spor, smatra se luđakom i maloumnikom.

Štaviše, žestina pogibelji što prijeti ishodu te rasprave, dostigla je granice da – na osnovu svjedočenja jednoga nosioca duhovnog otkrovenja – na izvjesnom mjestu, samo jedna od četrdeset osoba kojima smrtni čas uruči nalog za otpuštanje iz života, te oni okončaju život, uspijeva dobiti tu parnicu, dok preostalih trideset devet su je izgubili.

Ako bi, dakle, postojao advokat koji može dobiti tu parnicu, i koji ima iskustvo dvadeset godina – a dobio ju je već za osamdeset posto svojih klijenata vjernika – nema sumnje da će svako ko posjeduje imalo pameti njemu povjeriti svoj predmet rasprave što zauzima glavninu njegove pažnje. A jedan od tih advokata što se zauzimaju za tu važnu parnicu, i vjerovatno najsposobniji od njih, jesu *Poslanice Nura*, koje su se kondenzirale iz smislene nadnaravnosti Kur'ani-kerima, i izviru i nastaju iz nje. Najočitiiji su dokaz toga hiljade svjedoka koji su njihovim posredstvom dobili tu parnicu.

Tačno! Nepobitno je utvrđeno da je svaki čovjek na ovu Zemlju izaslan radi izvršenja izvjesne dužnosti, i on je na njoj počasni gost tokom prolaznog života, dok je njegovo biće okrenuto prema uživanju života u vječnosti i neprolaznosti.

Svako ljudsko biće, također, osjeća da su njegove zaštitne kule u kojima se utvrdio radi spašavanja vječnog života, u ovom vremenu izložene potresanju i

pomjeranju. Stoga, uz svoju prinuđenost bespovratnog napuštanja ovog svijeta i svih svojih voljenih na njemu, nalazi se pred uzvišenom dilemom i sporom: steći ili izgubiti tu vječitu veličanstvenu kraljevinu, prostraniju, bolju i savršeniju od cijelog dunjaluka.

Pa ako ne bi stekao svjedočanstvo imana i dokument istinskog vjerovanja, izgubit će tu parnicu! Postoji li, dakle, nešto što može nadoknaditi taj očigledni gubitak?

Polazeći od ove činjenice, moja pamet i pamet moje braće, čak i kad bi se svaka umnožila sto puta, jedva da je dovoljna za ispunjenje ove uzvišene dužnosti na pravi način. Stoga, razmatrati i zanimati se za neka druga pitanja za nas je bespotrebno i suvišno. Samo što kao izuzetak postoji to da je dio *učenika Nura* bio prinuđen pratiti ta pitanja i zanimati se za te druge sporove, bez svoje želje, stajući u odbranu svojih prava uslijed njihovih kršenja od strane jednog broja budala i njihovog prekoračenja u odnosu na naša prava, bez ikakvog povoda i razloga.³

Nadalje, osvrtnje na sporove i sukobe izvan okvira ove najbitnije i istinske rasprave, i zanimanje za njih srcem i mišlju, veoma je štetno. Jer, onaj ko posvećuje pažnju širokim i provokativnim političkim oblastima poput ove, i bavi se njima, zaboravlja se u smislu da je zadužen radom u jednom ograničenom i uskom djelokrugu, te zastranjuje i posustaje u izvršenju zaduženja koja su mu povjerena unutar tog uskog kruga.

Osim toga, onaj ko svoje interesovanje troši na praćenje široke i izazovne političke sfere, desi se da bude povučen njezinom strujom. On tada nije više u mogućnosti da pravilno i potpuno ispunjava svoje dužnosti, iako još nije izgubio zdravo srce, lijepu namjeru, ispravno razmišljanje i iskreno zalaganje u

³ Ukazuje na svoju odbranu pred raznim sudovima.

poslu, i desi se da stvori pogrešnu sliku o sebi. Kada su meni na suđenju prigovorili za ovako nešto, rekao sam im:

“Stvarnost imana i Kur’ana, koja je blistava poput sunca, ne može se povoditi za kratkotrajnom primamljivošću zemaljskih svjetala, niti biti njihovo oruđe. Onaj ko istinski upozna tu stvarnost, ne samo da ih neće upotrijebiti kao oruđe prevrtljivih i kratkotrajnih dunjalučkih dešavanja, već se nikad neće poslužiti njome kao sredstvom ni radi ciljeva cijelog svemira”.

Ovim sam ih prinudio na muk i šutnju.

Time se završava odgovor našeg Ustaza, a i mi ga svom snagom podržavamo i priznajemo.

Učenici nura

Bilješke Drugog položaja Riječi trinaeste

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

U ime Njegovo, slavljen neka je On!

Zatvorenici su u najnasušnijoj potrebi za istinskom utjehom i čistim saosjećanjem koje se nalaze u *Poslanicama Nura*, a posebno oni mladići koji su svojom razuzdanošću i prohtjevima zadobili odgojne šamare, te su svoju najsvježiju mladost proveli u zatvoru. Njima je svjetlost potrebna jednako kao što im je potreban hljeb.

Žile mladosti pulsiraju čulnim strastima, i njima ugađaju i potčinjavaju se više nego što to čine razumu. Navala strasti – kao što se zna – ne sagledava posljedice, te jedan gram trenutačne slasti sada više vrednuju nego jednu tonu uživanja kasnije. Tako mladić iz pobude strasti posegne i za ubistvom nedužne osobe, i to zbog samo jedne minute užitka u osveti, a poslije tim uzrokom izdržava osam hiljada sahata zatvorske patnje. I zbog jednog sahata razvratnog uživanja i zbog nečeg što se tiče ponosa i časti guta hiljade dana patnje zatvora, straha i osluškivanja neprijatelja koji ga vreba. Tako mu životna sreća bude iskvarena zabrinutošću, nemirom, strahovanjem i patnjama.

Na ovaj način jadna omladina upada u mnoge i teške vrtloge i probleme, te se najfinije i najugodnije doba njihovog života izopači u najgorče i najteže dane, a takvo stanje vrijedno je žaljenja. Posebno nakon što su razorne oluje iz zemalja sa sjevera nanijele štetna iskušenja ovom vremenu, tako što mladićima koji postupaju po nagonu slijepih osjećaja svojih mladalačkih strasti dozvoljavaju časne i čedne izazovne djevojke i žene, te ih potiču na međusobno bestidno i nemoralno miješanje u hamamima, pored toga što odobravaju oduzimanje

imovine bogatih od strane siromašnih i prostih. Grudi cijelog čovječanstva potresaju se pred ovim prezrenim zlodjelima koja se čine prema njemu.

Dužnost je, stoga, muslimanske i turske omladine u ovom teškom vremenu da se herojski suprotstave opasnostima koje žestoko navaljuju iz ova dva pravca te da uzvrate udarce britkim dijamantskim sabljama *Risale-i Nura*, poput *Poslanice stabla imana* i *Vodiča za omladinu*, a sve s ciljem odbrane i odbijanja ove masovne najezde. U protivnom, budućnost omladine u svijetu bit će upropaštena, njihov sretni život nestat će, izgubit će se i uživanje na Ahiretu, te će se sve izvratiti u patnje i kažnjavanje. Jer, mladić će, kao rezultat svojeg pretjerivanja i primitivizma, postati stanovnik bolnica, svojom nepromišljenošću i zaludenošću postat će stanovnik zatvora, a dani njegove starosti bit će ispunjeni gorkim plačem te žalosnim i bolnim jecajima.

Međutim, ukoliko se mladić očuva odgojem Kur'ana i ukoliko se zaštititi činjenicama *Poslanica nura*, postat će istinski vodič, savršeni čovjek, iskreni i sretni musliman, suveren nad svim ostalim bićima.

Da, ukoliko mladić u zatvoru od svoja dvadeset i četiri dnevna sahata samo jedan sahat utroši na obavljanje farzova te ukoliko se pokaje za svoja zlodjela i prijestupe koji su ga doveli u zatvor, uzdržavajući se od grijeha i loših postupaka onako kako ga zatvor drži na odstojanju od njih, takvo što bit će neizmjerni doprinos njegovom životu, budućnosti, domovini i ummetu, kao i njegovim voljenima i bliskima. Povrh svega, on će steći vječnu mladost u trajnom svijetu blagostanja, u zamjenu za ovu koja ne potraje ni petnaest godina. Ovu činjenicu najavljuju i o njoj s kategoričnom izvjesnošću izvještavaju sve nebeske knjige, a prije svega Kur'anikerim.

Tačno! Ukoliko mladić bude zahvalan na blagodatima mladosti, tom lijepom i ugodnom dobu, ustrajući na

putu ispravnosti i u izvršenju ibadeta, ta će se blagodat stalno uvećavati, bez splašnjavanja, i trajat će, bez prolaznosti, te će postajati sve ugodnija i divnija. U protivnom, bit će nevolja, bolna kušnja, savladana brigom, žalošću, nesnošljivim poteškoćama i otići će u nepovrat, te će mladalačko doba biti uzrokom toga da ovaj mladić postane ološ štetan za njegovu rodbinu, za njegovu domovinu i za njegov narod.

Nadalje, svaki sahat zatvorenika koji je nepravедno osuđen za njega će imati vrijednost cijelog dana provedenog u pobožnosti, ukoliko obavlja farzove. Za njega će zatvor biti zaklon za osamljivanje i odvajanje od ljudi, jednako kao što su se pobožni povlačili i osamljivali u pećinama i zaklonima, posvećujući se ibadetu. Odnosno, on je u stanju da bude ravan ovim pobožnjacima.

A ako je siromašan, bolestan i star, ukoliko mu je srce vezano uz imanske istine te ukoliko se već s pokajanjem povratio Allahu i izvršavanju farzova, svaki sahat za njega ima vrijednost dvadeset sahata ibadeta. Zatvor će se za njega pretvoriti u odgojno i popravno učilište, u jedno okruženje ljubavi i razumijevanja, a u kojem će dane provoditi u rasonodi sa svojim prijateljima, u zadovoljstvu i pod pogledima punim samilosti usmjerenim ka njemu. Čak će, možda, ostanak u zatvoru željeti više od izlaska na slobodu u kojoj mu se grijesi i prijestupi nameću sa svih strana, i to nakon što se prilagodio stjecanju odgoja i očišćenja u zatvoru. Pa kad bude odlazio iz njega, neće otići kao ubica niti kao osvjetnik, već će izaći kao dobar čovjek koji se pokajao Allahu i koji se okoristio svojim obilnim životnim iskustvima. Postat će, tako, korisni pripadnik svoje zemlje i zajednice. Ovakvo stanje čak je navelo jednu skupinu onih koji su sa mnom bili u zatvoru Denizli na to da, uzevši imansku pouku o uzvišenoj moralnosti iz *Poslanica nura*, za veoma kratko vrijeme, izjave:

Kad bi oni u zatvoru stjecali pouke o imanu iz Poslanica nura samo petnaest sedmica, takvo što više bi doprinijelo njihovom popravku nego da ih se strpa u zatvor petnaest godina.

Smrt ne nestaje, a smrtni čas skriven je iza zastora nespoznajnog, pa je moguće da nas zadesi svakog trenutka. Usto, vrata groba nikad se ne zatvaraju i čovječanstvo se karavanima gubi, a sama smrt za vjernike je karta razduženja i izuzeća od vječnog iščezavanja, što je jasno ukazano istinama Kur'ana, dok je smrt za one koji su u zabludi i one koji slijede strasti vječno smaknuće koje oni gledaju pred sobom, jer im je ona trajni rastanak od svih voljenih, rodbine, pa i svih bića uopće.

Imajući ovakvo što u vidu, neizbježno je i nedvojbeno to da je najsretniji čovjek onaj koji strpljivo i odgovorno zahvaljuje svojem Gospodaru i koji se na najbolji način, iskorištavajući svoje vrijeme u zatvoru i rukovodeći se uputom *Poslanica nura*, zalaže za služenje Kur'anu i imanu.

O čovječe, koji si iskušavan nasladama i užicima! Tokom sedamdeset i pet godina života stekao sam pouzdano znanje kroz hiljade iskustava koja sam stekao u životu, i još toliko dešavanja koja su mi prešla preko glave, stekao sam znanje u to *da se istinska slast, užitak koji ne kvari patnja, radost koju ne pomućuje žalost i potpuna sreća u životu nalaze isključivo u imanu i u okvirima njegovih istina*. Izvan tih okvira, jedna dunjalučka slast nanosi mnoštvo patnji. Pa, kad god ti dunjaluk pruži užitak veličine zrna grožđa, dadne ti i deset teških šamara koji oduzmu slast i zadovoljstvo života.

O, vi jadnici, koji podnosite teška iskušenja u zatvoru!

Budući da vam je dunjaluk žalostan i uplakan, a život vam satrven patnjom i nevoljama, potrudite se svim snagama da vam Ahiret ne bude uplakan, već da vam

vječni život bude radostan, prijatan i sretan. Iskoristite, braćo, ovu priliku, jer, kao što se jedan sahat na borbenom položaju pred neprijateljem može u teškim uvjetima preobraziti u cijelu godinu pobožnosti, jednako tako svaki vaš sahat koji izdržavate u zatvoru pretvara se u mnoštvo sahata na onom svijetu, ukoliko obavljate farzove. Pritom, sve teškoće i nevolje bit će preobražene u milost i oprost.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ * السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

U Njegovo ime, slavljen neka je On!

Esselamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!

Cijenjena i odana braćo!

Vidio sam tri svjetla utjehe, a što ću iznijeti u tri tačke onima koji su pod kušnjom zatvora, onima koji ih nadziru i odgajaju, kao i onima koji im pomažu i skrbe za njih.

Prva tačka: Svaki dan proveden u zatvoru čovjeku može omogućiti stjecanje nagrade vrijedne deset dana pobožnosti, a njegov jedan prolazni sahat – s gledišta rezultata – može biti preobražen u mnoštvo trajnih i vječnih sahata. Čak je moguće i to da boravak u zatvoru u trajanju od nekoliko godina bude sredstvo spasa iz vječnog zatvora u trajanju od nekoliko miliona godina.

Ova ogromna dobit nosiocima imana uvjetovana je izvršenjem islamskih obaveza i pokajanjem Allahu za grijeha i prijestupe koje su osobu dovele u zatvor, kao i strpljivim obraćanjem Njemu sa zahvalom. Treba imati u vidu i to da zatvor sam po sebi sprečava osobu od činjenja mnogih grijeha.

Druga tačka: Prestanak patnje jeste užitak, jednako kao što je prestanak užitka patnja.

Da, svako ko porazmisli o danima koje je provodio u spokojnosti i rasonodi, u duši osjeti žal i čežnju za njima, toliko da i jezik uzdahne riječima žaljenja "Ah, uh". S druge strane, ukoliko porazmisli o danima koji su protekli u problemima i iskušenjima, osjetit će u duši i srcu radost i razdraganost zbog njihovog prestanka, toliko da mu i jezik progovara: *Allahu hvala i zahvala*,

otišle su nevolje ostavivši iza sebe zasluge. Time se njegovo srce oduševi i oraspoloži.

Drugim riječima, jedna prolazna patnja u trajanju od sahat vremena, u duši ostavlja duhovnu slast, dok, suprotno tome, kratkotrajni užitak u trajanju od jednog sahata vremena, u njoj ostavlja duhovnu patnju.

Imajući u vidu da je stvarnost takva da sahati tegoba koji su protekli zajedno sa svojim mukama više ne postoje, da vrijeme budućih iskušenja još nije nastupilo, pa ni ona ne postoje, kao i to da je spomenuta bol potekla ni iz čega, iako ni iz čega ne može nastati bol, nerazumno je, onda, u sadašnjosti pokazivati uzrujanost i nestrpljivost, i to zbog sahata patnje koji su prošli te zbog patnji koje uopće nisu došle, a imajući na umu to da su svi oni sada nepostojeći. Također je nerazumno jaditi se na Allaha, a nagonskom nefsu uskratiti obračun, pa nakon toga vrijeme provoditi u žaljenju i stenjanju. Nije li onaj koji tako čini gluplji od onog što se cijeli dan prejeda i napija bez prestanka, iz straha da ne ogladni ili ožedni nakon nekoliko dana?

Zapravo, ukoliko čovjek ne bi desno i lijevo rasipao svoju sposobnost da trpi, odnosno na prošlost i na budućnost, već bi je usmjerio na dan u kojem se nalazi, ona bi mu bila dovoljna, a tegobe bi mu se desetostruko umanjile.

Sjećam se – i ne jadam se – svih tegoba, materijalnih i moralnih, koje su preko mene prešle u ovoj trećoj Jusufovskoj školi u nekolicini dana, a kakve u životu nisam bio doživio, što se posebno odnosi na zabrane da obavljam službu *Nura*, uz sve bolesti od kojih sam tad bolovao. I dok su mi srce i duh zajedno bili na cjedilu tjeskobe i beznada, Allahova mi je providnost pružila poticaj kroz prethodnu činjenicu, te su mi se grudi uveliko razgalile, a tegobe se uklonile, pa sam bio zadovoljan zatvorom i njegovim patnjama, kao i bolešću i njezinom mučninom. Jer, za nekog poput mene ko se

nalazi nad ivicom groba, ogromnu dobit predstavlja to da se jedan od njegovih sahata za koji je moguće da protekne u nemarnosti pretvori u deset sahata ibadeta. Velika hvala Allahu na tome.

Treća tačka: Pomaganje zatvorenicima s nježnošću i sažaljivošću, dostavljanje obroka koji su im potrebni te previjanje njihovih duševnih rana balzamom utjehe i izrazom saosjećanja, iako su jednostavni činovi, ipak u svojim dubinama donose obilnu zaslugu i golemu nagradu. Jer, dostava hrane koja im stigne izvana, jeste poput davanja sadake i upisuje se u svesku dobrih djela svakom ko to čini, bez razlike da li se radi o onima koji je šalju izvana ili o čuvarima ili o paziteljima koji im to omogućuje. Ovakvo što posebno je važno ukoliko je zatvorenik star ili bolestan ili je, pak, udaljen od svoje rodne grude, siromašan, bez igdje ičega. Zasluga za ovu moralnu sadaku time se višestruko uvećava.

Ova ogromna dobit uvjetovana je obavljanjem farz-namaza, a kako bi ta usluga bila u ime Allaha. Uz još jedan uvjet, a taj je da ova usluga bude krunisana brižljivošću, samilošću i ljubavlju, bez ikakvog prigovaranja na tome.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ * وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

U Njegovo ime, slavljen neka je On!

"I ne postoji ništa a da ga ne veliča, hvaleći ga."

Esselamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!

Cijenjena moja braćo po vjeri i moji zatvorski drugovi!

U srcu mi se rodila pomisao da vam objasnim jednu važnu činjenicu koja će vas, Allahovim dopustom, spasiti od dunjalučkog i ahiretskog kažnjavanja. Pojasnit ću je jednim primjerom.

Jedan čovjek ubio je nečijeg brata ili bliskog rođaka. Ovo ubistvo, poteklo iz opojne slasti osвете koja ne traje niti minutu, donosi mu teškoće miliona minuta tjeskobe u srcu i zatvorskih muka. Istovremeno, rodbina ubijenog, također, je u stalnoj netrpeljivosti i iščekivanju prilike da se osveti, kad god pomisle na ubicu ili susretnu nekog iz njegove obitelji. Na ovaj način biva im upropašteno zadovoljstvo življenja i slast života, zbog podnošenja mučnog tereta strahovanja, zabrinutosti, mržnje i srdžbe.

Ovom nema drugog lijeka niti oporavka izuzev međusobnog primirja i pomirenja. To je ono što i Kur'an-kerim zapovijeda, pozivajući na pravdu i istinu, u interesu obje strane, zahtijevajući čovječnost, a na što potiče i islam u cijelosti.

Tačno, dobrobit i realnost jeste u primirju. Jer, smrtni čas jedan je i nepromjenjiv, pa dotični ubijeni, u kakvom god stanju da je bio, ne bi nastavio živjeti ukoliko mu je smrtni čas već stigao. Ubica je bio samo oruđe izvršenja ove Božije presude.

Ukoliko, dakle, ne bi došlo do primirja među dvijema stranama, obje bi nastavile trpjeti dugoročni strah i patnju zbog osvete. Stoga, islam zapovijeda to da se musliman ne smije odreći brata muslimana u trajanju duljem od tri dana.

Pa, ukoliko ovo ubistvo nije proizašlo iz urođenog neprijateljstva ili iz ukorijenjene pakosti, već je neki licemjer bio uzrok potpaljivanja plamena smutnje, obavezno je primirje bez odlaganja, jer, ukoliko ne dođe do primirja, ova će djelomična nesreća poprimiti velike razmjere te će potrajati.

Međutim, ukoliko se dvije strane izmire i ubica se pokaje za svoj prijestup, nastavivši činiti dovu za svoju žrtvu, obje strane steći će mnogo, s obzirom na to da će ovaj, oprostivši mu, pronaći odanu i pobožnu braću u zamjenu za jednog izgubljenog brata, te će se oba predati Allahovom sudu i odredbi. Posebno se ovakvo što odnosi na one koji su saslušali lekcije *Nura*, jer oni su pozvani da napuste sve što kvari odnose između dvije osobe, a imajući u vidu to da je bratstvo koje ih spaja u krugu *Nura* opći interes, mir u duši i sigurnost u srcu, koje u obavezu stavlja iman, a svi nužno nameću klonjenje od razmirica te uspostavu sloge i harmonije.

Ovakvo što desilo se i u praksi među sukobljenim zatvorenicima u zatvoru Denizli, koji su, saslušavši lekcije *Risale-i Nura*, postali braća koja se međusobno vole. Oni su čak bili i jedan od uzroka naše oslobađajuće presude, pa su i bezbožnici i primitivci pred ovom uzajamnom ahiretskom ljubavlju morali uzviknuti: "*Mašallah, barekallah.*" Time su se oduševile grudi svih zatvorenika i duboko su odahnuli, Allahovom dobrotom. Ja sam ovdje vidio to da postoji mjera nasilja koja se počinjava prema zatvorenicima, jer se uvodi strožiji režim prema stotini njih zbog prijestupa samo jedne osobe te im ne bude dozvoljeno izaći s tom osobom na zatvorsko dvorište u časovima odmora.

Dakle, čvrsti i savjesni vjernik nipošto neće dozvoliti to da zbog nečije male greške ili zbog neke svoje sitne koristi uznemiri stotine vjernika. Ako se, ipak, desi to da do ovoga dođe i da ostali budu uznemireni, treba se brzo pokajati i odustati od toga.

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ * السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

U Njegovo ime, slavljen neka je On!

Esselamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu!

Cijenjena moja braćo zatvorenici, novi i stari!

Ostao sam u potpunom uvjerenju u to da je upravo Božija providnost ona koja me je dovela ovdje, i to upravo zbog vas, odnosno, naš dolazak ovdje bio je s ciljem širenja utjehe i saosjećanja koje vam donose *Poslanice Nura*, zbog ublažavanja vaše zatvorske tjeskobe imanskim istinama, vašeg očuvanja od mnogih dunjalučkih nevolja i njihovog zbrinjavanja, izvlačenja na sigurno vaših žalošću, brigama, ispraznošću i uzaludnošću ispunjenih života, kao i zbog spašavanja vašeg Ahireta, a kako on ne bi bio tužan i uplakan onako kao što je vaš dunjaluk.

Budući da je stvarnost takva, na vama je da budete braća koja se međusobno vole kao *Učenici nura*, poput onih koji su s nama bili u zatvoru Denizli. Vi ste u stanju vidjeti kako vaši čuvari zdušno nastoje biti vama na usluzi i mnogo se muče pretragama, pa čak pretresaju i vašu hranu ne bi li u njoj našli neko sječivo, a kako bi spriječili prekoračenja jednih od vas prema onim drugima. Kao da ste vi divlje zvijeri koje nasrću jedna na drugu u namjeri da se poubijaju, pored toga što su vam uskraćene prilike da izađete na pauzu i da predahnate, i to iz bojazni kako među vama ne bi izbila tuča. Stoga, oglasite se zajedno s novopristiglim zatvorenicima, a koji kao i vi nose urođenu hrabrost, pa sa, za ovo vrijeme, ogromnom duhovnom odvažnošću, recite pred njima:

Ne samo oštro oruđe već čak i vatreno oružje da nam date u ruke i da naredite paljbu, mi ne bismo nasrnuli na ove naše nesretne drugove i prijatelje poput nas, čak i kad bi među nama postojalo veliko neprijateljstvo od ranije. Uložiti ćemo

sve što je u našoj moći da im oprostimo i da ne povrijedimo njihova osjećanja. Ovo je naša odluka koju smo donijeli po uputstvu Kur'ani-kerima, po zapovijedi islamskog bratstva i po zahtjevu dobrobiti za sve nas.

Na ovaj način zatvor ćete pretvoriti u jedno ugodno i blagoslovljeno učilište.

MISAO O BITNOJ TEMI KOJA SE RODILA U LEJLETUL-KADRU

Dodatak Drugog položaja Riječi trinaeste

Ova činjenica ujedno je veoma opširna i dugačka, a rodila se u srcu u noći Kadr. Pokušat ću ovdje ukazati na nju u zbilja sažetom obimu.

Prvo: Čovječanstvo je izdržavalo nesreće ovog posljednjeg svjetskog rata, i to zbilja ogromne nesreće, jer je iskusilo najgoru vrstu nepravde i najbrutalniju vrstu diktature i tiranije, uz svekoliko užasno i nepravedno razaranje širom Zemlje. Dešavalo se to da na stotine nedužnih ljudi strada zbog prijestupa jedne jedine osobe. Poraženi su zapadali u bijedu i gorku nesreću, ali su i pobjednici u duši bili bolno kažnjavani zbog nemoći da poprave svoje velike ruševine te iz straha da neće moći održati svoj gospodarski položaj. Ljudima se sasvim jasno ukazalo to da je dunjalučki život bez ikakve sumnje prolazan, kao i to da je kitnjavost civilizacije lažna i opojna, te da ne pruža nikakvu korist. Također, nanesene su strašne rane uzvišenim kvalitetima i prirodi bića čitavog ljudskog roda. Oku se, također, jasno pokazalo razbijanje nemarnosti, nevjerničke zablude te gluhe i krute prirode, pod zamasima dijamantske sablje Kur'ana. Usto se ukazalo i stvarno sramno lice nakazne i izdajničke državne politike, a koja je najdeblji i najotvoreniji pokrivač za zaglupljivanje i za dovođenje ljudi u zabludu, a ujedno je i najzagušljivija i najpodlija po njihov duh.

Dakle, nema sumnje u to da će se ljudska narav, nakon izbivanja na vidjelo svih ovih stvari, dati u potragu za svojim istinski "voljenim", a to je neprolazni i vječni život te da će težiti za njim svim svojim snagama, čega

su predznaci već vidljivi na sjevernom i zapadnom dijelu svijeta i u Americi, kao i da će biti dobro upoznata s činjenicom da je dunjalučki život prema kojem čovjek gaji "romantičnu" ljubav zapravo kržljiv i izobličen, prolazan i u zalasku.

Također, nema sumnje niti u to da će ovakva narav tražiti Kur'ani-hakim koji u svakoj generaciji, od prije hiljadu tri stotine i šezdeset godina, raspolaže s tri stotine i pedeset miliona njegovih sljedbenika, čiji svaki propis i izjavu priznaju milioni vrsnih poznavalaca stvarnosti, koji u svakoj minuti održava svoj sveti položaj u srcima miliona hafiza te koji čovječanstvu na njegovim jezicima i po svojem nadnaravnom stilu donosi radosnu vijest o vječnom životu i trajnom blagostanju, povijajući tako njegove duboke rane. Čak, ovu radosnu vijest donosi u hiljadama snažnih, žestokih i ponovljenih ajeta, ponekad je izriče golom riječju ili ukazima na nju i na desetine hiljada puta, ističući uz to i bezbroj njenih nepobitnih dokaza, blistavih argumenata i autoritativnih potvrda.

Pa ukoliko čovječanstvo nije u potpunosti izgubilo razum i ukoliko mu se nije desio smak svijeta, bilo materijalno, bilo moralno, svakako će tražiti Kur'anikerim nadnaravne snage izraza, a kako se to već desilo na svim zemaljskim kontinentima i u najvećim državama, odnosno kako se praktično dešava, naprimjer, u Švedskoj, Norveškoj i Finskoj, jednako kao što ga žurno prihvataju čuveni govornici u Engleskoj te ga nastoji pronaći izvjesna ugledna organizacija koja traga za istinskom vjerom u Americi. Bez sumnje, shvativši njegove istine, oni će zatražiti utočište u njemu i svim srcem i duhom okupit će se oko njega. Razlog tome je taj što Kur'anu nema, a niti će biti ravnog u bavljenju ovom činjenicom, kao što ništa ne može popuniti prostor ovog vrhunskog nadnaravnog djela.

Drugo: *Poslanice Nura* u svojoj službi dokazale su se poput britke dijamantske sablje u ruci ove najveće nadnaravnosti, te su na priznanje i na predaju svojom autoritativnošću natjerale njihove tvrdokorne neprijatelje. One tu svoju dužnost vrše ispred ove kur'anske riznice, i to s pozicije činjenice da su one nadnaravno djelo njegovih nadnaravnih smislova, na način da su u stanju unijeti svjetlo u srce, duh i čula, dajući svakom od njih blagotvorne lijekove. Takvo što i ne čudi ako se ima u vidu to da one pozivaju Kur'anizam, odnosno nadahnute su iz njega te proizlaze isključivo iz njega.

Budući da svoje zanimanje vrše na najbolji mogući način, istovremeno savladavši zlonamjernu propagandu koju šire njezini protivnici, presudile su te su ukraj stale i najnepopustljivijim bezbožnicima, odnosno, smrvile su svojom *Poslanicom o prirodi* najtvrđi bedem u kojem se zabluda bila ugnijezdila, a to je "priroda". Isto tako razbile su nemarnost i ukazale svjetlo vjerovanja u Jednoću Boga, u najširem domenu modernih znanosti, a najzagušljiviju tminu nemarnosti rastjerale su šestom temom *Poslanice o plodu*, kao i Prvim, Drugim, Trećim i Osmim dokazom poslanice *Štap Musaov*.

(Iz Dvadeset šestog odsjaja)

SEDMA NADA

Kad su se, u prvim danima starosti, zanos i osmijeh *Starog Saida* pretvorili u jecaj i plač *Novog Saida*, sljedbenici dunjaluka pozvali su me u Ankaru, misleći da sam još uvijek *Stari Said*. Odazvao sam se njihovom pozivu.

Jednog dana, u vrijeme kasne jeseni, uspeo sam se navrh kule u Ankari, koju je starost i istrošenost bila nagrizla više nego mene, te se ta kula preda mnom pričinila kao jedan okamenjeni slijed historijskih dešavanja. Obuze me teška potištenost i duboka patnja zbog osijedjelosti godine u tu jesen, i zbog moje lične osijedjelosti, i zbog oronulosti kule, i zbog ostarjelosti čovječanstva, i zbog staračke onemoćalosti visoke Osmanske države, i zbog izdisaja suverenog Hilafeta, i zbog dotrajalosti dunjaluka. To stanje svijesti na uzdignutoj kuli prisililo me na to da razgledam po nizinama prošlosti i po visoravnima budućnosti, u potrazi za svjetlom, tragajući za nadom, utjehom, i to zbog toga da mi prosvijetli ono što sam osjećao u Ankari kao najneprozirniju crninu koja je tu zakrila moj duh, dok se on davio u nagomilanoj i nepreglednoj noćnoj pomrčini starosti.^{BILJEŠKE}

Pogledavši udesno, gdje je strana prošlosti, tražeći svjetlo i nadu, ta strana izdaleka mi se ukaza u obliku velike grobnice mog oca, djedova i cijele ljudske vrste, te me taj prizor, umjesto da me smiri, još više uznemiri.

Zatim, u potrazi za lijekom, pogledah ulijevo, gdje je pravac budućnosti, a budućnost mi se prikaza kao

^{BILJEŠKE} Ovo duhovno stanje ispoljilo se u formi obraćanja na perzijskom jeziku, te sam ga napisao tako kako se i rodilo u srcu, a zatim sam to štampao u poslanici *Hubab*, u Ankari.

ogromna mračna grobnica moja, mojih vršnjaka i nadolazećih generacija. I umjesto da me to primiri, i ovo me još više uzruja.

Utom pogledah na svoju sadašnjost, nakon što mi se srce ispunilo nepomirljivošću slijeva i zdesna, te mi se taj dan u beznadežnim očima i u zastarjelom viđenju pričini kao jedan tabut za pogreb mog tijela koje je priklano i u smrtnom hropcu između smrti i života.

Nakon što i s te strane zapadoh u očajanje, podigoh glavu naviše i pogled uprieh na vrh stabla mog života. Vidjeh da na tom stablu postoji samo jedan plod, i da on gleda u mom pravcu, a to je moja dženaza.

Brzo oborih glavu pogledajući u korijen stabla svog života te uočih da je tlo oko njega, ustvari, to je prah mojih istruhlih kostiju, pomiješan i sjedinjen sa zemljom, koja je počelo mog stvaranja. To dvoje gazi se pod nogama, te je i to pogoršalo moju bolest, umjesto da mi pruži lijek.

Zatim se teška srca pogledom osvrnuh unazad te vidjeh ovaj prolazni i nestalni dunjaluk kako se kotrlja u provaliju ispraznosti i kako se otiskuje u tminu ništavnosti, i taj prizor ubrizga mi otrov u ranu, umjesto da mi prinese mehlem i blagotvoran lijek.

Pošto ni na toj strani ne nađoh nikakvog dobra niti nade, okrenuh se licem naprijed i zagledah se u daljinu, gdje vidjeh vrata groba koji čeka na mene u zasjedi nasred puta, razjapljenih usta, i opkoljava me, a iza njega put koji se pruža do u beskonačnost. Ljudske karavane koje putuju tim putem nazirale su se izdaleka.

Pred svim tim užasnim nesrećama koje su me salijetale sa svih šest strana, ja nisam imao nikakvog oslonca i bio sam bez ikakvih sredstava kojima bih se odbranio, osim neznatne količine ograničenog htijenja. Dakle, nisam pred svim tim bezbrojnim neprijateljima i neopisivim opasnostima imao ništa osim jednog jedinog ljudskog

oruđa, a to je djelimična sloboda izbora. A budući da je to oruđe manjkavo, nekompletno i neefikasno, i budući da ono ne posjeduje sposobnost proishođenja bilo čega te da u njegovoj moći nema ništa osim prostog stjecača – jer ono se ne može vratiti u prošlost, otjerati i utišati moja tugovanja niti se može prebaciti u budućnost, a kako bi spriječilo moju užasnutost i strahovanja od nje – dakle, shvatio sam to da od njega nema nikakve koristi u odnosu na patnje i očekivanja iz prošlosti i budućnosti.

I dok sam još bio grozničavo uznemiren u međuprostoru tih šest strana, iz kojih su prema meni uzastopno nadirali razni vidovi usplahirenosti, užasnutosti, beznadežnosti i sumornosti, svjetlost imana u odbljescima lica Kur'ana, nadnaravne snage izraza, dade mi poticaj i osvijetli svih šest strana divnim blještavim svjetlom koje, kad bi i sve vrste uznemirenosti i svi vidovi sumornosti koji su me spopadali bili pomnoženi stotinu puta, bilo bi dovoljno i djelotvorno da ih nadvlada.

Ta svjetlost nadomjestila je dugački niz potištenosti utjehom i nadom, i sve strahove, jedan za drugim, ispretvarala je u srčanu prijaznost i nadu.

Tačno, iman je pocijepao tu jezovitu sliku prošlosti, koja je poput nepregledne grobnice, te je prekrojio u jedno ugodno i svijetlo sijelo, mjesto gdje se sastaju bliski prijatelji, a sve to predočio je putem pouzdane vizije i očigledne stvarnosti.

Iman je, zatim, pouzdanim znanjem pokazao da budućnost koja nam se pogledom nemarnosti priviđa kao nepregledna grobnica ustvari jeste samo sjedište milostivih dočeka priređenih u palačama vječnog blagostanja.

Iman je, zatim, rasparčao sliku tabuta sadašnjosti, koja se pod pogledom nemarnosti priviđala takvom, te me

osvjedočio u činjenicu da je današnji dan jedno ahiretsko sajmište i divno ugostilište Milostivog.

Iman je, zatim, učinio da progledam i da pouzdanim znanjem uvidim to da ono što se pod pogledom nemarnosti priviđa kao jedan jedini plod na stablu života, u vidu mrtvačkog tabuta i dženaze, nije stvarno takvo, već je to, ustvari, izlazak mog duha – koji je dostojan neprolaznog života i kandidat za neprolazno blagostanje – iz njegove prvobitne čahure u domen zvjezdanih horizonata, radi obilaska i rekreativnog izleta.

Iman mi je, zatim, svojim smislovima rasvijetlio da moje kosti i njihova prašina i zemlja kao počelo mog stvaranja nisu bezvrijedne kosti zametene pod nogama, već su oni zemlja na kapiji milosti i zavjesa na džennetskim odajama.

Iman mi je, zatim, zaslugom tajni Kur'ani-kerima, pokazao da dunjalučka stanja i procesi koji se, gledani kroz prizmu nemarnosti, urušavaju i upadaju u tminu ništavnosti ne gube tek tako u grotlu ništavnosti – kako se to spočetka pomišljalo – već su to dopisi Milostivog i pisma Sveopstojnog, listovi napisa imena Slavljenog, čije su se funkcije okončale i smislovi ispunili, a oni su svoje rezultate ostavili da traju. Time me je iman kroz znanje izvjesnosti upoznao sa suštinom dunjaluka.

Iman mi je, zatim, svjetlom Kur'ana učinio razgovijetnim to da grob, koji me je pritješnjivao, vrebajući i čekajući na mene, nije bunarska jama, već je on kapija u svijet svjetlosti. A onaj put koji vodi u beskonačnost nije pružena prtina koja se završava u tmuni i ništavnosti, već je to prijeku put u svijet svjetlosti, u svijet bitka, u svijet vječnog blagostanja. Na ovaj način moji halovi pretvorili su se u lijek i mehlem za moju bolest, jer su se jasno i upečatljivo ukazali, te su me potpuno uvjerali.

Osim toga, iman je onoj zanemarljivoj količini slobodnog izbora, koja posjeduje sićušni djelić stjecaja,

dodijelio dokument kojim se može osloniti na apsolutnu moć i njime može se pridružiti nepreglednoj milosti, nasuprot onoj brojnoj masi neprijatelja i mrklih slojeva tmine. Ustvari, sam iman jeste taj dokument u rukama djelimične slobode izbora. A taj komadić slobodnog izbora, iako je sam po sebi nedovoljan, nedjelotvoran i slab, ipak, ukoliko bude upotrijebljen u ime Hakkovo, slavljen je On, i iskorišten na Njegovom putu, Njega radi, njime može se steći – djelotvornošću imana – vječno džennetsko prostranstvo širine pet stotina godina. Primjer, dakle, vjernika jeste poput primjera vojnika kojem, ako svoju individualnu snagu upotrijebi u ime države, bude olakšano ispunjenje poslova koji hiljadu puta nadmašuju njegove lične sposobnosti.

I kao što iman djelimičnoj slobodi izbora dodjeljuje dokument, on isto tako oduzima njene uzde iz ruku materijalnog tijela, koje nema nikakvog utjecaja na prošlost i budućnost, te ih predaje srcu i duhu; a budući da se domen života duha i srca ne svodi samo na sadašnjost, kakav je slučaj s tijelom, već se mnoge godine iz prošlosti i isto toliko vremena iz budućnosti nalaze unutar granica tog domena, onda onaj djelić slobodnog izbora napušta svoju djelimičnost i stječe univerzalnost. I kao što se snagom imana prodire u najdublje dno prošlosti i rastjeruje tmina tugovanja, također se nurom imana uspinje i uzlijeće do najviših vrhova budućnosti te se uklanjaju strahovanja i bojazni od nje.

Pa, moja braćo, starci i sestre starice! O vi, koji patite od staračkog zamora! Sve dok – Allahu neka je hvala – nosimo iman i dok se u njemu do ove mjere nalaze ugodne, svijetle, ukusne i omiljene riznice te sve dok nas naša ostarjelost sve više potiče na stjecanje tih riznica, nemamo se zbog čega žaliti na starost, već moramo uputiti hiljadu i jednu zahvalu na našoj starosti obasjanoj imanom.

OSMA NADA

Kad je nekoliko sijedih dlaka prošaralo moju glavu u znak starosti, nakon strahota Prvog svjetskog rata i dubokih tragova koje je zarobljeništvo kod Rusa utisnulo u moj život, te me to udubilo u moju mladalačku usnulost, i nakon ceremonijalnog dočeka koji je uslijedio iza mog povratka iz zarobljeništva u Istanbul, bilo to kod Sultana, šejhul-islama, Vrhovnog zapovjednika, bilo od strane studenata šerijatskih znanosti, te nakon prijema i dobrodošlice, mnogo veće nego što sam zasluživao, sve je to, pored mladalačkog zanosa i nemarnosti, kod mene proizvelo izvjesno duhovno stanje i još me dodatno gurnulo u duboku usnulost, pri čemu sam pomišljao na to da je dunjaluk trajan i vječan. Našao sam se u jednom neobičnom stanju prionulosti uz dunjaluk, kao da nikad neću umrijeti.

U to vrijeme, otišao sam u Bajezidovu džamiju u Istanbulu, i to u mjesecu mubarek-ramazana, da poslušam učenje Kur'ana od strane iskrenih hafiza, te saslušah s jezika tih hafiza ono što je nadnaravni Kur'an obznanio snažno i upečatljivo, svojim visokim nebeskim saopćenjem o smrti čovjekovoj i o njegovom prolasku, o izdisaju i o umiranju svega živućeg, tekstom ajet-kerima:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ "Svaka duša iskusit će smrt." (Ali-

Imran: 185)

Ovaj bučni proglas djelovao je na moje slušne kanale, prodrno je i probio se kroz duboke i otvrdnule slojeve zaspalosti, nemarnosti i opijenosti, te se ugnijezdio u najdubljim dubinama mog srca.

Iziđoh iz džamije i nekoliko sljedećih dana vidio sam sebe kao da mi u glavi bjesni razorna oluja, koja je trag one duboke usnulosti koja se bila nastanila u meni od davnih vremena, i vidio sam sebe kao jedan brod koji

besciljno luta među morskim talasima, a čiji je kompas neispravan i nestabilan. Duša mi je izgarala vatrom u gustom dimu. I kad god bih pogledao u ogledalo, te bijele dlake upozoravale su me: *'Pazi!'*

Zaista, stvari su se samom meni pojasnile s pojavom tih bijelih dlaka i s njihovim upozorenjem meni, jer sam promatrao to kako mi mladost, u koju sam se mnogo uzdao, pa čak sam i podlegao iskušenju njenih slasti, govori: *'Rastanak!'* I dunjalučki život s kojim sam bio vezan ljubavlju počeo se lagahno gasiti, a dunjaluk, kojem sam se bio odao, ustvari, dunjaluk kojeg sam bio željan i u koji sam bio zaljubljen, vidjeh kako govori: *'Odlazak! Odlazak!'*, upozoravajući me na to da ću otputovati iz ove kuće za goste te da ću je ubrzo napustiti. Vidjeh taj dunjaluk kako se, opet govoreći: *'Odlazak!'*, i sam pripremao za putovanje. U srcu mi se, iz univerzalnosti i sveobuhvatnosti ajeti-kerima:

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ “Svaka duša iskusit će smrt”,

rastvori smisao koji on sadrži, a to je:

Cijelo čovječanstvo zajedno jeste poput jedne duše, i nema sumnje u to da će izumrijeti, a kako bi iznova bilo proživljeno. I Kugla zemaljska, također, je jedna duša, pa i ona mora izumrijeti i propasti, a kako bi poprimila svojstvo neprolaznosti i oblik vječnosti. A i sami dunjaluk jeste jedna duša, i umrijet će i okončat će se, kako bi prešao u Ahiret.

Porazmislih o svojoj situaciji i vidjeh sljedeće:

Mladost, koja je stjecište užitaka i naslada, odlazi ustupajući svoje mjesto starosti, koja je ishodište tugovanja. I blistavi i raskošni život u procesu je odlaska, a – naizgled – jeziva i mračna smrt priprema se da zauzme njegovo mjesto. I dunjaluk, kojeg vole i kojim se naslađuju njegovi nemarni zaljubljenici, i za kojeg se

smatra da je neprolazan, vidjeh kako ubrzano ističe u prolaznost.

A kako bih se spustio u ponor nemarnosti i kako bih sam sebe zavarao, pogled upravih u smjeru slasti društvenog nivoa i elitnog položaja, kojim je moja duša bila prevarena, i koji je bio iznad granica i moći koji su meni pripadali, a kojeg sam uživao u Istanbulu, od dobrodošlice, počasti, podrške, slave i divljenja. Vidjeh da će me sve to pratiti samo do vrata kabura, koja su mi bila blizu, te da će se tu ugasiti.

Vidjeh i teško pretvaranje, hladnu sebičnost i kratkotrajnu nemarnost, kako se kriju pod nakićenim pokrovom glasovitosti i slave, što su ideali sljedbenika i ljubitelja popularnosti. Shvatih da mi te stvari, koje su me sve dosad zavaravale, neće pružiti utjehu niti u njima mogu naići na bilo kakav tračak svjetlosti.

Kako bih se ponovo povratio iz svoje nemarnosti i kako bih se konačno od nje otrijeznio, ponovo sam počeo slušati one hafize u Bajezidovoj džamiji, a kako bih saslušao nebesku lekciju Kur'ani-kerima. I pritom, čuo sam radosne nagovještaje te nebeske upute, kroz svete Gospodareve zapovijedi u ajeti-kerimu:

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا “I obraduj one koji vjeruju (...)” (2: 25)

Duhovnim odsjajem kojeg sam primio iz Kur'ani-kerima raspitao sam se o utjehi, nadi i svjetlu upravo u tim stvarima koje su me uznemirile, zabrinule te bacile u beznađe i očajanje, a da nisam za njima tragao ni u čemu drugom. Hiljadu i jedna hvala neka je Plemenitom Stvoritelju, Koji me je pospješio da lijek iznađem u samoj bolesti, i u tome da vidim svjetlost u samoj tmuni, i u tome da osjetim olakšanje u samoj boli i strepnji.

Prvo u šta sam pogledao jeste ono lice koje zastrašuje sve i za koje se umišlja to da je veoma užasno. To je lice “smrti”. Svjetlom Kur'ani-kerima nađoh to da je stvarno

lice smrti za vjernika ozareno i svijetlo, iako je njegov crni pokrov i pokrivač koji ga skriva obložen nakaznom i jezivom crninom. Ovu činjenicu već ranije nepobitno smo ustanovili u mnogim *Poslanicama*, a posebno u *Riječi osmoj* i u *Pismu dvadesetom*, a to je da smrt nije definitivni nestanak niti trajni rastanak, već je ona uvod i priprema za vječni život i njegov početak. Ona je okončanje tereta životnih obaveza i dužnosti i oslobođenje od njih, predah i opuštanje; ona je zamjena jednog mjesta drugim i ona je sjedinjenje i sastanak s karavanom voljenih, koji su odselili u svijet Berzaha. I, tako, kroz ovakve činjenice gledao sam u ljupko i ozareno lice smrti. I nisam u njega više gledao sa strahom i užasavanjem, već sam ga – u izvjesnom smislu – promatrao sa željnošću, i u tome sam spoznao jednu od tajni “duhovne spona sa smrću”, koju prakticiraju sljedbenici sufijskih tarikata.

Zatim sam razmotrio “doba mladosti” i vidjeh da ona svojim prolaskom svakog dovodi u tugovanje, i svakog čini željnim i ostavlja bez daha. A ona prolazi u nemarnosti i grijehu, pa je i moja mladost protekla na isti način! Vidjeh kako pod svijetlim i raskošnim ogrtačem, koji je na nju nabačen, stoji veoma ružno, pa još i pijano i zastrašujuće lice, te da nisam uvidio njenu suštinu, učinila bi da cijelog svog dunjalučkog života, čak i da poživim stotinu godina, oplakujem i žalim zbog nekolicine godina zanosa i smijeha. Pjesnik koji oplakuje svoju mladost sa žalošću i gorčinom kaže:

لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا فَأُخْبِرُهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ

Eh, da mi se mladost vrati samo na dan, pa da je obavijestim, da joj se požalim kakva mi je bolna i žalosna stanja starost donijela.

Tačno, oni starci koji nisu jasno sagledali tajnu i narav mladosti, svoju starost, poput ovog pjesnika, provode u tugovanju i u uzdisajima za vremenom svoje mladosti. A činjenica je, ustvari, da kad se doba mladosti i njena

svježina nađu u smirenom i trezvenom vjerniku, koji posjeduje nepokolebljivo i dostojanstveno srce, i kad snaga i jačina njegove mladosti budu okrenute prema ibadetu i činjenju dobrih djela i ahiretske zarade, mladost postane ogroman potencijal za dobročinstvo, najbolje sredstvo za trgovinu i najljepši i najslasniji posrednik u činjenju krepasnih djela.

Tačno, doba mladosti zbilja je jedna dragocjenost i velika skupocjenost, ona je ogromna blagodat od Boga, i slasni zanos za onog ko upozna svoje islamske dužnosti i ko je ne zloupotrijebi. Međutim, mladost, ukoliko joj nije prirođena dosljednost i ukoliko nije popraćena čednošću i bogobojažnošću, donosi nesagledive pogibelji, jer njena nepromišljenost nanosi zlo vječnom blagostanju dotične osobe, kao i njenom ahiretskom životu, a ponekad razori i njen dunjalučki život. Tako, neki užici i naslade, koje osoba stekne u toku nekoliko godina mladosti, nanesu joj neizdržive patnje kroz cijelo doba onemoćalosti i starosti.

Pa, budući da je doba mladosti kod većine ljudi štetno, na nama, starcima, onda jeste to da iskažemo neizmjernu zahvalnost Allahu što nas je izbavio od mladalačkih pogibelji i šteta. Uostalom, slasti mladosti neminovno će proći, kao što će proći i sve ostalo. Pa ako vrijeme mladosti bude uloženo u ibadet te utrošeno na dobročinstvo i dobrobit, iza sebe ostavlja vječne i trajne plodove, a pritom je i sredstvo za stjecanje neprolazne i vječne mladosti u besmrtnom životu.

Zatim, pogledavši na dunjaluk, u koji je zaljubljena većina ljudi koja je pala pod njegovu kušnju, svjetlom Kur'ana vidjeh to da postoje tri univerzalna dunjaluka koji se međusobno presijecaju i miješaju:

prvi, dunjaluk okrenut prema Lijepim Božijim Imenima, i njihovo je ogledalo;

drugi, dunjaluk okrenut prema Ahiretu, i njegova je njiva;

treći, dunjaluk okrenut prema dunjalučarima i sljedbenicima zablude, a on je igra i zabava za nemarne.

Također, svaki pojedinac na ovom dunjaluku posjeduje svoj lični golemi dunjaluk, te na taj način postoji onoliki broj međusobno ispresijecanih dunjaluka koliko ima ljudi. Samo što je lični život svake osobe stup njegovog osobnog dunjaluka, te čim onemoća tijelo osobe, njegov dunjaluk se sruši, pa nastupi njegov lični kijamet. A budući da ravnodušnici ne uviđaju to munjevito rušenje njihovog ličnog dunjaluka, oni bivaju njime zavedeni i umišljaju to da je njihov dunjaluk poput univerzalnog dunjaluka, koji je uspostavljen oko njih.

Razmotrio sam to, pa rekoh: *'Bez sumnje, i ja imam svoj lični dunjaluk – poput ostalih – koji se ubrzano ruši; kakva mi je, onda, korist od tog ličnog dunjaluka za moj prekratki život?'* Svjetlom Kur'ani-kerima vidjeh da je taj dunjaluk – za mene i za ostale – ustvari samo jedno kratkotrajno sajmište, jedno ugostilište koje se svakodnevno puni i prazni. On je tržnica podignuta uz put za trgovanje namjernika i prolaznika; jedna otvorena, stalno obnavljana knjiga Kreativnog Autora, Koji Svojom mudrošću u njoj briše ili zadržava šta hoće. Svako proljeće jedno je okićeno i pozlaćeno pismo, svako ljeto jedna je predivno sročena poema. On je mjesto ogledala koja ukazuju odraze Lijepih Imena Veličanstvenog Stvoritelja. On je ahiretska njiva i rasadnik, cvjetnjak Božanske milosti. On je privremeni pogon za pripremu trajnih Gospodarevih levhi koje će biti izložene u svijetu neprolaznosti i vječnosti. Izrekoh sto hiljada zahvala Allahu, Plemenitom Stvoritelju, što je stvorio dunjaluk u tom obliku. Shvatio sam da čovjek kojem je dodijeljena ljubav da cjeliva dva stvarna, ljupka lica dunjaluka, ono koje je okrenuto prema Lijepim Imenima i ono drugo, okrenuto prema Ahiretu, promaši svoju metu i udalji se

od ispravnosti čim tu ljubav upotrijebi na pogrešnom mjestu, te je preusmjeri na nakazno i prolazno lice sljedbenika nemarnosti i zala, pa na njega bude primjenjiv hadisi-šerif:

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ *Ljubav prema dunjaluku polazište je svih zlodjela.*

Pa, o starci i starice!

Ovu činjenicu uočio sam pod svjetlom Kur'ani-hakima, i pod opomenom svoje starosti, te u sjaju vizije koju mi je omogućio iman. Već sam je ranije potvrdio u mnogim *Poslanicama*, uz upečatljive dokaze. Vidio sam kako je ta činjenica moja stvarna utjeha, odnosno, ona je čvrsta nada i blještava svjetlost. Tako sam postao zadovoljan starošću i oronulošću te sam se obradovao odlasku mladosti.

Nemojte se, onda, rasplakivati zbog vaše starosti, već hvalite Allaha i zahvaljujte Mu. Sve dok posjedujete iman, i sve dok je stvarnost ovakva, neka oplakuju oni nemarnici i sljedbenici zablude.

ŠESTA TEMA

Ova tema daje jednu sažetu naznaku jednog od nekolicine hiljada univerzalnih dokaza vjerovanja u Allaha. Njezina je razrada, zajedno s odlučnom argumentacijom, iznesena na više mjesta u Poslanicama Nura.

U Kastamonu mi je došla grupa srednjoškolaca govoreći:

"Upoznaj nas s našim Stvoriteljem, jer naši nastavnici nam nikad ne spominju Allaha!" Rekao sam im sljedeće: Svaka od nauka koje vi izučavate ukazuje na Allaha, i govori o Plemenitom Stvoritelju sebi svojstvenim jezikom. Pa vi poslušajte šta kažu nauke, a ne njihovi predavači.

Primjera radi: Jedna ogromna apoteka gdje su u svakoj bočici vitalni lijekovi i preparati, koji su u njih vagani preciznim vagama i u preciznim omjerima, pokazuju nam da iza toga stoji neki razboriti farmaceut i vrsni hemičar. Isto tako, apoteka Kugle zemaljske, koja sadrži više od četiri stotine hiljada oblika života – biljnih i životinjskih vrsta – a svaki od njih je ustvari staklenka preciznih hemijskih preparata i bočica čudesnih živih smjesa, ukazuje, čak i slijepcu, na svoga Mudrog, Uzvišenog apotekara, i daje predstavu o svom Plemenitom i Uzvišenom Tvorcu u srazmjeru sa svojom savršenošću, uređenošću i veličinom, kao i u domenu njihovih odnosa, analogijom one čaršijske apoteke prema kriterijima medicinske nauke koju izučavate.

Drugi primjer: Na način kako jedna izuzetna i čudesna tvornica koja proizvodi na hiljade raznovrsnih tkanina i živopisnih vrsta platna od sasvim prostog vlakna, ukazuje da iza toga stoji jedan stručni inženjer i tehnolog i dovoljno nam govori o njemu, tako isto ovaj pokretni Božanski mehanizam koji nazivamo Kuglom

zemaljskom, i Božanska tvornica u kojoj se nalazi na stotine hiljada kapitalnih pogona, a u svakom od njih na stotine hiljada dobro isplaniranih proizvodnih linija, sasvim nam dovoljno i bez ikakve sumnje kazuje o svome graditelju i vlasniku, prema kriterijima mehaničkih znanosti koje vi izučavate. Sve nam ovo daje vjernu predstavu o tom Božanskom proizvodnom sistemu i njegovoj veličini i savršenosti, u usporedbi sa spomenutom tvornicom izgrađenom ljudskom rukom.

Treći primjer: Jedna radnja ili magacin životnih potrepština i namirnica ili ogromno skladište prehrambenih proizvoda i sirovina, u kojem je pohranjen sa svih strana hiljadu i jedan prehrambeni artikl, i svaki razvrstan i raspoređen na određeno mjesto, pokazuje nam da on ima svoga vlasnika i upravitelja; na isti način nam i ovo skladište za hranu Milosti Božanske, koji u jednoj godini prevaljuje razdaljinu dvadeset i četiri hiljade godina, prema precizno utvrđenom sistemu, i u sebi zbrinjava stotine hiljada raznolikih stvorenja od kojih je svako ovisno o određenoj vrsti namirnica; i koje prolazi kroz četiri sezone, tako da u proljeće donosi kao jedan vagon natovaren hiljadama vrsta namirnica; dovozi ga jednim stvorenjima iscrpljenim od zime. To je ta Kugla zemaljska, ta putnička lađa koja prevozi hiljade vrsta robe, pomagala i očuvane hrane. Taj, dakle nebeski, Gospodarev distributivni centar i magacin nam – po standardima ekonomskih i komercijalnih znanosti koje vi izučavate ili ćete izučavati – u srazmjeru svoje veličine i savršenosti u odnosu na ono skladište što ga je izgradio čovjek, ukazuje na Vlasnika, Posjednika i Raspolagatelja Zemaljske kugle; te nam daje podatke o Njemu i čini nam Ga bliskim i dragim.

Četvrti primjer: Kad bi jedna moćna armija koja pod svojom zastavom okuplja četiri stotine hiljada rodova i naroda, i u kojoj svaki od tih naroda ima osoben način ishrane, specifičnu vrstu naoružanja, karakterističnu

nošnju, kao i sebi svojstven stil obuke i sistem komandi, te zaseban radni period i trajanje dopusta, imala zapovjednika koji je snabdijeva tom raznovrsnom hranom, specijalnom vrstom naoružanja i različitim uniformama, bez zaborava i zabune u bilo čemu od toga, i bez pometnje, bio bi to onda nesumnjivo jedan čudotvorni zapovjednik. I kao što nam ta čudesna armija – rasuđujući po zdravom razumu – ukazuje na svog čudotvornog zapovjednika i čini da ga zavolimo s puno uvažavanja i divljenja, to isto čini i ova naša zemaljska vojna baza, koja u proljeće – svaki put – regrutira jednu armiju Slavnog i Veličanstvenog Gospodara, ustrojenu od četiri stotine hiljada biljnih rodova i životinjskih naroda, svakome od njih priskrbljujući svojstvenu uniformu, ishranu, logistiku, obuku i vrijeme oslobađanja od dužnosti, pod komandom Jednog i Jedinog, Moćnog Veličanstvenog Zapovjednika, ne izostavivši nikoga, bez zabune i nedoumice, sve u krajnjem savršenstvu, redu i disciplini. Ova široka, nepregledna baza proljeća koja se rasprostire zemaljskom površinom ukazuje – ljudima od razbora i vizije – na Vladara Zemlje – prema zakonima vojnih znanosti – i njezinog Gospodara i Upravitelja, njezinog neprikosnovenog i najveličanstvenijeg Zapovjednika, i daje im predstavu o Njemu u onolikoj mjeri u kojoj je savršena ova veličanstvena baza; te o Njegovoj veličini, dakle, istom onom analogijom kao kod spomenute vojne baze. Osim toga, ona Njega, slavljen je On, njima čini dragim, i u njima pobuđuje osjećaj zahvalnosti, svetosti i slave.

Peti primjer: Zamisli milione električnih svjetiljki koje se kreću čudesnim velegradom, a da ne oslabi njihov intenzitet napajanja, niti se ugase. Ne bi li, uz divljenje i uvažavanje, shvatio da iza toga stoji jedan izuzetni inženjer i genijalan električar koji je osmislio postrojenje električne centrale i te svjetiljke? Jedan dio svjetiljki

zvijezda što su obješene o plafonu zemaljske palače, koje su hiljadama puta veće i od same Zemaljske kugle – prema saznanjima iz astronomije – kreću se brzinom sedamdeset puta većom od topovskog đula, bez ikakvog poremećaja u njihovoj usklađenosti, i bez međusobnog sudaranja, i bez gašenja, i bez iscrpljivanja njihovog pogonskog goriva, kako to izučavate u kosmografskom štivu. Te svjetiljke svjetlosnim kažiprstom upiru u pravcu neograničene moći njihovog Tvorca. Primjera radi, naše Sunce: ono je milion puta veće od naše planete Zemlje i starije od nje milion godina; ono je tek jedna trajna svjetiljka, i dugoročno ognjište u ugostilištu Milostivog Domaćina. Da bi se održalo njegovo izgaranje i užarenost svakodnevno je potrebno onoliko goriva koliko zapremaju sva zemaljska mora, i uglja koliko su njezini planinski masivi, i drveta hiljadu puta više od ukupne zapremine Zemlje. Međutim, ono što raspaljuje njegov plamen – i plamen svih ostalih zvijezda – bez ikakvog goriva, uglja, maziva, i bez gašenja, i pokreće ih astronomskom brzinom, bez sudaranja, jest jedna neiscrpna snaga i moć koja nema granica. Ovaj, dakle, prostrani svemir i sve njegove blještave svjetiljke i tinjajući kandilji jasno i prema zakonitostima nauke o elektricitetu, koju ste izučili ili ćete je izučavati, ukazuju na Suverena ovoga grandioznog sajmišta i velikog ceremonijala, i govori nam o svome genijalnom Iluminatoru i Planeru, veličanstvenom Graditelju, sve uz svjedočanstvo ovih svjetlucavih zvijezda. Ujedno im Ga čini dragim, hvaljenim, slavljenim i obožavanim, pa ih dovodi i do toga da Njemu, slavljen je On, dobrovoljno čine ibadet.

Šesti primjer: Ako bi postojala knjiga u kojoj bi u svakom redu teksta bila minijaturnim rukopisom napisana druga knjiga, a u svakoj pojedinoj riječi sadržana kur'anska sura, i svaka od tema bila duboko poučna i svrhovita, i svaka od njih upotpunjavala sve

ostale, to bi remek djelo nesumnjivo isticalo izuzetnu sposobnost svoga autora i njegov spisateljski potencijal. Odnosno, ta bi knjiga u savršenom svjetlu predstavila svoga pisca i urednika, i istaknula njegovu usavršenost i sposobnost, te potaknula divljenje i poštovanje kod čitalaca, kojima ne bi preostalo ništa drugo nego da u znak odobravanja i divljenja uzvikuju: *"Tebarekallah!"*... *"Subhanallah!"*... *"Mašallah!"*... Na isti način sačinjena je ova kapitalna knjiga svemira, na čijoj je jednoj stranici – tj. zemaljskoj površini – i na jednom tabaku – tj. u proljeće – upisano tri stotine hiljada vrsta različitih djela, a to su zbirke životinjskih vrsta i biljnih rodova, od kojih svako predstavlja zasebnu knjigu. Sve to je ispisano istovremeno i međusobno isprepleteno, ali bez zabune, ili pogreške, ili propusta; u krajnjoj usklađenosti i usavršenosti. Štaviše, u svakoj pojedinoj riječi – poput stabljike – sadržana je u cjelokupnosti jedna veličanstvena poema, a u svakoj tačkici – poput sjemenke – nalazi se sinopsis cijele knjige. Ovo je sasvim očigledno i stvarno pred nama, i ukazuje nam s punom vjernošću na jedno pero koje sve to ispisuje. Na vama je da sebi stvorite predstavu o mjeri u kojoj kapitalno djelo svemira, u čijoj su svakoj riječi sadržani neiscrpni smislovi i mnogobrojna značenja, i ovaj otjelovljeni Kur'ani-kerim – to jeste svijet – ukazuje na svog Autora i veličanstvenog Pisca, slijedeći analogiju knjige iz gornjeg primjera, i rukovodeći se prirodnim znanostima i vještinom čitanja i pisanja kojima se vi bavite, te primjenjujući ih u višoj proporciji i u široj perspektivi na prostranstva svemira. Time ćete moći shvatiti način na koji stječemo predstavu o Velikom Stvoritelju iz izjave *"Allahu ekber"*; i o Njegovoj svetosti iz izjave *"Subhanallah"*, te stječemo ljubav prema Njemu kroz izraz zahvale *"El hamdu lillah"*.

I, tako, prema istom principu kao i u prethodnima, svaka od ostalih brojnih naučnih disciplina, ukazuje na

veličanstvenog Stvoritelja svemira, i daje nam predstavu o Njemu kroz Njegova lijepa imena, i predstavlja nam Njegove uzvišene atribute i savršenstva, obuhvatnim metodama, specijaliziranim kriterijima, izoštranim i zornim opažanjem i pogledima ispunjenim smislom.

Rekoh, dakle, tim mladim učenicima: svrha ponovljenog navođenja u Kur'ani-kerimu izraza

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ "stvaranje nebesa i Zemlje" i

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ "Gospodar nebesa i Zemlje", jest u ukazivanju na spomenutu činjenicu, i u stavljanju do znanja toga raskošnoga dokaza Jednoće Boga, te da bi nas se upoznalo s našim Stvoriteljem, slavljen je On.

Oni rekoše: "Neizmjerena hvala našem Gospodaru i Stvoritelju na ovoj lekciji koja je sušta nebeska istina i neka te Allah nagradi najljepšom nagradom i zadovoljstvom tobom."

Rekoh: Čovjek je živi stroj, podložen je hiljadama vrsta bola, i naslađuje se hiljadama vrsta užitaka, i mada je ionako krajnje nesposoban, ima i neograničen broj neprijatelja, bilo materijalne ili duhovne prirode. I mada je do u krajnost siromašan, posjeduje neodrediv broj duhovnih i fizičkih prohtjeva, te je on zbilja jedno jadno stvorenje, svakodnevno izloženo patnjama zbog udaraca nestanka i rastanka. I uprkos svemu tome, svojom pripadnošću - putem imana i robovanja - Veličanstvenome Suverenu, on nalazi nepopustljiv oslonac i ogromnu podršku gdje se sklanja od nasrtaja svih neprijatelja, a također i bazu u kojoj se napaja radi udovoljenja svojim potrebama, zahtjevima i ambicijama. Pa na način kako se svako ponosi ugledom gospodara kojem služi, i stječe osjećaj važnosti zbog položaja koji uživa kod njega, tako isto čini i pripadništvo čovjekovo, putem imana, Moćnome Vladaru čija je moć beskrajna, Milostivom Suverenu čija je milost sveobuhvatna, te

ulazak u sferu robovanja Njemu kroz poslušnost i zahvalnost, koje okončavanje i smrt izmjenjuje iz vječnog nestanka u svojevrsnu otpremnicu i dokument i dozvolu za ulazak u svijet vječnosti. Vama prepuštam da odredite koliko taj čovjek slast nalazi u služenju kod svoga Gospodara i osjeća se počašćenim zbog imana koji nalazi u svom srcu, te usrećenim svjetlošću islama, i ponosnim na svoga Moćnog, Milostivog Gospodara, iskazujući Mu zahvalnost na blagodatima imana i islama.

To što rekoh svojoj braći učenicima, jednako kažem i zatvorenici: Onaj ko upozna Allaha i bude Mu poslušan, sretnik je, pa makar se nalazio i u tamnici zatočeništva; a onaj ko Ga zanemari i zaboravi, nesretnik je pa makar se nalazio u raskošnim palačama. Neki je čovjek kojemu bijaše učinjena nepravda, uspinjući se na podijum svoga gubilišta, radostan i uzdignutog čela, poviknuo u lice nasilnika govoreći: *"Ja ne odlazim i ne nestajem; nego se oslobađam dunjalučkog zatočeništva i krećem u pravcu vječitog blagostanja. A vidim da ste vi osuđeni na vječno pogubljenje, jer smrt smatrate odlaskom i nestankom. Ja, sam vam se, dakle, već osvetio."* Nakon toga, u smiraju i ponavljajući *"La ilahe illallah"*, ispustio je dušu.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

"Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa, samo ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri." (El-Bekara: 32)

PRVI ODLOMAK DODATKA I PRILOGA RIJEČI DESETE

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ * يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ
وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ *
وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ * وَمِنْ
آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ
خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوَلَانِكُمْ إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ * وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ
الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ * وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ
وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرَجُونَ *
وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَهُ قَانِتُونَ * وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ
الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!”

“Pa, slavljen neka je Allah kad omrkavate i kad osvićete; i Njemu pripada zahvala na nebesima i na Zemlji; i u predvečerja i kad podnevate. On iz neživog izvodi živo i iz živog izvodi mrtvo; On ožiljava Zemlju nakon njezinog mrtvila, a isto ćete tako i vi biti izvedeni. Jedan je od dokaza Njegovih da vas je od zemlje stvorio i, pazi, vas ljudi ima svuda razasutih. I jedan je od dokaza Njegovih da vam je od vas samih stvorio supruge kako biste se uz njih smirili, i između vas je uspostavio ljubav i samilost; u tome, zaista, ima pouke za ljude koji razmišljaju. I jedan od dokaza Njegovih jeste stvaranje nebesa i Zemlje, i različitost jezika vaših i boja vaših. U tome, zaista, ima dokaza za one koji znaju. I jedan je od znakova Njegovih vaš san noću i po danu i nastojanje vaše da steknete nešto iz obilja Njegovog; u tome, zaista, ima pouke za ljude koji čuju. Jedan je od znakova Njegovih i da vam pokazuje munju, da se pobjite i ponadate; i da spušta kišu s neba, te njome ožiljava Zemlju nakon njezinog mrtvila; u tome, zaista, ima pouke za ljude od razbora. I jedan od dokaza Njegovih je i to što nebo i Zemlja postoje voljom Njegovom. Zatim to što ćete, čim vas On samo jednom iz zemlje pozove, brzo ustati. Njegovi su svi na nebesima i Zemlji; svi su Njemu poslušni. On je Taj koji prvobitno stvara, zatim obnavlja stvaranje; za Njega je to neznatno. Njegov je najuzvišeniji primjer na nebesima i na Zemlji; On je silan i mudar.” (Er-Rum: 17-27)

U ovom Zračku devetom izložit ćemo snažan dokaz i vrhunsku potvrdu težišta i stožerne tačke vjerovanja, a to je proživljenje, kao i uzvišene i presvete argumente što ukazuju na njega.

Allahovim profinjenim providenjem trideset godina unazad desilo se to da je Stari Said u završnom dijelu svojeg djela *Prosuđivanja*, (Muhakemat), a što ga je napisao kao uvodnik za tefsir, rekao sljedeće:

Drugo poglavlje donosi tumačenje dvaju ajeta što izlažu proživljenje i ukazuju na njega.

Međutim, započevši s **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**

“Nahu”, “U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog”, zaustavio se i nije bio u mogućnosti nastaviti pisanje.

Hiljadu i jednu zahvalu upućujem Plemenitom Stvoritelju, u onom broju u kojem ima Njegovih dokaza i nagovještaja o proživljenju, što me je, trideset godina poslije, pospješio u izlaganju tog tefsira. Tako mi je Allah, dž.š., ukazao blagodat tumačenja prvog ajeta:

فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Zato pogledaj tragove Allahove milosti - kako On oživi zemlju nakon njezinog mrtvila! On će, uistinu, i mrtve oživjeti, On sve može.” (Er-Rum: 50) Bilo je to prije devetdeset godina i tad su nastale *Riječ deseta* i *Riječ dvadeset deveta*, koje su dva briljantna i čvrsta dokaza pred kojima su zanijemili poricatelji i bezvjernici.

Deset godina nakon objavljivanja tog neprobojnog bedema proživljenja, Uzvišeni Allah obasuo me je i obdario tumačenjem u uvodnici ovog *Zračka*, te je tako nastala ova *Poslanica*.

Ovaj *Zračak deveti* sastoji se od devet uzvišenih nivoa na koje ukazuju časni ajeti, kao i od bitnog uvoda.

UVOD

Ovaj uvod sastoji se iz dvije tačke. Najprije ćemo ukratko navesti jedan od sveobuhvatnih, vitalnih rezultata i duhovnih koristi vjerovanja u proživljenje, izloživši mjeru nužnosti tog vjerovanja za ljudski, a naročito za društveni život. Zatim ćemo, također, iznijeti jedan između brojnih univerzalnih dokaza potvrde i vjerovanja u proživljenje, ujedno izlažući i stepen njegove aksiomatske razumljivosti i jasnoće, u koje ne prodiru nevjerica i sumnja.

PRVA TAČKA

Između stotina dokaza činjenice da je vjerovanje u drugi svijet temeljni princip individualnog i društvenog života čovjeka, kao i osnova svih njegovih savršenstava, ideala i blagostanja, ukazat ćemo na četiri dokaza, i to u vidu primjera i analogija.

Prvi dokaz: Samo duhovnom snagom poteklom iz vjerovanja u Džennet, koju nalaze u sebi i u svojem nježnom i osjetljivom biću, mogu malodobnici, a koji predstavljaju polovinu ljudskog roda, podnijeti stanja smrti i umiranja koja njima izgledaju bolno i tragično. To je iman koji njihovim nježnim naravima što su nemoćne oduprijeti se i ustrajati, te se i rasplaču zbog najmanje sitnice, otvara kapije žarke nade. Njime oni uspijevaju preživjeti u udobnosti, radosti i veselju. Tako dijete koje vjeruje u Džennet sebi govori: *Moj rahmetli mlađi brat ili moj umrli drug postao je jedna od ptičica Dženneta. On polijeće iz Dženneta gdje god poželi i živi bolje i ugodnije od nas.* U protivnom, ukoliko ne bi bilo te vjere u Džennet, smrt što pogađa njegove vršnjake, a i odrasle, skršila bi duhovnu snagu te nedužne i nemoćne dječice i tad bi se, uz plač njihovih očiju, rasplakali i svi njihovi organi i rafinirana čuvstva kao što su, naprimjer, duh, srce i um.

Tako bi se ili uništili njihovi osjećaji i njihova čuvstva ili bi, pak, oni postali poput zalutalih i ubogih životinja.

Drugi dokaz: Samo s vjerom u drugi svijet mogu starci, a koji sačinjavaju drugu polovinu čovječanstva, strpjeti se i podnositi svoje stanje, čak i kad stoje na rubu groba. Oni svoju strpljivost i utjehu nadomak gašenja iskrice njihovog cijjenjenog života te pred zatvaranje vrata njihovog slatkog i lijepog dunjaluka njima u lice, nalaze isključivo u imanu. Ti starci, koji su se povratili u djetinjstvo i koji su postali poput djece, odnosno preosjetljivih osjećaja, duha i naravi, primaju taj ubitačni i bolni očaj uzrokovan umiranjem i odlaskom te ga strpljivo podnose s nadom u život na budućem svijetu. U protivnom, kad ne bi bilo vjerovanja u buduću svijet, ovi očevi i majke, a koji su, inače, najzaslužniji da im se ukazuje saosjećajnost i nježnost te koji su u najizrazitijoj potrebi za duhovnom i duševnom smirenošću i za mirnim životom, osjetili bi duhovno izgaranje, duševni nemir i srčanu zabrinutost, a ovaj svijet sa svom svojom komocijom postao bi im pretijesan, te bi se za njih pretvorio u jezivu tamnicu, a život u bolne i neizdržive muke.

Treći dokaz: Samo strah od vatre Džehennema može adolescentima i omladini, a koji sačinjavaju osovinu društvenog života, smiriti uzavrelost osjetila, spriječiti ih od prekoračenja granica i zapadanja u nasilnost i kvarnost, suzbiti njihovu nepromišljenost i hirovitost njihovih nefsova, te im osigurati najbolji način postupanja u njihovim društvenim odnosima. Pa da nije straha od džehennemske kazne, ti bi adolescenti usijanih glava i opijeni strastima izopačili ovaj svijet u pakao koji se razgara protiv slabih i onemoćalih, pribjegavajući "zakonu sile". Oni bi uzvišeni ljudski život preobratili u prostačko, životinjsko preživljavanje.

Četvrti dokaz: Porodični život osnovna je ćelija i srž organiziranja ovosvjetskog života, odnosno, on je

njegova bašča blagostanja, utvrđena kula i sigurni zaklon. Dom svakog pojedinca njegov je osobni svijet i njegov univerzum. A nema sreće za duh porodičnog života, izuzev uz zbiljsko i uzajamno poštivanje, iskrenu međusobnu odanost, te istinsko saosjećanje i samilost što dosežu do granica samoprijegara i nesebičnosti. To istinsko poštovanje te uzajamna i odana milost ne postižu se ničim drugim do vjerovanjem u postojanje neprolaznih prijateljskih odnosa, trajnog druženja, vječne bliskosti, u vremenu koje je beskrajno, u životu koji je neograničen i koje uvezuje očinske veze dubokog uvažavanja, nepomućenog i iskrenog bratstva, kao i odanog i besporočnog prijateljstva. Jer, supružnik sebi govori: *Ova moja supruga moja je saputnica u toku života i družica u vječnom svijetu i besmrtnom životu. Ne smeta to što je sad postala neizgledna i ostarjela, jer će joj stići vječna ljepota. Zato sam joj spreman ukazati maksimalnu privrženost i nježnost te žrtvovati sve što iziskuje to trajno prijateljstvo.* Taj čovjek, dakle, može u sebi gajiti ljubav i milost prema svojoj ostarjeloj supruzi kao prema lijepoj huriji. U protivnom, površno drugovanje i prijateljstvo što potraje sahat-dva, a nakon čega slijedi nepovratni odlazak i trajni rastanak, bilo bi samo prividno druženje i prijateljstvo bez temelja i oslonca. Ono ne bi moglo pružati ništa osim figurativne samilosti, usiljenog poštovanja u smislu životinjske naklonosti prema suprotnom spolu. I kao kod životinja, porivi i preplitanje ostalih interesa i strasti dominirali bi nad tom nježnošću i poštovanjem. Tada bi taj dunjalučki džennet bio izopačen u nepodnošljivi pakao.

Na ovaj način, svaki od više stotina rezultata i zasluga vjerovanja u proživljenje, koji se odnose na čovjekov društveni život i vežu uz njega, i koji i sami imaju stotine gledišta i koristi, ako bi se sagledao u poređenju s gore spomenuta četiri dokaza, uvidjelo bi se to da je dešavanje i ostvarenje činjenice proživljenja neopozivo

jednako koliko i činjenica uzvišene ljudske biti i univerzalnih ljudskih potreba. Čak je ona očiglednija i od potrebe želuca za hranom i jelom i kao dokaz ubjedljivija je od nje. Doseg njezinog ostvarenja mogao bi se dublje i bolje ocijeniti kad bi čovječanstvo bilo lišeno ove činjenice, odnosno proživljenja, jer bi, u tom slučaju, njegova nebeska, bitna i vitalna suština bila postavljena u poziciju jedne odurne crkotine te legla mikroba i bakterija.

Neka, onda, poslušaju stručnjaci društvenih, političkih i moralnih znanosti, a koji se zanimaju za ovakva ljudska stanja, ponašanje i socijalizaciju, pa neka iznesu to čime oni misle da bi mogli ispuniti ovu prazninu? Čime bi liječili i povezali te duboke rane?

DRUGA TAČKA

Ova će tačka s kratkoćom i jezgrovitošću između dokaza koji se ne mogu sagledati, izložiti jedan dokaz činjenice proživljenja, a taj dokaz proizlazi iz sažetka svjedočanstva ostalih temelja vjerovanja na sljedeći način.

Sve mudžize koje potvrđuju poslanstvo hazreti Muhammeda, s.a.v.s., uz sve dokaze njegovog vjerovjesništva i sve potvrde njegove istinitosti, u svojoj cjelokupnosti svjedoče i istinitost proživljenja, dokazuju je i potvrđuju. Naime, njegov, s.a.v.s., poziv tokom cijelog mubarek života, nakon Jednoće Stvoritelja, okrenut je ka proživljenju. I sve njegove mudžize i dokazi u potvrdu iskrenosti ostalih vjerovjesnika, a.s., navodeći i druge da im priznaju iskrenost, svjedoče tu istu činjenicu, dakle – proživljenje. Tako i svjedočanstva nebeskih objava, koja su svjedočenje časnih poslanika podigla do stepena aksiomatskih činjenica, potvrđuju istu činjenicu, i to na sljedeći način:

Časni Kur'an, knjiga nadnaravne snage izraza, svim svojim nadnaravnostima, dokazima i činjenicama, a koje potvrđuju njegovu autoritativnost, svjedoči i ukazuje na dešavanje proživljenja, budući da cijela jedna trećina Kur'ana i početni ajeti većine kratkih sura jesu očigledni znakovi proživljenja. Odnosno, Časni Kur'an tu istu činjenicu nagovještava hiljadama časnih ajeta, eksplicitno ili implicitno, te je nedvojbeno potvrđuje i jasno objelodanjuje. Naprimjer:

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ * يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ * إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا * إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ * إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ * عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ * هَلْ أُنَبِّئُكَ حَدِيثُ الْعَاشِيَةِ

"Kad se Sunce omota." (Et-Tekvir: 1)

"O ljudi, Gospodara svoga bojte se. Zaista će potres Smaka svijeta veliki događaj biti." (El-Hadždž: 1)

"Kad Zemlju njezin potres potrese." (Ez-Zilzal: 1)

"Kad se nebo rascijepi." (El-Infitar: 1)

"Kad se nebo raspukne." (El-Inşikak: 1)

"O čemu se raspituju." (En-Nebe': 1)

"Je li ti stigla vijest o Općoj nevolji?" (El-Gašija: 1)

Ovim i sličnim uvodnim ajetima blizu četrdeset sura Kur'ani-Kerim potvrđuje to da u pogledu proživljenja nema dvojbe te da je ono jedan krajnje značajan događaj u svemiru, kao i to da je njegovo dešavanje zbilja nužno i neizbježno. U drugim ajetima iznose se i razni uvjerljivi dokazi za ovu činjenicu.

Vidiš li, dakle, to da ako jedna knjiga sadrži ajet čiji jedan jedini nagovještaj urađa znanstvenim i kosmičkim činjenicama poznatim pod terminom *islamske znanosti*, šta je onda tek sa svjedočanstvom i dokazima hiljada ajeta koji bjelodano jasno, poput bliještećeg Sunca, ističu

vjerovanje u proživljenje?! Zar poricanje tog vjerovanja ne bi bilo ravno poricanju Sunca ili, čak, cjelokupnog svemira? I ne bi li to bilo mnogostruko pogrešno i apsurdno?

Razmisli da li je moguće to da hiljade obećanja i prijetnji izrečenih od strane ponosnog i moćnog vladara budu smatrane lažnim i nestvarnim, pa i ako se ponekad cijela njegova armija upusti u ratni pohod, i to iz jednostavnog razloga da ne bi bio iznevjeren čak i obični gest njezinog kralja?!

A šta reći za moćnog duhovnog vladara, a čija vlast i dominacija besprekidno traju trinaest stoljeća te koji je odgojio nebrojene duhove, umove, srca i duše, izbistrio ih i izgradio na istini i stvarnosti? Zar samo jedan njegov mig nije dovoljan za potvrdu činjenice proživljenja? A pored toga, treba imati u vidu i to da postoji o ovome hiljade jasnih i nedvosmislenih izjava i potvrda! Nije li onaj koji i dalje ne shvata tu jasnu činjenicu zbilja priglup i neznalica? I nije li istinska pravednost u tome da takvom Džehennem bude konačno odredište?

Osim toga, nebeski spisi i sve svete knjige, a od kojih je svaka bila na snazi izvjesni period vremena, uz hiljade dokaza potvrdile su istinitost tvrdnje Časnog Kur'ana o činjenici proživljenja, iako je njihova razrada o ovoj činjenici sažeta i kratka, u skladu s vremenom te epohom. Ovu nepobitnu činjenicu koju rasvjetljava Časni Kur'an, a čija je punovažnost na snazi za sva vremena te dominantna za cijelu budućnost, Kur'an zorno izlaže i detaljno razrađuje.

Ovdje ćemo navesti tekst koji se nalazi u završnom dijelu poslanice *Munadžat* (*Tiho obraćanje*) koji je prikladan za ovu temu i jedan definitivni i jezgrovit dokaz proživljenja, proistekao iz svjedočanstva ostalih stupova i dokaza vjerovanja u prilog vjere u Sudnji dan, a posebno vjerovanja u poslanike i Objave. Ova poslanica rastjeruje sve nedoumice i sumnje. U

skraćenom stilu i u formi obraćanja Allahu, završni dio poslanice *Munadžat* donosi:

Moj Milostivi Gospodaru, poučen od Poslanika, s.a.v.s., i instruiran Mudrim Kur'anom, shvatio sam da svete knjige u cijelosti, na čelu s Časnim Kur'anom te vjerovjesnici, a.s., svi skupa, predvođeni Plemenitim Poslanikom, s.a.v.s., dokazuju, svjedoče i aludiraju, jednodušno i složno to da će se manifestacije Lijepih Imena, oličenih veličinom i ljepotom, čiji su tragovi vidljivi na ovom dunjaluku, kao i u svim ostalim svjetovima, ukazati još blistavije i svečanije i da će trajati zauvijek. Njihove manifestacije, oličene milošću, kao i darovi čiji se uzorci primjećuju u ovom prolaznom svijetu, urodit će isticanjem brilijancije i najraskošnijeg blještavila te će trajno ostati u Kući blagostanja. A i oduševljenici koji u ovom kratkotrajnom dunjalučkom životu uživaju u njima s čežnjom i žudnjom, pridružiti će im se s ljubavlju i nježnošću, pratiti će ih do u beskraj te će ostati s njima vječno, nerazdvojni.

Usto, Časni Poslanik, s.a.v.s., oslanjajući se na stotine divnih mudžiza i na Kur'ani-kerim te na svoje kategorične ajete, a zatim i svi vjerovjesnici, a.s., koji nose svjetleće duhove, i sve evlije koji su duhovni stožeri svjetlosnih srca i svi odabranici bistre duše koji posjeduju prosvijetljene umove, radosno najavljuju džinima i ljudima vječno blagostanje. Upućene raduju Džennetom, a zabludjele upozoravaju Džehennemom. Oni u to vjeruju i to svjedoče, i to oslanjajući se na Tvoje opominjanje i ponavljanje obećanja i prijetnji u svim nebeskim knjigama i svetim spisima, i pouzdajući se u Tvoja presveta svojstva i položaje kao što su moć, milost, providenje, mudrost, veličanstvo i ljepota, kao i imajući povjerenje u dostojanstvo Tvojeg veličanstva i suverenost Tvojeg gospodarenja. Oni to i nagovještavaju svojim otkrovenjima, opažanjima te dubokim uvjerenjem u stepenu izvjesnog znanja.

O, Moćni i Mudri! O, Milostivi i Samilosni! O, Plemeniti, koji istinski ispunjavaš obećano! O, Nadmoćni i Veličanstveni! O, Silni, Veliki i Dostojanstveni!

Ti si apsolutno presvet, nadmoćan i neprikosnoveno čist od tog da bi ocrnio lažju sve te Svoje brojne iskrene evlije i sva Svoja brojna obećanja, Uzvišena svojstva, kao i presvete položaje te da bi, na taj način, prekrrio sve kategoričke zahtjeve Tvojeg suverenog gospodarenja, odbio bezbroj dova i molitvi poteklih od bezbroj Tvojih prihvaćenih robova koje voliš i koji Tebe vole te koji se Tebi umiljavaju vjerovanjem, priznanjem i poslušnošću. Ti si i neprikosnoveno slobodan, apsolutno nadmoćan i sasvim neovisan o tog da povlađuješ i podržavaš sljedbenike zablude i nevjernike, a koji se, porekavši proživljenje, protive grandioznosti Tvojeg ponosa te koji nasrću na dostojanstvo Tvojeg veličanstva i svojim nevjerništvom, zlodjelom i opovrgavanjem Tvojeg obećanja krše dostojanstvo Tvojeg božanskog položaja. Beskrajno veličamo svetost Tvoje neograničene pravednosti, ljepote i milosti.

I svom svojom snagom vjerujemo to da su sama istina i potpuno tačni najavljivanja i svjedočanstva stotina hiljada Tvojih iskrenih izaslanika i bezbroja enbija, asfija i evlija koji iskreno dokazuju Tvoju suverenu vladavinu u stepenu sušte izvjesnosti, izvjesne vizije i izvjesne spoznaje kojima nagovještavaju ahiretske riznice Tvoje milosti i blaga Tvojih darova u kući vječnosti, kao i njihovo potpuno razotkrivanje ukaza Tvojih Lijepih Imena u svijetu vječnog blagostanja. Vjerujemo i u to da su njihove potvrde i dokazi podudarni i složni, a znaci i vijesti koje nam donose istiniti i postojeći, kao i u to da oni, vjerujući da je činjenica velikog proživljenja najuzvišeniji zračak Tvojeg imena Hakk, a koje je ishodište, sunce i zaštitnik svih činjenica i stvarnosti, Tvojom naredbom Tvoje vjerne robove podučavaju u okvirima istine, učeći ih potpunoj istini.

Gospodaru moj! U ime časti i istinitosti njihovog dersa i podučavanja, daj nama i učenicima Risale-i Nura savršeni iman i najljepši završetak. Učini da je nad nama njihov šefaaf. Amin!

Tako i dokazi i argumenti koji potvrđuju istinitost Kur'ani-kerima, pa i svih nebeskih knjiga, kao i mudžize i oznake koje potvrđuju vjerovjesništvo Allahovog Miljenika, pa i svih vjerovjesnika skupa, automatski potvrđuju i potkrepljuju ono najbitnije čemu oni pozivaju, a to je ostvarenje Ahireta. Jednako tako, većina dokaza i argumenata koji svjedoče nužnost postojanja i jednoću Nužnog Bića, slavljen neka je On, ujedno svjedoče i postojanje kuće vječnog blagostanja i svijeta vječnosti, a koji je težište i najmonumentalnije stjecište Božijeg gospodarenja i Božanskog položaja. Oni su svjedočanstva postojanja te kuće i njezinih otvorenih vrata, kao što će biti obrazloženo u sljedećim postavkama, jer Njegovo postojanje, Njegova veličanstvena svojstva i većina Njegovih Lijepih Imena, mudrog raspolaganja i presvetih svojstava, kao što su, naprimjer, gospodarenje, božanstvenost, milost, providenje, mudrost i pravednost, sve to skupa nužno i obavezno nameće postojanje budućeg svijeta. I sva ova svojstva i sveta stanja u stepenu imperativa iziskuju svijet neprolaznosti i, također u stepenu nužnosti, nameću ahiretsko proživljenje i podizanje u svrhu sticanja nagrade odnosno kazne.

Da, budući da Allah postoji i da je Jedan i to Bespočetni i Neprolazni, mora, onda, postojati i težišna osa Njegove Božanske vladavine, a to je budući svijet. I budući da se apsolutno gospodarenje manifestira u ovom svemiru, a posebno u živim bićima koja posjeduju vidljivo i jasno veličanstvo, veličinu, mudrost i saosjećajnost, mora, samim tim, postojati i neprolazno blaženstvo koje čuva apsolutno gospodarenje od pada i koje svu svrhovitost ograđuje od besmisla, a samilost od izdaje. Drugim

riječima, ova kuća definitivno postoji, a ulazak u nju neizbježan je.

I budući da vidljive i očigledne svakovrsne blagodati, dobrota, finoća, plemenitost, pažljivost i milost umovima koji nisu ugasli i srcima koja nisu zamrla dokazuju nužnost postojanja Milostivog i Samilosnog Gospodara iza zastora, neizbježno je to da postoji trajni i vječni život koji će te blagodati sačuvati od paradoksalnosti, koji će dobročinstvo zaštititi od puke prevare, brižljivost izbaviti od neprijateljstva, milost spasiti od patnje, a dobrotu i plemenitost osloboditi od izdaje. Zaista, ono što dobročinstvo čini istinskim dobročinstvom, a blagodat istinskom blagodat jest postojanje trajnog, vječnog života u svijetu neprolaznosti i vječnosti. Da, takvo što mora se ostvariti.

I budući da Pero Moći, u proljetno doba, na uskoj i tijesnoj stranici, ispisuje stotine hiljada knjiga, zamršenim rukopisom, ali bez pogreške, bez teškoće i zamora, kao što je jasno i bjelodano pred našim očima te s obzirom na to da se Vlasnik tog pera zarekao stotinu hiljada puta: *Napisat ću knjigu lakšu od knjige proljeća napisane pred vama, napisat ću je trajnim rukopisom, na širem, komotnijem i ljepšem mjestu od ovog tijesnog, zamršenog i zbrkanog mjesta! To je knjiga što nikad neće izblijedjeti, a vas ću dovesti da je iščitavate u čuđenju i divljenju*, te da slavljani Allah spominje tu knjigu u svim svojim ukazima, svakako da su njezini principi nesumnjivo već utemeljeni, dok će njezine margine i fusnote biti ispisane perom ahiretskog proživljenja i podizanja te će u njoj biti obrađene stranice svačijih djela.

I budući da je ova Zemlja stekla vrhunski značaj sa stanovišta sadržavanja mnoštva stvorenja, stotina hiljada vrsta živih bića i raznovrsnih prilagodljivih duhova, pa je postala srce i jezgro svemira, njegova supstancija i destilat, kao i posljedica i uzrok njegovog stvaranja, tako

da se u svim nebeskim Knjigama spominje riječima poput: رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ “*Gospodar nebesa i Zemlje*”, odnosno kao ravnopravna činjenica.

I budući da potomstvo Ademovo upravlja raznim krajevima ove Zemlje, a što donosi spomenute kvalitete i posebnosti, raspolažući većinom stvorenja i potčinivši većinu ostalih živih bića sebi, učinivši da većina stvorenja oblijeće oko njega prema njegovim kriterijima i zahtjevima i u skladu s njegovim urođenim potrebama, čovjek, zapravo, organizira, izlaže i ukrašava, usklađuje njihove čudesne vrste na svakom mjestu, pa tako osvrće poglede ne samo ljudi i džina već i svih ostalih stanovnika nebesa i svemira, čak i pogled Vladara svemira.

Na ovaj način čovjek je naišao na opće divljenje, uvažavanje i odobravanje, odnosno zahvaljujući tome stekao je ključni značaj i vrhunsku vrijednost. Znanjem i umijećem kojima je obdaren, čovjek je istaknuo činjenicu kako je on, ustvari, svrha i mudrost stvaranja svemira, kao i to da je on njegov najsavršeniji rezultat i jedinstveni plod, pa i ne iznenađuje činjenica da je čovjek namjesnik na Zemlji.

I budući da čovjek izlaže fenomenalno stvaralaštvo Stvoritelja te ga uređuje na lijep i privlačan način na ovom svijetu, njegovo kažnjavanje za eventualni neposluh i nevjerništvo odloženo je, a dozvoljen mu je život na ovom svijetu te mu je dato izvjesno vrijeme da uspješno izvrši ovu dužnost.

I budući da ovaj sin Ademov, a koji u svojoj građi i naravi posjeduje takve kvalitete i odlike, ali i neograničene potrebe uprkos izrazitoj slabosti, i s obzirom na to da on podnosi neizmjerne boli uprkos potpunoj nemoći, čovjek ima Moćnog Gospodara Koji posjeduje apsolutnu moć i samilost, koja je ovu ogromnu Zemlju učinila velikim ležištem različitih minerala

potrebnih čovjeku, potom skladištem raznovrsne hrane koja mu je od vitalnog značaja, kao i dućanom mješovite robe koju on poželi. Allah, slavljen neka je, na čovjeka gleda okom providjenja i samilosti, odnosno odgaja ga i opskrbljuje čime On hoće.

I budući da Uzvišeni Gospodar u ovoj stvarnosti voli čovjeka i Sebe čini njemu voljenim, a On je vječan i posjeduje vječne svjetove, stvari pokreće s pravednošću i sve čini prema mudrosti da se grandioznost moći i vječni autoritet ovog Bespočetnog Stvoritelja ne svodi samo na ovaj trenutačni dunjaluk, niti je za njih dovoljan prekratki život čovjeka, kao ni život ove prolazne i kratkotrajne Zemlje. Jer čovjek ostaje nekažnjen na ovom svijetu za ono što uradi u incidentima nasilnosti, kao i za poricanje, nevjerništvo i neposlušnost koje počinjava prema svojem Gospodaru Koji ga je nadario i odgojio sa savršenom saosjećajnošću te potpunom samilošću, a što je proturječno pravilnom poretku u svemiru, suprotstavljeno savršenoj pravednosti i ravnoteži koji u njemu vladaju, odnosno nespojivo s Njegovom ljepotom i dobrotom.

Jer, ogrezli grešnik neometano provodi svoj život, a oštećeni ga siromah proživljava u tjeskobi. Zato, nema sumnje u to da je za kvalitet ove apsolutne pravednosti, a čiji se tragovi opažaju među stvorenjima, apsolutno nepomirljivo i neprihvatljivo to da izostane proživljenje brutalnih nasilnika i bijednih obespravljenika, koji su u odnosu na smrt potpuno ravnopravni.

I budući da je Posjednik sve vlasti odabrao upravo Zemlju u svemiru i čovjeka na Zemlji, podarivši mu visoko mjesto i ukazavši mu pažnju i interesiranje te da je između ljudi odabrao vjerovjesnike, evlije i asfije koji su se uživjeli u Božansku svrhovitost i svojim imanom i predanošću sebe učinili Njemu dragima, njih je On učinio Sebi bliskim i omiljenim, kao i Svojim sagovornicima te ih je počastio mudžizama i

pospješenjem u djelima, a njihove protivnike vaspitao je udarcima iz neba. Između Svojih miljenika imenovao je njihovog čelnika, simbol njihovog ponosa i dičenja, a on je Muhammed, s.a.v.s. On je svojim svjetlom obasjao polovinu značajne zemaljske kugle i petinu znamenitog ljudskog roda i to tokom mnogobrojnih stoljeća; i kao da je svemir stvoren zbog njega, a da bi se sve svemirske svrhe istaknule kroz njega te ispoljile kroz vjeru s kojom je on izaslan, odnosno da bi se zorno ukazale kroz Kur'an koji mu je objavljen. I dok on zaslužuje da bude nagrađen za svoje veličanstvene zasluge, neomeđene vijekom trajanja, neograničenim životom, a kojeg je istinski zavrijedio, on je ipak proživio kratak život od šezdeset i tri godine, u naporima, iscrpljivanju i zamoru. Pa da li je, onda, moguće, odnosno da li je uopće shvatljivo to da on i oni njemu slični i dragi ne budu oživljeni skupa? Pa i to da Poslanik i sada svojim duhom ne bude živ te da zauvijek bude zaboravljen i da ode u nepostojanje?

Nikako, i ponovo nikako! Da Allah sačuva milion puta!

Tačno, svemir i sve univerzalne činjenice potražuju i žele njegovo proživljenje i od Gospodara svemira zahtijevaju da on bude živ.

Trideset i tri veličanstvena konsenzusa poslanice *Savršeni znak*, a koja je *Zračak sedmi*, od kojih je svaki snagom argumentacije čvrst poput gorde planine, potvrdila su to da je ovaj svemir potekao iz ruke moći Jednog Jedinog, kao i to da je vlasništvo Jednog Jedinog. Usto, s aksiomatskom jasnoćom jasnim dokazima i nivoima pokazali su Jednoću i Jedinost Boga, koji jesu težište Božanskog savršenstva. Objasnila su i to da se kroz Jednoću i singularitet cijeli svemir preustrojava poput vojske u punoj pripravnosti i poput potčinjenih službenika tog Jednog i Jedinog. Nastupanjem i postojanjem Ahireta ostvaruju se Njegova savršenstva te

se održavaju od odumiranja, zavlada apsolutna pravednost te se izmiče od nasilnosti, Njegova opća mudrost biva izuzeta i oslobođena od uzaludnosti i ispraznosti, Njegova sveobuhvatna milost dostiže puni domašaj i biva sačuvana od brutalnog kažnjavanja, Njegov apsolutni ponos i moć iskazuju se i izbjegavaju ponižavajuću nemoć, te svako od ovih svojstava postiže svetost i ističe se neprikosnovenošću i veličinom.

Dakle, apsolutno je neizbježno i nedvojbeno to da će Sudnji dan nastupiti te da će se proživljenje i podizanje desiti, kao i to da će se vrata kuće za nagrađivanje i kažnjavanje otvoriti, a što sve skupa proizlazi iz činjenica sadržanih u gornjih osam odlomaka koji započinju s "Budući da". Ovakvo što jedno je delikatno pitanje i tačka s istančanom poukom iz mnoštva od stotina preciznih tačaka vjerovanja u Allaha, i to s ciljem da bi se ispunio značaj Zemlje i njezina ishodišna pozicija, značaj čovječanstva i njegov položaj, potom, da bi se potvrdila pravednost, mudrost, milost i suverena vlast Gospodara i Stvoritelja Zemlje i čovjeka, da bi istinske evlije i miljenici željni Vječnog Gospodara bili sačuvani od nestanka i trajnog iščeznuća, da bi najveći, najomiljeniji i najčasniji među njima susreo nagradu za svoje djelo i rezultate svoje uzvišene službe koja je svemir dovela u trajnu zahvalnost i zadovoljstvo, da bi se savršenstvo opće Božije dominacije uzdignulo do svetosti lišene nedostataka i nesavršenosti te kako bi Njegova moć bila izuzeta od nemoći, kako bi se Njegova mudrost oslobodila besmisla, a Njegova pravednost istaknula iznad nepravde.

Ukratko, budući da Allah, dž.š., postoji, svakako da postoji i Ahiret.

I kao što gore spomenuta tri imanska stupa potvrđuju proživljenje svim svojim dokazima i svjedoče ga, jednako tako i preostala dva stupa (šarta) vjerovanja

وَبِمَلَكَيْتِهِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى u Njegove meleke i određenje, dobro i loše, i da je to od Allaha Uzvišenog, također, nužno podrazumijevaju proživljenje i snažnim svjedočanstvom svjedoče postojanje trajnog svijeta te ga dokazuju po sljedećem pravilu:

Svi dokazi, opažanja i dijalozi koji ukazuju na postojanje meleka i na funkcije njihovog robovanja Allahu ujedno su i dokazi postojanja svijeta duhovnosti, svijeta nevidljivog, svijeta vječnog ostanka, svijeta Ahireta i Kuće vječnog blagostanja te Dženneta i Džehennema koji će biti nastanjeni džinima i ljudima. Jer, melecima je, po Božijem dopustu, omogućeno viđenje ovih svjetova i pristup u njih. Allahu bliski meleci, poput Džebraila, a.s., koji je saobraćao s ljudskim rodom, složno izvještavaju o postojanju spomenutih svjetova i o svojim odlascima tamo. Pa kao što iz priče dolaznika neosporno doznajemo o postojanju, naprimjer američkog kontinenta, a kojeg, inače, nikad nismo vidjeli, jednako tako aksiomatski vjerujemo i u ono o čemu nas izvještavaju meleci, čija je autentičnost ravna astronomskoj brojnosti izvješća o postojanju Svijeta vječnosti, Kuće Ahireta, Dženneta, Džehennema itd. Takvo što, dakle, vjerujemo i priznajemo kao istinu.

Tako je i s dokazima koji potvrđuju vjerovanje u Božije određenje, kao što je rečeno u *Poslanici o Božijem određenju*, odnosno u *Riječi dvadeset šestoj*. I oni ujedno predstavljaju dokaz proživljenja te raspodjeljivanja stranica i razmjeravanja djela na Najvećoj vagi. Takvo što opravdano je činjenicom da sve što opažamo pred našim očima potječe iz pera predodrednica zbivanja na *Pločama reda i ravnoteže*, iz rukopisa hronologije života i njegovih dešavanja za svako živo biće, zabilježenih u njihovim memorijama, u njihovom sjemenju i jezgrama i na drugim idealnim *Pločama*, potom iz evidencije djela svega što ima duh, posebno čovjeka, i njihovih potvrda

svega što se dešava u čuvanim Pločama (*Levhimahfuzima*). Svako ovo obuhvatno određenje, mudro prosuđivanje, precizno evidentiranje, vjerno zapisivanje i sl. može biti isključivo u cilju Velikog suda i u svrhu dodjeljivanja vječne nagrade, odnosno kazne. U protivnom, od ovog sveobuhvatnog evidentiranja i bilježenja koje registrira te čuva i najsitnije stvari uopće ne bi bilo nikakvog smisla niti koristi. Takvo što, dakle, ostalo bi protivno mudrosti i istini.

Zapravo, ukoliko se ne bi desilo proživljenje, svi smislovi istinske knjige univerzuma koja je napisana perom sudbine bili bi izbrisani i zameteni. Međutim, apsolutno je nemoguće to da se ovakvo što desi, a s obzirom da ne postoje nikakvi izgled za to, pa je ovakva konstatacija višestruki apsurd, ravan poricanju ovog svemira, odnosno ništa više od običnog buncanja.

Iz prethodnog razmatranja zaključujemo to da svi dokazi u prilog pet imanskih stupova ujedno jesu i dokazi postojanja, odnosno dešavanja ahiretskog zbora, kao i postojanja budućeg svijeta i otvaranja njegovih kapija, štaviše, oni ih nužno nalažu i svjedoče.

Stoga je u savršenom skladu i u punoj harmoniji to da trećina Kur'ani-kerima, koji u cijelosti posjeduje nadnaravnu snagu izraza, obrađuje proživljenje zbog neoborivih osnova i argumenata koje posjeduje te ga čini temeljem i težištem svih činjenica koje su izgrađene na ovom temeljnom kamenu.

(Završetak *Uvoda*)

CRTICA JEDNOĆE BOGA U IZRAZU "HU"

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ * وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

أَسْلَامٌ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

U Njegovo ime, slavljen neka je On!

"I ne postoji ništa, a da Ga ne veliča, hvaleći Ga!"

Esselamu alejkum ve rahmetullahi ve berekatuhu, za sva vremena!

Moja cijenjena i odana braćo!

Zakratko sam – u toku svojeg misaonog izleta – gledajući na stranicu zraka isključivo s njegovog materijalnog aspekta, uočio jednu crticu jednoće Boga koja je nastala iz izraza هُو "Hu" koji se nalazi u قُلْ هُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ "Nema drugog boga, osim Njega" i u "Reci, On je Allah", te sam se iz nje osvjedočio kako je put vjerovanja lahak i jednostavan, do granica nužnosti, dok se na putu mnogoboštva i zablude nalazi toliko prepreka i nemogućnosti, sve do granica apsurdnosti.

U krajnje sažetoj naznaci iznijet ću ovu obimnu i sadržajnu crticu.

Zaista, jedna pregršt zemlje u saksiji ima sposobnost da bude tlo za rast stotina cvjetnih biljaka, ukoliko bi se one sadile u naizmjeničnom slijedu. Ukoliko bi se ova sposobnost pripisala prirodi i uzročnostima, nužno bi slijedilo ili to da u ovoj pregršti zemlje postoji na stotine nevidljivih minijaturnih mašina, tvornica i fabrika, pa čak i u brojnosti svih proizvedenih cvjetova ili, pak, to da svaka pojedinačna čestica iz pregršti zemlje poznaje tehnologiju ovih raznovrsnih cvjetova, njihovu

strukturu, karakteristike te njihove vitalne funkcije, odnosno to da posjeduje jedno sveobuhvatno znanje i apsolutnu moć, slične Božijem znanju i moći.

Isto tako i zrak, a koji je jedno od postolja Božije naredbe i volje, odnosno svaka njegova čestica, od one u povjetarcu ili vjetru, pa čak do one neznatne količine zraka u ljudskom udisaju prilikom izricanja riječi "Hu" i "Huve" veličine nokta u minijaturnim razmjerima zraka, posjeduje bezbrojne i nesagledive funkcije.

Ukoliko bi ove funkcije bile pripisane prirodi, slučajnosti ili uzročnostima, proizlazilo bi to da zrak posjeduje centre za odašiljanje i prijem svih zvukova, telefonskih i radiosignala te telekomunikacije u svijetu, zajedno s bezbrojnim vrstama tih zvukova, razgovora i komunikacije, kao i to da posjeduje sposobnost da sve te funkcije izvršava istovremeno ili bi, pak, proizlazilo to da čak i onaj zrak sadržan u riječi "Hu" i svaki njegov djelić, odnosno svaka njegova čestica, posjeduju duhovni identitet i sposobnosti u brojnosti svih onih koji obavljaju razgovor telefonom, potom svih onih koji šalju telegrafske poruke, kao i svih onih koji odašiljaju zvuk s radija te da, k tomu još, poznaje i sve njihove jezike i dijalekte, dok njima, također, istovremeno naučava i druge čestice, prenosi ih na njih i odašilje. Jer, dio ovih procesa očigledno se dešava pred nama, a svi dijelovi zraka posjeduju ovu sposobnost. Slijedi, dakle, to da je ovakvo što ne samo u istinskoj suprotnosti s nevjerništvom materijalista i obožavatelja prirode već je ovo i niz očiglednih apsurdna, prepreka i problema, u brojnosti svih čestica zraka.

Međutim, ukoliko se sve ovo pripisuje Uzvišenom Tvorcu, tada zrak sa svim svojim česticama postaje vojnik spreman na izvršenje zapovijedi. U tom slučaju, njegove čestice, s dopustom i moći njihovog Stvoritelja, kroz svoje pripadništvo Njemu i uz oslonac na Njega, slavljen neka je On, izvršavaju svoje razne i univerzalne

dužnosti, a koje nemaju granica. Tako, trenutačnim ukazom moći njihovog Stvoritelja, brzinom munje, s lahkoćom i jednostavnošću izricanja imena "Hu" i titraja zraka, svaka čestica izvršava sve svoje bezbrojne funkcije, jednako lahko kao da izvršava samo jednu. Drugim riječima, zrak postaje opširna stranica složenih, bezbrojnih, originalnih, zadivljujućih rukopisa iz pera Božije moći, a svaka čestica zraka bude vrh tog pera, dok funkcije svake čestice jesu tačkice za ispisivanje perom Božijeg određenja. Stoga je cijeli proces lahak jednako kao i pokretanje jedne jedine čestice.

Ovu sam činjenicu sasvim jasno, savršeno detaljno i okom pouzdane vizije vidio dok sam promatrao svijet zraka i iščitavao stranicu tog elementa u toku svojeg misaonog izleta i razmišljanja o tome kako لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

"Nema boga, samo je On", uz ono قُلْ هُوَ اللَّهُ "Reci, On je Allah". Stekao sam pouzdano znanje o tome da u zraku koji ispunjava riječ هُوَ "Hu" postoji briljantan dokaz Jedinstva, jednako kao što i u njegovom smislu i u oznaci postoji blještav ukaz jednoće Boga vrhunske iluminacije te autoritativan dokaz neusporedive snage u potvrdu vjerovanja u jednoću Boga. Jer, u njemu je sadržana apsolutna konotacija koja u zamjenici هُوَ "Hu", odnosno "On", aludira na pitanje: "Na koga se odnosi?" Upravo tad sam najčvršćom spoznajom spoznao zašto Kur'anikerim i nosioci zikra ponavljaju ovu svetu riječ u položaju potvrde jednoće Boga.

Zaista, ukoliko bi se pored jedne tačkice na bijelom papiru postavile još dvije-tri tačke, one bi se izmiješale ili, ukoliko bi se od jedne osobe zatražilo to da istovremeno obavi više različitih poslova, tad bi stvar postala složena i zbunjujuća. Na isti način jedno sićušno biće malaksava pod teretom izvršavanja brojnih funkcija

istovremeno. Može se pretpostaviti to da bi se cijeli sistem zbrkao i ispremetao prilikom istovremenog izgovora mnogih riječi iz jednih usta, odnosno njihovog skupnog ulaska u uši.

Okom pouzdane vizije i uz dokaz ovog izraza هُوَ "Hu", koji je postao poput ključa i busole, u toku svojeg misaonog izleta uočio sam to da su na hiljade raznih tačkica, glasova i riječi postavljeni ili, pak, mogu biti postavljeni, na svaki pojedini djelić zraka kojeg mišlju obilazim, pa čak sve to može biti natovareno na jednu jedinu česticu, a da se pritom uopće ne desi zbrka i nered i da se ne naruši poredak. Dotična čestica istovremeno vrši i mnoge druge funkcije. Ipak, kod nje se ne dešava zabuna i ona nosi goleme terete bez ispoljavanja ikakve slabosti, tromosti ili nesposobnosti da vrši svoje raznovrsne funkcije i održava poredak. Usto, na hiljade hiljada različitih riječi u različitim značenjima i kroz različite glasove ulazi u tu česticu, a isto tako i odašilje se s nje u savršenom skladu, jednako kao što su i došle, bez zbrke i miješanja te bez međusobnog narušavanja. Izgleda kao da te čestice posjeduju sićušne uši u njima odgovarajućoj veličini, kao i male jezičke srazmjerne veličine, na način da ove riječi ulaze u te uši i izlaze s tih jezičaka. I pored svih ovih čudesnih uloga, svaka čestica – kao i svaki djelić zraka – slobodno se kreće te jezikom svojeg stanja, u ekstatičnom zanosu i ushićenju spominje svojeg Stvoritelja riječima لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ "Nema boga, samo je On" i قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ "Reci, On je Allah - Jedan", jezikom i uz svjedočanstvo gore spomenute činjenice.

Čak i kad se dešavaju snažni vjetrovi i oluje, kad se razliježu gromke grmljavine i kad atmosfera osvijetli blijescima munje, zrak se preobrazi u ogromne valove koji se međusobno zapljuskuju, pri čemu čestice ponovo

ne gube svoj poredak i ne posrću u vršenju svojih zaduženja, nijedan posao ne sprečava ih od obavljanja drugog posla. Ovu činjenicu vidio sam okom pouzdane vizije.

Dakle, tvrditi da svaka čestica i svaki djelić zraka posjeduje apsolutno znanje, apsolutnu mudrost, apsolutnu volju, apsolutnu moć, apsolutnu snagu i savršenu kontrolu nad svim drugim česticama, kako bi uopće mogla pravilno izvršavati svoje raznovrsne funkcije, apsurdno je u brojnosti svih čestica i sasvim netačno, čak na način da bilo kakav šejtan ovo ne bi tvrdio.

Pa ukoliko je to tako, a kao što nameće zdrav razum, i kao što je, ustvari, pouzdana istina i pouzdana vizija i pouzdano znanje, ova je stranica zraka podesiva i promjenljiva, i u nju Stvoritelj Svojim apsolutnim znanjem upisuje šta hoće perom Svoje moći i odredbe, koje pokreće Svojom apsolutnom mudrošću, odnosno ona je poput ploče za brisanje i pisanje u svijetu mijena i promjena za procese i bivanja koji su zacrtani u Levhi-mahfuzu.

Kao što zrak gore spomenutim čudesnim funkcijama ukazuje na manifestaciju Jedinstva, i to vršenjem tek jedne od svojih funkcija, a to je prijenos zvuka, i kao što istovremeno jasno iznosi na vidjelo nesagledivu apsurdnost zablude, on, također, savršenim poretком obavlja i druge veoma značajne i sistematične funkcije, i to bez ikakvog miješanja, zbrke i pometnje, kao što je prijenos rafiniranih čestica poput elektriciteta, magnetizma, gravitacije i svjetlosti. Istovremeno on pristiže i u unutrašnjost biljnog i životinjskog organizma putem udisanja, perfektno obavljajući vitalne zadatke. Također, zrak prenosi i rasplodno sjemenje – dakle, vrši oplođivanje biljaka – i druge slične temeljne funkcije bitne za održanje života. Ovo, dakle, pouzdano potvrđuje to da je zrak veličanstveno postolje koje slijedi

Božije zapovijedi i Njegovu uzvišenu volju. Nadalje, pouzdanom vizijom potvrdio sam i vidio to da apsolutno ne postoji mogućnost da se nasumična puka slučajnost te tumarajući besciljni uzroci, kruta, jalova i nesposobna materija upletu u originalno ispisivanje ove stranice zraka niti u izvršenje njegovih preciznih funkcija. Savršeno sam se, okom pouzdane vizije, uvjerio i shvatio to da svaka čestica zraka jezikom svojeg stanja iskazuje: *لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ* "Nema boga, samo je On." I *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ* "Reci, On je Allah-Jedan"

I kako god sam se po ovom ključu, odnosno ključu *هُوَ* "Hu", osvjedočio u ovu fenomenalnost zraka s aspekta materijalnosti, jednako je tako i element zraka kao cjeline, poput riječi *هُوَ* "Hu", postao ključ idealnog svijeta smislova i pojmova.

Saznao sam da svijet pojmova, poput ogromne fotografske kamere, sačinjava bezbroj fotografija, a svaka od njih sadržava nebrojene tekuće procese na dunjaluku, sve njih obuhvata istovremeno, bez miješanja i zabune. I poput je veličanstvenih i širokih ahiretskih prizora što zauzimaju prostranstvo na hiljade hiljada dunjaluka i izlažu prolazna stanja prolaznih bića te prikazuju njihove nestalne plodove u vječnim prizorima i levhama, što će biti izložene pred stanovnicima Dženneta i vječnog blagostanja, u vječnim galerijama, podsjećajući ih na dunjalučka dešavanja i lijepe uspomene iz prošlosti.⁴

Jedan nepobitan dokaz postojanja Levhi mahfuza i svijeta idealnosti, i njegov minijaturni model jesu moć

⁴ Međutim, skraćeno je jer vrijeme, mjesto, stanje i situacija nisu dopustili dokazivanje snažnim i jasnim činjenicama.

memorije u ljudskom mozgu i sposobnost imaginacije koju čovjek posjeduje. Iako su veličine makovog zrna, smješteni u ljudskom mozgu, ipak perfektno obavljaju svoje funkcije, bez pometnje i zabune, u savršenom poretku i sa savršenom vještinom, tako da oni u sebi pohranjuju ogromnu biblioteku podataka i dokumenata. Ovo nam potvrđuje da su te dvije sposobnosti uzorci Levhi-mahfuza i svijeta idealnosti.

Dakle: pouzdano se i nepobitno zna da zrak i voda, a posebno sjemeni tekućina, koji u svom ukazivanju na Allaha – što smo naveli na početku ovog istraživanja – nadilaze zemlju, dvije su prostrane stranice u kojima pero Božijeg određenja i mudrosti ispisuje razgovijetno i upečatljivo pismo, i po kojima se kreću Božija volja i pero Božijeg određenja i moći, te da uplitanje puke slučajnosti, slijepe sile, gluhe prirode i zabasalih i krutih uzročnosti u to razgovijetno i mudro pisanje, nezamislivi je apsurd sa stotinu slojeva apsurdnosti, i apsolutno nemoguće.

(Daljnje pisanje nije bilo dozvoljeno.)

Hiljadu hiljada selama svima.

DRUGI POLOŽAJ RIJEČI SEDAMNAESTE ⁵

Ostavi se zapomaganja, jadniče,
Pouzdam se u Allaha u nevolji
Jer, žalba je nevolja, i nevolja u nevolji,
Greška u grešci, nesreća je to znaj.
Pronađeš li Onoga Koji te iskušava nevoljom,
Nevolja postane blagodat u blagodat,
Vedrina u vedrini...

Ostavi se tužakanja i prihvati zahvale,
Jer, cvjetovi se osmjejuju divoti svoga dragoga slavuja.

Bez Allaha dunjaluk ti je patnja i stradanje,
Prolazak i nestanak, prašina u prašini.
Hajde, pouzdam se u Njega u nevolji,
Što zapomažeš radi sitne nevolje,
A opterećuješ se teškoćama veličine dunjaluka.

Nasmij se s pouzdanjem u lice nevolji,
Neka se i nevolja osmjehe,
Jer, kad god se osmjehe splasne,
I ublaži do iščeznuća...

Znaj o ti, samoljubi,

⁵ Ovi dijelovi navedeni u *Drugom položaju* javljaju se u formi koja podsjeća na stihove, iako nisu stihovi, niti je njihovo skladanje namjerno. Naime, savršeno slaganje činjenica rezultiralo je formom koja podsjeća na poeziju.

(U ovom dijelu prijevoda ograničili smo se na prijevod smisla.
Prevodilac)

Sreća na dunjaluku je u njegovom napuštanju,
Vjeruješ li u Allaha, On ti je dovoljan.
A okreneš li leđa dunjaluku,
Dunjaluk ti se sam nameće.

A ako zaljubljen si u sebe, to je propast,
I šta god uradiš, stvari su protiv tebe.
U oba slučaja, dakle, odricanje je neizbježno.

A odricanje od sebe jeste
Da si vlasništvo Allaha,
U sebe gledaš s Njegovim dopustom i imenom,
Želiš li unosno trgovati,
Kupi vječni i neprolazni život
U zamjenu za svoj prolazni i nestalni.

A želiš li ugoditi prohtjevima svoje duše,
Oni su prolazni, isprazni, beznačajni,
Čim izdigneš se iznad horizonta
Njihov je prolazak zapečaćen.

Roba na ovoj tržnici je lažna,
Ne zavređuje, dakle, da se kupi,
Stoga, ostavi je,
Jer, originalna roba je već spremna iza nje.

PLOD STABLA CRNOGA DUDA

(Navrh mubarek stabla crnoga duda, Stari Said je jezikom
Novog Saida iznio sljedeće činjenice.)

Sagovornik moj nije Zija-paša,
Nego oni zavedeni Evropom,
A govornik nije moja duša,
Nego srce moje, učenik Kur'ana.

Izrečene riječi su istina
Njihovoj se istinitosti nipošto ne čudi,
I pazi da ne prekoračiš granice,
Ne daj se zavesti i ne slušaj ideje tuđina,
Jer, one su zabluda, dovode te do kajanja.

Zar ne vidiš kako onaj s najširom misli i najizostrenijim
pogledom

Stalno u zbunjenosti stenje:
Ah, teško meni, postao sam smušen,
Na koga da se žalim i kome da se žalim?

A ja bez oklijevanja kažem,
Jer, Kur'an me navodi da progovaram:
Na Njega se žalim Njemu,
I nisam smeten kao ti.

Od Istine pomoć tražim radi Istine,
I ne prekoračujem granice,
Molim od zemlje do nebasa

I ne bježim kao ti.

U Kur'ani-kerimu je sav poziv
Sa svjetla na svjetlo,
Ne oglašujem se kao ti.

U Kur'ani-kerimu je ispravna mudrost
Ja je potvrđujem,
A promašenoj filozofiji
Ne pridajem nikakvu važnost.

U Kur'ani-kerimu su briljantne činjenice
Otkupljujem ih svojim duhom,
Ne rasprodajem ih kao ti.

Od stvorenja se okrećem Istini,
Ne padam u zabludu kao ti.
Prelijećem preko trnovitog puta,
Ne gazim njime kao ti.
Moja se zahvalnost uspinje nebeskim visinama,
Ne odmećem se kao ti.

Smrt smatram prijateljem,
Ne strahujem od nje kao ti.
U kabur ulazim s osmijehom,
Ne plašim se kao ti!
Čeljusti aždahe, prostor divljine, prag nepostojanja
Ne vidim kao ti,
Nego kao susretište voljenih
Ne uzrujavam se time,
Niti mrzim kao ti.

Ne osjećam tjeskobu zbog toga

Niti ga se plašim,
Jer, to je kapija milosti
Kapija svjetlosti, kapija stvarnosti.

Kucam na nju s Bismillom⁶
I ne osvrćem se, niti me obuzima strepnja.

Leći ću vedra oka
Hvaleći Gospodara mojeg,
Ne pateći od tjeskobe,
Niti od zabrinutosti.

Ustat ću na odjek Israfilovog ezana⁷
U jutro proživljenja
Izričući "Allahu ekber".

Ne grozim se Velikog proživljenja
Niti izostajem iz Najvećeg mesdžida.

U Allahovu finoću, svjetlo Kur'ana i izljeve imana
Ne gubim nadu nikada.
Nego hitim u naletu
U sjenu Arša Milostivog.
Ne brinem se kao ti. Inšaallah!

⁶ Ne bježim govoreći: "Teško meni!"

⁷ Kada čujem Israfilov ezan na početku proživljenja, ustat ću izgovorivši 'Allahu ekber'. Neću se povući sa 'Velikog namaza', neću izbjegavati 'Veliko okupljanje'.

Peto pitanje: Budući da je ovaj svijet prolazan i život kratak, a da su obaveze brojne, i da se vječni život zarađuje ovdje, na ovome svijetu, a da on nije bez svog vlasnika; i budući da ovo ugostilište ima svoga Plemenitog i Mudrog Gospodara, Koji ne propušta nagraditi nijedno dobro ni kazniti nijedno zlo; i Koji, tajnom لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ne zadužuje nikoga više nego što može podnijeti; i budući da sigurni pravac nije isto što i mukotrpni put i da su prijatelji i ugled samo do vrata kabura;

onda je sigurno da najsretniji čovjek jeste onaj koji ne zapostavi budući svijet radi ovoga svijeta, niti žrtvuje svoj Ahiret za ljubav dunjaluka; i ne upropaštava svoji vječni život u korist dunjalučkog života, i ne traći život na besposlice, nego sebe shvati poput dobrog gosta i pokorava se zapovjedima Vlasnika ove musafirhane, kako bi vrata kabura otvorio sa samopouzdanjem i ušao u kuću vječnog blagostanja u miru.⁸

⁸ Na temelju ovih razloga ne marim za nasilje koje je izvršeno nada mnom lično, niti brinem zbog maltretiranja koje me sad okružuje. Kažem: „Sve to ne zavrjeđuje da se time neko bavi, i zato se ne unosim u stvari ovoga svijeta.“

Vaše sedmo pitanje:

خَيْرُ شَبَابِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ بِكُهُولِكُمْ وَ شَرُّ كُهُولِكُمْ مَنْ تَشَبَّهَ
بِشَبَابِكُمْ

'Najbolja omladina su oni koji se poistovjećuju s odraslima, a najgori odrasli su oni koji se poistovjećuju s omladinom.'

Je li ovo vjerovjesnički hadis-i šerif? Ako jeste, šta mu je smisao?

Odgovor: Slušao sam ga kao vjerovjesnički hadis-i šerif, a smisao mu je:

"Najbolji mladići su oni koji se nisu odali nemarnosti prema Allahu, nego se sjećaju smrti jednako kao što je se sjećaju starci, i onda se, oslobođeni mladalačkih okova i hirova, zbiljski daju na izgradnju svoga ahiretskog života. A najgori su starci oni koji su zanemarili Allaha te ih je pomamio mladalački zanos, pa kao djeca oponašaju njihove prohtjeve."

Ispravna slika što sam je vidio u drugom dijelu tvoje levhe jeste:

Nad svojom sam glavom okačio levhu koja sadrži jednu rječitu mudrost, u nju pogledam od jutra do mraka i iz nje naučavam lekciju. Ona kaže:

Želiš li prijatelja, dovoljan ti je Allah.

Tačno, jer ako ti je On prijatelj, sve ti postaje prijatelj.

Želiš li prisno društvo, dovoljan ti je Kur'an-i kerim.

Jer, uz njega u mašti se družiš sa vjerovjesnicima i melekima, čitaš o njima i osjećaš bliskost prema njima.

Želiš li bogatstvo, dovoljno ti je da budeš zadovoljan onim što imaš.

Da, onaj ko je zadovoljan, raspolaže mudro, a onaj ko raspolaže mudro i štedljivo, nalazi bereket.

Želiš li neprijatelja, dovoljan ti je tvoj nefš.

Jer onaj ko se divi samome sebi, neizbježno će nailaziti na teškoće i biti iskušavan nesrećom, dok onaj ko nije samoljubiv nalazi radost, zadovoljstvo i milost.

Želiš li savjet, dovoljna ti je smrt.

Uistinu, onaj ko se prisjeća svoje smrti, spašava se od ljubavi prema dunjaluku i ozbiljno se zalaže za svoj Ahiret.

PETI LIJEK

O ti, koji si iskušavan bolešću! Kroz iskustvo sam u ovom vremenu stekao savršeno uvjerenje da je bolest za neke ljude jedna vrsta ukaza Božije dobrote i poklon od Milostivog.

Neka omladina posjećivala me je proteklih osam-devet godina zbog svoje bolesti, tražeći da učinim dovu za njih, iako ja nisam od tog položaja. Primijetio sam da među njima onaj koji pati od bolesti mnogo više razmišlja o Ahiretu i spominje ga, i nije opijen mladalačkom bezbrižnošću, a donekle se sačuvao i od životinjskih strasti uzavrelih u nemaru. A ja sam ih podsjećao kako smatram da te njihove bolesti, u domenu njihove strpljivosti, jesu ukaz Božije dobrote i Njegov, slavljen je On, dar. Govorio sam sljedeće:

“Brate moj, ja nemam ništa protiv tvoje bolesti, niti je želim spriječiti i ne saosjećam s tobom niti te sažalijevam zbog bolesti, pa da bih činio dovu za tebe. Nastoj podnositi, strpiti se i ustrajati pred tom bolešću, sve dok se ne ispuni tvoje otrežnjenje i osvješćenje. Jer, čim bolest ispuni svoju dužnost, Milostivi Stvoritelj, shodno Njegovoj volji, izliječit će te.” Također sam govorio i ovo:

“Neki mladići poput tebe ugroze pa i unište svoj vječni ahiretski život, u zamjenu za prividni užitak u trajanju jednog sahata dunjalučkog života. Uzrok tome jeste njihovo nepromišljeno zapadanje u nemarnost poteklu iz kušnje zdravlja, uslijed čega napuštaju obavljanje namaza, zaboravljaju na smrt i nemarni su prema Allahu, visok je On i uzvišen.

A ti ćeš okom svoje bolesti vidjeti grob koji je mjesto u koje ćeš neizbježno otići, kao što ćeš vidjeti i ostala ahiretska staništa. Otud će tvoji postupci i ponašanje biti u skladu s tim viđenjem. Dakle, tvoja bolest za tebe jeste poput ozdravljenja, dok je zdravlje u kojem uživaju oni koji su mladi kao ti za njih poput oboljenja.”

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!"

Jedan od smislova ajeti-kerima:

اَعْدَىٰ عَدُوَّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنَبَيْكَ *"Zaista duša nagoni na zlo"* (Jusuf:

53), i hadisi-šerifa: اَعْدَىٰ عَدُوَّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنَبَيْكَ *"Najzlonamjerniji neprijatelj tvoj jeste nefs između dva tvoja boka!"*

Tačno, onaj ko voli svoj nefs – ukoliko je to nepročišćeni nefs koji nagoni na zlo – i oduševljava se njime, ne voli nikog drugog. Čak i ako naizgled pokazuje ljubav prema nekom, ne voli ga iz dubine srca, već ga, vjerovatno, voli iz interesa i zbog očekivanih pogodnosti. Taj se stalno pokušava umiliti i omiliti drugima i uvijek nastoji izazvati njihovo divljenje, poričući svaku svoju manjkavost i ne pripisujući sebi bilo kakav nedostatak. Naprotiv, poput advokata, staje u svoju odbranu i dokazuje svoju nedužnost te se hvali preko mjere, čak i lažima, kako bi sebe prikazao besprijeckorno čistim od svake mahane i nedostatka. Sebe veliča do nivoa svetosti, a dospije dotle da na njega bude primjenljiv opis iz ajeti-kerima:

مَنْ اتَّخَذَ إِلَهُهُ هَوَاهُ *"koji je strast svoju za boga svog uzeo"*

(El-Furkan: 43). Kod tog se – ovisno o njegovom stepenu – na njega spuštaju šamari iz tog ajeti-kerima, pa se njegovo hvalisanje izokrene u saznanje da ga ljudi izbjegavaju, a njegovo nastojanje da zadobije njihovu naklonost pretvori se u njihovu odvratnost prema njemu, i naiđe na razočarenje suprotno od svojih očekivanja.

Usto, on upropasti i iskrenost time što je u ahiretska djela umiješao pretvaranje i izvještačenost, te bude

savladan svojim strastima, prohtjevima i čuvstvima koji ne sagledavaju posljedice niti razmišljaju o ishodu, već su zalučeni trenutačnim uživanjem. Čak mu nekad njegovi razvratni prohtjevi nude opravdanje za postupke koje čini radi užitka koji ne potraje ni sahat, nakon kojeg u zatvoru mora provesti cijelu godinu. Nekad trpi i deset godina pravedne kazne zbog zadovoljenja osvetničkog duha i zbog ostrašćenosti koja ne potraje ni minutu. Njegov primjer bude poput primjera nesavjesnog djeteta koje ne cijeni vrijednost čitanja i učenja iz Mushafi-Šerifa, već ga proda za jeftini komadić halve. Jer, dotični svoja dobra djela, koja su dragocjena poput dijamanta, troši i razmjenjuje za svoje užitke i egoizam što po svojoj bezvrijednosti nalikuje komadićima stakla, i to zbog naslađivanja svojih osjećanja i zbog udovoljavanja svojim strastima i žudnjama. On tako doživljava nenadoknativ gubitak tamo gdje je, ustvari, za očekivati da stekne ogromnu dobit.

اَللّٰهُمَّ احْفَظْنَا مِنْ شَرِّ النَّفْسِ وَالشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّ الْجِنِّ
وَالْاِنْسَانِ

Moj Allahu, sačuvaj nas od zla nagonskog nefsa i od šejtana i od zla džinskog i ljudskog!

(Iz Mesnevi-i Nurije)

Znaj! U meni se praktično potvrđuje smisao iz stihova:

وَعَيْنِي قَدْ نَامَتْ بِلَيْلٍ شَبِيبَتِي * وَلَمْ تَنْتَبِهْ إِلَّا بِصُبحِ
مَشِيبِ

Oko mi je usnulo u noći mladosti i nije se prenuo sve do jutra starosti.

Uvidio sam da su najbudniji trenuci moje mladosti zapravo bili trenuci najdublje usnulosti. Tako su oni koji se po modernom shvatanju smatraju osviješćenima, budnima i trezvenima, zapravo u stanju moje mladalačke usnulosti. Oni su slični spavaču koji usnije da se probudio i pripovijeda svoj san ljudima, a, ustvari, to njegovo „buđenje“ samo je prelazak iz lahkog sna u duboku usnulost. Pa kako onaj ko je duboko u snu kao da je mrtav, može probuditi i osvijestiti nekoga ko je budan, mada pospan? Kako budni može razumjeti mrmljanje usnulog koje dolazi iz bunila duboke besvijesti?

O, budni spavači! Ne zbližavajte se s pristalicama moderne civilizacije radi kompromisa i prilagođavanja njihovim stavovima u pogledu vjere misleći da time uspostavljate most između nas i njih i da ćete poravnati jaz koji nas razdvaja! Nemoguće! Razmak između pravih vjernika i nevjernika je nepregledan i jaz među nama nepremostiv i predubok da bi bio popunjen i poravnat. Naprotiv, samo ćete se time vi pridružiti njima, ili zapasti daleko u zabludu!

(Iz Mesnevi-i Nuriye)

Znaj, o čovječe, to da je jedna od najčudesnijih stvari koje je Mudri Stvoritelj pohranio u tvoju narav sljedeća: Ponekad je za tebe dunjaluk tijesan i ne možeš se nikako smjestiti u njemu. Poput nekog ko se guši u zatvoru, nezadovoljno otpuhuješ: "Uh, uh!" i, želeći mjesto prostranije od dunjaluka, jedna sitnica, neki poslić, jedna pomisao, jedna minuta dovoljna je za to da iščezneš i smjestiš se u njoj. Srce i ideje za koje je ogromni dunjaluk malehan smještaju se u jednoj mrvici. Svojim najjačim čuvstvima vrtiš se po tom trenutku, po toj misli.

Uz to dao ti je takva rafinirana svojstva, na način da neka od njih i da progutaju cijeli dunjaluk, ne zasite se, dok nekima i zrno smeta te ni trunku ne podnose. I kao što je glava u stanju podnijeti teret od nekoliko kilograma, s jedne strane, oko ne podnosi ni dlačicu, s druge strane. Tako i te rafiniranosti ne izdržavaju pred teškoćama veličine trepavice, odnosno budu upropaštene pred mrvicom stanja koje dolazi uslijed gafleta i dalaleta. Ponekad, čak, budu potpuno uništene i odumiru.

Budi, zato, na oprezu i koračaj pažljivo; boj se da ne potoneš, da se ti, a s tobom i tvoja najrafiniranija svojstva, ne udavite, zalogajem ili riječju, dlačicom ili zrcnem, blijeskom, znakom ili poljupcem! Nemoj potopiti u njima sve rafiniranosti koje obuhvataju cijeli dunjaluk, jer ima toliko toga sitnog i profinjenog a, u nekom smislu, one progutaju ogromne stvari.

Pa, naprimjer, pogledaj samo u tvoje ogledalo, kako se u njemu, u tom komadiću stakla, utapa nebo sa svojim

zvjezdama; i pogledaj poput gorušice malehno zrnce svoje memorije, kako je u nju Istiniti Gospodar na stranici ubilježio većinu tvojih djela i glavninu tvojih doživljaja! Tako, dakle, postoji toliko sitnih stvari koje obuhvataju i gutaju ogromne stvari.

Iz Priloga iz Kastamona

Jednog mi je dana jedan mladi učenik Nura, hafiz Kur'ani-kerima, rekao kao što su rekli i mnogi drugi:

"Kod mene se povećava bolest zaboravljanja. Šta da radim?"

Odgovorio sam:

Koliko god možeš, ne gledaj u haram, jer *"haram pogled uzrokuje zaboravnost"*, kako se prenosi od imama Aš-Šafi'i'ija, r.a.

Tačno! Kad god se nedozvoljen pogled raširio među muslimanima, njihove su se strasti pobudile, te se iz toga rodilo pretjerivanje i neumjerenost. Tako nekad čovjek bude obavezan okupati se i nekoliko puta u jednoj sedmici, a to u njemu stvara slabljenje memorije, kako je medicinski ustanovljeno.

U ovo doba povećanje otkrivenosti i razgolišenosti, a posebno u mjestima žarke klime, što je dovelo do mnoštva nedozvoljenih pogleda i uzrokovalo pretjerivanje i neumjerenost, rezultira širenjem bolesti zaborava što je općenito zahvatila sve. Svi se manje-više žale na zaboravnost, svako u onoj mjeri u kojoj je pogođen njome.

Eto, dakle, dio smisla hadisi-šerifa koji izvanredno upozorava širenje ove opšte bolesti već se objelodanjuje. Kako je rečeno: *U vrijeme pred Kijamet podići će se Kur'an sa grudi hafiza, to jest dolazi do njegovog zaboravljanja.*

To znači da će se razmjere ove bolesti uvećati te spriječiti pamćenje Kur'ani-kerima, i time se ostvariti smisao hadisa.

Iz Priloga iz Kastamona

(Ova je poslanica od vrhunske važnosti)

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ
الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ أَبَدًا دَائِمًا

U Njegovo ime, slavljen je On!

Esselamu alejkum ve rahmetullahi ve berakatuhu, za sva vremena.

Cijenjena i odana braćo!

Ovih sam dana razmišljao o temeljima bogobožnosti i dobrog djela, što su, nakon imana, prema Kur'anikerimu dva najbitnija temelja.

Bogobožnost je napuštanje svega što je zabranjeno i izbjegavanje grijeha i loših stvari.

A dobro djelo je činjenje onoga što je naređeno i trud na stjecanju dobra.

U ovo vrijeme koje je oličeno razaranjem (moralnim i duhovnim) i odabiranjem prohtjeva nagonске duše, te raspuštanjem strasti sa lanca, bogobožnost postaje jedan veoma bitan, pa čak i težišni temelj, i stječe ogromnu prednost, jer ona predstavlja odbacivanje pokvarenosti i napuštanje velikih grijeha. To je po principu da je odbijanje grijeha nužnije od pridobijanja koristi, što je opće pravilo u bilo koje vrijeme.

Budući da su razorna (za duh i moral) strujanja počela uzimati strašnog zamaha u ovome vremenu, bogobožnost je postala glavni temelj i najviši bedem za odbijanje tog strašnog uništenja. Pa onaj ko izvršava farzove i ne počinjava teške grijehе, s Allahovim dopustom će se spasiti, jer uspijevanje u održanju čistih

djela u jednom okruženju teških grijeha zbilja je jedna rijetkost.

Dobro djelo, pa makar i malo bilo, u ovim teškim uvjetima i pod neizdrživim okolnostima, poprima svojstva mnoštva učinjenih dobrih djela.

Pored toga, postoji dobročinstvo i unutar same bogobojažnosti. Jer, napuštanje nedozvoljenog (harama) je stroga vjerska obaveza (vadžib), a izvršenje jednog vadžiba nosi zaslugu jačine mnoštva sunneta.

U vremenima poput ovoga, u kojem grijesi i ružna djela nadiru sa svih strana, izbjegavanjem jednog jedinog grijeha, uz minimalan trud, ipak je ravno napuštanju stotine grijeha i izvršenju stotina strogih vjerskih obaveza.

Ova činjenica je vrijedna pažnje i može se postići jedino sa čistim nijetom, bogobojažnošću, i u namjeri bijega od grijeha, čime se zadobija nagrada dobrih djela poteklih iz ibadeta u koji uopće nije uložio napor.

Najvažnija dužnost koja, u ovo vrijeme, pada u obavezu učenika Nura, sluga Kur'ani-kerima, jeste:

Postupati na način da bogobojažnost uzmu za temelj u svim djelima i u skladu s time suprotstaviti se strašnoj i rušilačkoj struji uništenja i grijesima koji ih okružuju. Pa pošto se čovjek u ovim modernim formama društvenog života svake minute suočava sa stotinama grijeha, svakako da su bogobojažnost i nijet da se kloni zabranjenih stvari ti kojim nesumnjivo čovjek izvršava stotine dobrih djela.

Zna se da zdanje koje jedna osoba može uništiti u samo jednom danu, dvadeset ljudi za dvadeset dana ne može izgraditi.

Kada se jednom rušiocu i razoritelju (moralnom i duhovnom) mora suprotstaviti dvadeset onih koji se bore za oživotvorenje moralnih i duhovnih vrijednosti, veoma je zadivljujući otpor i utjecaj *Poslanica nura*, tog

samo jednog branitelja tih vrijednosti, nasuprot hiljada takvih rušitelja. Iz tog razloga je usamljeni otpor uslužitelja Kur'ani-kerima tom groznom uništenju, zbilja jedan nadnaravan čin! A kad bi te dvije suprotstavljene sile bile ravnopravne u smislu materijalne sile, bili bismo svjedoci zadivljujućih i nadnaravnih djela i ogromnih pobjeda snaga preporoda i obnove (duhovne i moralne).

Navedimo samo jedan primjer:

Najuzvišenije polazište i temelj u društvenom životu, a to je poštovanje mladih prema starijim i samilost starijih prema mladima, taj temelj je, dakle, prilično poljuljan. Čak nam do ušiju dopiru zbilja bolne vijesti o nemilim dešavanjima i postupcima prema očevima i majkama, što se odvijaju uslijed razaranja ovih čvrstih temelja.

Neka je hvala Uzvišenom Allahu, Kur'anske Poslanice su se dale na otpor tom razaranju i spriječile rušenje tog čvrstog društvenog temelja, pa ga čak i obnavljaju.

Pa od nereda kojeg su Je'džudž i Me'džudž posijali na zemlji razaranjem Zulkarnejnovog bedema, još je strašniji nered zaposjeo današnji svijet i okružio ga tminom terora i haosa, a život i moral su izloženi užasnoj anarhiji i nasilnom bezbožništvu na Zemlji, kao rezultat potresanja kur'anskog bedema, a to je Šerijat Muhammedov, s.a.v.s.

Duhovna borba učenika Nura, ta nabujala struja, jeste – Allahovim dopustom – jedna borba sa velikim zaslugama, jer je poput borbe časnih ashaba, r.a., koji su čak i neznatnim djelima stjecali ogromne zasluge.

Cijenjena moja braćo!

U ovako teškim vremenima i u ovako silovitim dešavanjima, naša najviša snaga – nakon snage iskrenosti – jeste snaga u združenom, zajedničkom činjenju ahiretskih djela, jer će time svaki od vas u svesku ahiretskih djela svoje braće upisati mnogo dobrih

postupaka, jednako kao što će svojim jezikom odašiljati poticaj i podršku u kule i rovove bogobojažnosti.

A vaš siromašni, nemoćni brat, na kojega razbješnjeli ataci nasrću sa svih strana, posebno je u potrebi za vašom moralnom podrškom ovih mubarek noći u toku ova tri mubarek mjeseca.

Ne smatram to nemogućim za vas, jer vi ste dostojni tih nastojanja, a i odani ste heroji koji sažalijevaju stanje svoga brata. Stoga ja od vas tražim taj duhovni poticaj svim svojim bićem i duboko iz srca.

Naravno, i ja ću svoje učenike uključiti u svoje dove i dobra djela. Dešava se da za vas učim dovu i po stotinu puta u jednom danu, na ime učenika Nura, uz uslov pridržavanja imana i odanosti. To je načelo udruživanja u ahiretskim djelima.

Said Nursi

Jedna stranica iz života

Moju prošlost i lični životopis poznaju mnogi.

Dvije sam godine proveo u kući načelnika rahmetli Omer-paše u Bitlisu, na njegovo uporno navaljivanje i zbog njegovog pretjeranog poštovanja prema nauci i učenjacima. Imao je šest kćeri, tri su bile male, a tri odrasle. I mada sam s njima živio u istoj kući cijele dvije godine, nisam uopće raspoznavao tri odrasle jedne od drugih, pošto nisam usmjeravao pogled prema njima kako bi ih upoznao i razlikovao. Čak mi je jednom u goste došao jedan alim i upoznao ih u toku samo dva dana, te ih je raspoznavao. Ljudima oko mene, pa i meni samom je bilo čudno ovo moje stanje, tj. da ih ja ne raspoznajem. Počeli su zapitkivati:

“Što ne gledaš?”

Odgovarao sam im:

“Čednost i ponos znanja me sprečavaju od tih pogleda.”

Na jednoj svečanosti održanoj u dijelu Istanbula – Kagithane, prije četrdeset godina bila je velika gužva. Na hiljade razgolićenih Grkinja i Jermenki iz Istanbula su se poredale na obalama moreuza s obje strane (koji dijeli Istanbul na dva dijela).

Ukrcao sam se u čamac sa gospodinom Taha i gospodinom Iljasom (koji su tada bili članovi Zastupničkog vijeća) da nas preveze na kraj moreuza gdje se održavala svečanost.

Čamac je prolazio pored tih žena, a ja nisam imao pojma da su se Mula Taha i Hadži Iljas bili dogovorili da me u smjenama promatraju i iskušavaju u pogledu tih žena. To su priznali nakon cijeli sahat vožnje čamcem usred te mase žena, i rekli:

“Stvarno ti se divimo, nisi čak ni pogledao prema njima.”

Rekoh:

“Ja nisam željan ispraznih trenutačnih užitaka pomućenih patnjom, jer su njihove posljedice bol i žaljenje.”

Drugi predmet *Druge tačke*

Kad predstavnik skupine sljedbenika zablude i njezin misionar ne može pronaći temelj za svoju zabludu, pa kad ga presretne jasan dokaz i na poraz prisili argument, on izjavljuje:

"Ja smatram da se sreća na dunjaluku, uživanje u zadovoljstvima života te civilizacijski uspon i tehnička naprednost nalaze u odsustvu spominjanja i sjećanja na Ahiret, i u odsustvu vjerovanja u Allaha, te u ljubavi prema dunjaluku, u oslobađanju od svih okova i u samouvjerenosti i samodopadljivosti. Stoga sam, s poticajem od strane šejtana, mnoštvo ljudi navraćao i još uvijek ih navraćam na taj put."

Odgovaramo, naravno, u ime Kur'ani-kerima:

O, bijedni čovječe! Povrati se svojem razumu! Ne slušaj misionara zabludjelih! Ukoliko ga budeš slušao, bit ćeš na tako teškom gubitku da se pri samoj pomisli od te strahote kostriješi duh i um i srce. Pred tobom su dva pravca:

Prvi: Put nesretništva koji ti pokazuje misionar zablude;

Drugi: Put sretništva koji ti objašnjava Kur'ani-hakim.

U brojnim *Riječima* vidio si mnoštvo usporedbi između ta dva pravca, posebno u *Kratkim riječima*, a sada, u skladu s ovim istraživanjem, razmotri i analiziraj jednu od hiljada tih usporedbi i paralela, a ta je:

Pravac širka, zablude, prostakluka i grešništva obara čovjeka do dna ponora i do najnižih nizina, a na njegova slaba i nemoćna pleća usred siline neizmjernih patnji nabacuje neograničeni i nesnošljivo teški teret. Jer, ukoliko čovjek ne spozna Allaha, dž.š., i ukoliko se ne pouzda u Njega, bit će poput jedne prolazne životinje;

stalno pati i besprekidno žaluje, prevrće se u neograničenoj nemoći i slabosti i grči u beskrajnoj neimaštini i siromaštvu, izlaže se neograničenim nevoljama, grca u bolovima rastanka od onog što voli i s čim je čvrsto vezan i zaslijepljen, te stalno trpeći i podnoseći patnje, napušta preostale voljene na kraju puta, te se rastaje od njih, i samotani i otuđeni odlazi u tminu groba.

Cijelog života bezuspješno će se sukobljavati s beskrajnim patnjama i bezgraničnim očekivanjima, iako posjeduje tek djelimičnu volju, ograničenu moć, kratak život, prolazan boravak i nepostojanu misao... Sve njegovo nastojanje odlazi bez koristi, i on uzaludno teži za ispunjenjem svojih neograničenih želja i ciljeva. Tako njegov život protječe besplodno.

I u stanju kad ni svoje tijelo ne može nositi, vidiš da se jedan zametnuo i opteretio ogromnim dunjalučkim bremenom te je kažnjavan žestokom i bolnom kaznom, čak i prije nego što stigne do džehennemskog kažnjavanja.

Pripadnici zablude, kako ne bi osjetili gorčinu te patnje i strahovitog duhovnog kažnjavanja, bacaju se u naručje nemarnosti i tako zavaravaju svoju svijest i opijenošću omamljuju svoju čulnost, pa privremeno ne shvataju i ne osjećaju tu bol. Međutim, čim se neki od njih primakne ivici groba, odjednom shvati i počne osjećati te patnje. Jer, ukoliko nije bio iskreni rob Uzvišenog Allaha, umislit će to da je on sam svoj gospodar, iako je sa svojom djelomičnom voljom i zanemarljivom snagom čak nemoćan sam upravljati svojim bićem pred uzburkanom navalom dešavanja ovog dunjaluka. Jer, on svijet vidi kao svoje životne neprijatelje što ga okružuju, od najsićušnijih mikroba do razornih zemljotresa koji su u stanju obrušiti se na njega da mu okončaju život. Grudi mu se potresu i srce zadrhti od straha i užasavanja pri svakoj pomisli i pogledu na grob.

I dok je još u takvom stanju, dunjalučka situacija za koju je vezan stalno ga pritješnjava, a i stanje u kojem se nalaze osobe za koje je vezan stalno ga iscrpljuje. Budući da on ne smatra to da su dunjaluk i čovjek pod upravom *Jednog Jedinog, Mudrog, Sveznajućeg Moćnog, Milostivog, Plemenitog*, te zato što ih je pripisao slučajnosti i prirodi, a ne dešavanju po odredbi, ta ga dunjalučka dešavanja i ljudske nevolje neprestano zabrinjavaju i pritišću, te uz svoje patnje podnosi i patnje drugih ljudi, a zbivanja na dunjaluku kao što su zemljotresi, kuga, katastrofe, suša, skupoća, nestašica, prolazak i tome slično, njemu postaju crne nevolje i tegobna iskustva.

Usto, čovjek u ovakvom stanju nije dostojan sažaljenja niti žaljenja zbog svojeg položaja, jer je sam sebi izabrao to mukotrpno stanje. Njegov primjer u tome jeste poput onog navedenog u usporedbi dva brata u Riječi osmoj, pri čemu čovjek u svom izletu nije bio zadovoljan izobilnim blagostanjem, niti dozvoljenim razonoživanjem, niti ugodnom zabavom među časnim, finim i dragim osobama, u mirisnim vrtovima, darežljivo primljen i ugošćen, već se odao nedozvoljenom užitku, poganim slastima uzimanja nečistog alkohola te se opijao sve dok nije počeo halucinirati kako se nalazi usred zime na jednome prljavom mjestu, među zvijerima koje urliču. Tu ga obuzme drhtavica, te počne povikivati i zvati upomoć, ali niko se na njega ne sažali. Jer, on je čestite prijatelje zamislio kao krvoločne zvijeri, te ih je ponizio i omalovažio. Umislio je kako je ukusna hrana i čisto posuđe koje se nalazi na tom prijemu opoganjeno kamenje, te ga je počeo razbijati. Smatrao je i to da su dragocjene knjige i rijetki rukopisi na tom sijelu obične šare i znakovi bez ikakvog smisla, pa ih je počeo cijepati i bacati pod noge. I tako dalje.

Kako god ova i njemu slične osobe nisu vrijedni milosti niti zaslužuju sažaljenje, već zahtijevaju odgojne mjere i ukor, isto je tako i stanje onog ko pijanstvom

nevjerništva i bezumljem zablude, što proishode iz lošeg izbora, umisli da je dunjaluk, koji je ugostilište Mudrog Tvorca, igra slijepe slučajnosti te igračka gluhe prirode. On obnavljanje manifestacije Lijepih Imena i njihov prelazak u svijet nespoznajnog s prolaskom vremena nakon što stvorenja ispune svoje dužnosti i iscrpe svoje svrhe, sebi predočava kao da se slijevaju u more nepostojanja i u rukavac nestanka, te nepovratno gube u žalovima iščeznuća. Taj za glasove zikra, koji se izriču u slavu i hvalu Boga, što ispunjavaju svemire i svjetove, umišlja da su jecaji i grcaji što ih ispuštaju polaznici na rastanku zauvijek. On računa i to da su stranice ovih bića, koja su divne Božanske poslanice Sveopstojnog, jedna zbrkana mješavina koja nema ni smisla ni pouke. Zamišlja i za vrata ulaska u grob, koja otvaraju jasni put u svijet milosti, da su prolaz koji odvodi u tminu nepostojanja, a za smrtni čas, koji je, ustvari, poziv za viđenje i susret s istinskim prijateljima, on smatra da je doba razdvajanja od svih voljenih.

Zaista, onaj koji živi u vrtlogu ovakvog predočavanja i umišljaja, prvo sebe baca u oganj bolnog dunjalučkog kažnjavanja, a osim toga, zbog ponižavanja svih drugih bića – optuživši ih da su isprazna – i zbog krivotvorenja Božijih Lijepih Imena – porekavši njihovo manifestiranje – te zbog poricanja Gospodarevih poslanica, odbivši priznati da su one svjedočanstva jednoće Boga, pored toga što nije dostojan milosti niti sažaljenja, zaslužuje žestoku kaznu!

Pa, o primitivni zabludnici, o nesretnici i zlosretnici!

Koja vaša usavršavanja i napreci, koje vrhunske znanosti, koje savršenosti, koje vaše civilizacije, koji najviši nivoi vaše genijalnosti i najdjelotvorniji plan vaše odvažnosti išta koriste pred ovim strahovitim i groznim padom čovjeka? Može li on ustrajati u takvom očajnom stanju, razornom za ljudski duh što žudi za smirenjem?

I još koja priroda, koje uzročnosti, koja vaša božanstva i sudionici, koja otkrića, koji narod, koje lažno božanstvo na koje se oslanjate i kojim se vi hvališete, kojima pridodajete Božije tragove i kojima vi pripisujete Gospodarevu dobrotu, može vas spasiti od smrtne tmine koja je za vas trajni nestanak?

Mogu li vas oni prevesti preko granica groba i izvesti kroz Berzah, povesti preko poljane proživljenja, i mogu li vas provesti preko Sirat-ćuprije sigurno, te vas učiniti dostojnim neprolaznog blagostanja i vječnog života? **No, budući da nije u domenu vaše moći da zatvorite vrata groba, vi tim putem neizbježno morate proći, vi ste, dakle, sigurno, putnik na tom putu.** A onaj ko prevanjuje ovakav put mora se osloniti i pouzdati u Onog ko posjeduje sveobuhvatno i sveobimno znanje o svakoj njegovoj dionici i fazi i poznaje njegove daleke granice, pa i sve te ogromne razdaljine drži pod svojom kontrolom, zapovjedništvom i vlašću.

Usto, o nemarni i zabludjeli!

U smislu pravila da je **rezultat nedozvoljene ljubavi podnošenje nemilosrdne i bolne kazne**, zato što ste sposobnost ljubavi i spoznaje, sredstva zahvale i instrumente pobožnosti, položene u vašoj naravi, a koji moraju biti uloženi za Allaha, dž.š., usmjereni prema Njegovim Uzvišenim svojstvima i Lijepim Imenima, nedozvoljeno uložili za sebe i za dunjaluk, vi zaslužno snosite posljedice! Vi ste ljubav koja pripada Allahu, dž.š., dodijelili sebi, te podnosite bezbrojne nevolje svojeg voljenog nefs, jer mu niste pružili njegovo istinsko zadovoljstvo. Također, vi njegovo stanje ne predajete s pouzdanjem u ruke Istinski Voljenog, a to je Allah, Apsolutno Moćni, pa stalno podnosite patnje! Također ste i dunjaluku posvetili ljubav koja pripada Allahovim Lijepim imenima, i Svetim i Uzvišenim svojstvima, te ste raspodijelili tragove Njegovog originalnog stvaralaštva i raščlanili ste ih na materijalne

uzročnosti, te sada kušate plod svojeg nedjela. Jer, dobar dio vaših mnogih "voljenih" okreće vam leđa i napuštaju vas bez pozdrava, a neki od njih uopće vas i ne poznaju, pa čak, i ukoliko vas poznaju, ne vole vas, pa čak i kad bi vas voljeli, nisu vam od koristi, te vi ostajete stalno pod kaznom rastanka koji je bez granica, i pod patnjom iščezavanja koji nema nade u povratak.

To je stvarna činjenica onog što nude oni u zabludi, kao i suština "sretnog života", "čovjekovog savršenstva", "ljepote civilizacije" i "uživanja u slobodi", u koje oni pozivaju.

Razvrat, raskalašenost, kao i opijenost samo su neproziran veo koji privremeno ne dozvoljava da svijest i čuvstva osjete tu istinu!

Zbilja, reci: Teško umu tih zabludnika!

A Pravi put, odnosno svijetla staza Kur'ani-kerima, iscjeljuje sve te rane od kojih boluju sljedbenici zablude i povija ih imanskim činjenicama. Rastjeruje svu raniju tminu na tom putu, i zatvara sva vrata zablude i propasti. Eto ovako:

On liječi ljudsku slabost, nemoć, siromaštvo i neimaštinu pouzdanjem i oslanjanjem na Moćnog i Milostivog. Predajući terete života i breme postojanju Njegovom, slavljen neka je On, Njegovoj Moći i nepreglednoj Milosti, bez njihovog nabacivanja na ljudska pleća, čovjeka stavlja u posjed da upravlja sobom i svojim životom, iznalazeći mu time blažen položaj, i poučava ga da on nije "životinja koja govori", već je istinsko ljudsko biće i uvaženi gost kojem se ukazuje počast kod Samilosnog Vladara.

Također, pokazujući na dunjaluk kao na ugostilište Milostivog, i iznoseći na vidjelo to da sve što postoji na njemu jesu ogledala Božijih Lijepih Imena, te objašnjavajući da su sve stvari na njemu Božanska pisma koja se dopustom svojeg Gospodara obnavljaju u

svakom periodu, liječi ljudske rane koje nastaju uslijed prolaznosti dunjaluka i prestanka stvari, te kao posljedica ljubavi prema prolaznostima, blagotvorno i nježno ih iscjeljuje, a čovjeka izbavlja iz kandži mračnih umišljaja.

Također, iscjeljuje i rane koje nanosi smrt, odnosno one što ih zadobivaju nosioci zablude zbog trajnog rastanka od svih voljenih, isticanjem da je smrt, ustvari, uvod u druženje i susret s voljenima koji su otputovali u svijet Berzaha i koji su sada u kući vječnosti, te dokazavši da je taj rastanak, upravo, sastanak s njima.

Također, odstranjuje najveći strah čovjekov dokazom da je grob, ustvari, otvoreni ulaz u svijet sveobuhvatne milosti, u kuću neprolaznog blagostanja, u džennetske vrtove, i u svijetlu zemlju Milostivog Samilosnog. On iznosi na vidjelo to da je odlazak u Berzah, koji je najmučnije i najužasnije putovanje za sljedbenike zablude, ustvari, najugodniji, najprijatniji i najradosniji izlet. Jer, grob nije čeljust užasne aždahe, već je ulaz u jednu od džennetskih bašči. On nosiocu imana kaže:

Ukoliko su tvoja volja i sloboda izbora djelomične, povjeri svoje poslove Apsolutnoj volji svojeg Gospodara. Ukoliko ti je moć malehna, osloni se, onda, na moć Apsolutnog Moćnika! Ukoliko je tvoj život prolazan i kratak, razmišljaj o trajnom i neprolaznom životu! Ukoliko je tvoj boravak kratak, ne žalosti se, jer tebi pripada jedan neograničeni vijek! Ukoliko ti je misao blijeda, izloži se, onda, svjetlosti sunca Kur'ana! Osmotri svjetlom imana kako bi ti svaki pojedinu kur'anski ajet predao svjetlost poput blistavo svjetlucavih zvijezda, umjesto tračka tvoje zgasnute misli! Ukoliko su tvoja očekivanja i patnje neograničene, beskrajna nagrada i neograničena milost čekaju na tebe. I ukoliko su tvoji ciljevi i težnje bez granica, nemoj se brinuti razmišljajući o njima, njih ne možeš zbiti u ovaj dunjaluk, već je

njihovo mjesto jedna druga zemlja, a Onaj Koji će ih ispuniti neko je drugi.

I još, obraćajući se čovjeku, kaže:

Čovječe! Ti nemaš vlast sam nad sobom, nisi sam svoj vlasnik, već si podanik Moćnog, Čija je moć apsolutna, Milostivog, Čija je milost apsolutna. Nemoj se, onda, opterećivati podnošenjem životnih tegoba, jer Onaj Koji je dao život, On njime i upravlja!

Osim toga, dunjaluk nije prepušten sam sebi, nije bez vlasnika! Ti se, zato, nemoj brinuti zbog njega i sebe opterećivati njegovim teretom, a svoju misao opterećivati njegovim stanjima. Jer, njegov Vlasnik mudar je, njegov Gospodar znan je, a ti si samo gost kod Njega! Nemoj se, onda, nametljivo uplitati u stvari niti unositi zbrku iz svojeg neshvatanja.

Pored toga, ljudi i životinje nisu zapuštene stvari, već su dužnosnici i izvršitelji pod nadležnošću. Pod nadzorom su Mudrog i Milostivog. Nemoj svojem duhu nametati da guta patnju svojim razmišljanjem o njihovim tegobama i mukama niti nastojati svoju saosjećajnost prema njima staviti ispred milosti njihovog Milostivog Stvoritelja.

Uza sve to, uzde onih koji su u neprijateljskom stavu prema tebi, od mikroba, pa do kuge, nevremena i zemljotresa, a i uzde svega drugog, u rukama su Milostivog i Mudrog. On je Mudar i od Njega ne potječe nikakva ispraznost, i Milostiv je, a milost Mu je nepregledna! Sve što On čini nosi trag finoće i brižljivosti. Također kaže:

Ovaj svijet, iako je prolazan, stvara pretpostavke za vječni svijet. I mada je nestalan i privremen, ipak urađa neprolaznim plodovima i ukazuje divne pojave Vječnih Božijih Lijepih Imena. Pa iako su njegove ugodnosti malobrojne, a patnje mnogobrojne, ipak su finoća, prijaznost i dobrota Milostivog Samilosnog istinski i

neprolazni užici. Čak i bolovi proizvode duhovne užitke s gledišta zarađenih sevapa i ahiretske nagrade. Budući da je zona dozvoljenog prostrana dovoljno da i duh i srce i duša mogu uzeti svoj potpuni užitak i zadovoljstvo, ne prilazi, onda, zoni nedozvoljenog! Jer, svaki pojedini užitak iz te zone nekad donosi sa sobom hiljadu patnji, a usto je uzrok uskraćivanja užitka i ukaza počasti kod Milostivog i Plemenitog, što je jedno čisto, nepomućeno, trajno i neprolazno zadovoljstvo.

Iz prethodnog jasno se pokazuje to da put zablude ponire čovjeka do najnižih nizina, do granica odakle su bilo kakva civiliziranost i bilo kakva filozofija nemoćne pronaći izlaz. Čak i ljudski napredak i visoki znanstveni nivo kojeg je čovjek dostigao nemoćni su izbaviti ga iz te jame neprozirne tmine koja ispunjava zabludu nevjerništva.

Dok Kur'ani-kerim čovjeka – kroz iman i dobra djela – i s najnižih nizina podiže do najviših veličina, razjašnjava mu nepobitne dokaze i pred njim podastire uvjerljive argumente. On zatrpava duboke ponore nivoima duhovnog uspona i ustrojstvima duhovnog savršenstva. Usto, čovjeku sa savršenom lahkoćom olakšava dugačko, iscrpljujuće i burno putovanje u vječnost, i čini ga jednostavnim za njega. Pokazuje provodnik i sredstva preko kojih on može prevaljivati razdaljinu od hiljadu, pa čak i pedeset hiljada godina u jednome danu.

Tako, upućivanjem čovjeka na spoznaju Allaha i na činjenicu da je Allah, dž.š., Vladar Bespočetnosti i Vječnosti, ogrće ga u ogrtač pobožnosti i unapređuje ga u nivo poslušnog roba i zaduženog gosta Uzvišenog Bića, te mu osigurava savršenu opuštenost na njegovom dunjalučkom putovanju ispunjenom gostoprimstvom, i u naseljima Berzaha i u zemlji Ahireta. I kako god se odani vladarev činovnik s lahkoćom kreće u zoni pod vladarevom ovlašću i premješta prolazeći kroz oblasne

granice brzim sredstvima poput aviona, broda ili voza, isto tako i čovjek koji se svojim vjerovanjem vezao za Bespočetnog Vladara i pokorio Mu se svojim dobrim djelom, prolazi kroz gostoprимljiva dunjalučka naselja i kroz zone svijeta Berzaha i ahiretskog okupljanja, prelazi preko njihovih širokih i nepreglednih granica brzinom munje i buraka, sve dok ne pronađe trajno blagostanje. Kur'ani-kerim ove činjenice nepobitno potvrđuje i jasno ističe izbistrenim ljudima i evlijama. Zatim se kur'anska istina nastavlja, govoreći:

O, mu'minu, nemoj svoju neograničenu sposobnost ukazivanja ljubavi trošiti na sebe i na svoju dušu koja nagoni na zlo, koja je ružna i manjkava, zla i štetna za tebe! Nemoj da ona bude tvoja draga i voljena, te nemoj njezine prohtjeve učiniti predmetom svojeg obožavanja! Naprotiv, tu svoju neograničenu sposobnost ljubavi posveti Onom Koji je dostojan beskonačne ljubavi, Onom Koji je moćan ukazati ti beskrajnu dobrotu i može te usrećiti blagostanjem koje nema kraja; Onom Koji će te usrećiti i obasipanjem Svojih blagodatima na sve one s kojima si ti spojen vezama. On je Taj Kojem pripada Apsolutno savršenstvo i Sveta ljepota neprikosnoveno čista od svake manjkavosti, nedostatka, prolaznosti i iščezavanja. Njegova ljepota nema granica, a sva Njegova imena su Lijepa i Krasna. U svakom Njegovom pojedinom imenu nalazi se svjetlost finoće i ljepote kojoj nema kraja. I Džennet sa svim svojim ugodnostima, ljepotama i blagodatima jeste tek jedan ukaz i pojava ljepote Njegove milosti i milosti Njegove ljepote. Sva draga i dopadljiva dotjeranost i ljepota i sveukupna savršenstva i vrline u cijelom svemiru tek su signali Njegove ljepote i dokazi Njegovog savršenstva. Također saopćava:

Čovječe, izvorište ljubavi što izbija iz tvojih dubina, što pripada Allahu, dž.š., i veže se za Njegova Lijepa Imena, i što je zaokupljeno Njegovim Uzvišenim atributima,

nemoj trošiti i razbacivati na iščeznutljiva bića, niti je uzaludno rasipati na tebi beskorisna stvorenja. Jer, tragovi i stvorenja prolazni su, dok su Lijepa Imena, čija je manifestacija i ljepota vidljiva na tim tragovima i tvorevinama, trajna i neprolazna. U svakom pojedinačnom Lijepom Imenu i svakom pojedinom svetom svojstvu nalazi se na hiljade razina blagodati i ljepote, kao i na hiljade kategorija savršenosti i ljubavi.

Pogledaj samo na Lijepo Ime Milostivi. Vidjet ćeš to da je Džennet tek jedna od njegovih manifestacija, vječno blagostanje samo jedan od njegovih odsjaja, a sva opskrba i blagodati razasute po cijelom dunjaluku jedna su od njegovih kapljica.

Zadrži pogled i porazmisli o ajeti-kerimima što ukazuju na gornju usporedbu između suštine sljedbenika zablude i bića nosilaca imana, i to s gledišta života i s gledišta funkcije:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ * ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ *
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

"Mi smo čovjeka stvorili u skladu najljepšem, zatim ga u najnakazniji lik vraćamo; samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna." (Et-Tin: 4-6)

Drugi ajet:

فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ
"Ni nebo ih ni Zemlja nisu oplakivali." (Ed-Duhan: 29)

Ovi ajeti ukazuju na ishod svake od te dvije skupine. U svjetlu odmjeravanja i usporedbe koju smo donijeli, porazmisli o ajetima kako bi uvidio njihovu uzvišenost i nadnaravnost!

Što se prvih nekoliko ajeta tiče prepuštamo ih Riječi jedanaestoj koja iznosi činjenicu nadnaravnosti koju oni sadrže, jer ona je detaljno razrađuje. A što se preostalog

ajeta tiče, dat ćemo samo jedan nagovještaj o razmjerima uzvišenosti činjenice čiji smisao on sadrži, a ta je:

On saopćava to da nebesa i Zemlja ne oplakuju smrt sljedbenika zablude; istovremeno se ovim logički podrazumijeva ukaz na činjenicu da nebesa i Zemlja oplakuju odlazak nosilaca imana s dunjaluka. Odnosno, budući da pristalice zablude poriču funkciju nebesa i Zemlje, optužuju ih za ispraznost, ne uviđaju smisao i važnost njihovu, narušavajući time njihova prava, pa čak ne znaju ni za njihovog Stvoritelja niti uviđaju njihovo ukazivanje na Tvorca, te ih tako obezvređuju i zauzimaju neprijateljski, ponižavajući i omalovažavajući odnos prema njima, neizbježno je, dakle, ne samo to da nebesa i Zemlja neće oplakivati takve već ih čak i proklinju i raduju se njihovoj propasti.

Također, u neizravnom smislu, podrazumijeva se to da nebesa i Zemlja oplakuju smrt nosilaca imana, jer ovi shvataju njihove funkcije, pravilno ih ocjenjuju, potvrđuju njihovu istinsku stvarnost te – svojim imanom – razumijevaju smislove koje oni sadrže. A kad god porazmisle o njima, zadive se: "Divno li su stvoreni! Divne li su funkcije koje oni vrše." Time im ukazuju vrijednost i uvažavanje koje oni s pravom zaslužuju, jer ih obasipaju ljubavlju iz ljubavi prema Allahu, dakle, zbog Allaha, smatrajući ih ogledalima koja odražavaju ukaze Njegovih Lijepih Imena.

Stoga, nebesa i Zemlja budu potreseni i ožaloste se zbog smrti nosilaca imana, te kao da oplakuju njihov odlazak!

VAŽNO PITANJE

Vi kažete: Ljubav nije podložna ličnom izboru i ne dešava se po našoj volji. Naprimjer, ja po svojoj prirodnoj potrebi volim ukusnu hranu, prijatno voće; volim svoje roditelje, djecu i suprugu koja je moj životni saputnik; volim svoje prijatelje i ahababe; volim časne vjerovjesnike i dobre evlije; volim svoju mladost, život, volim proljeće i svaku lijepu stvar. Jednom riječju, ja volim dunjaluk. Kako da sve ovo ne volim? Kako mogu sve ove vrste ljubavi posvetiti Allahu, i svoju ljubav učiniti da bude zbog Njegovih Lijepih Imena, Njegovih Uzvišenih svojstava i Njegove Svete Biti, slavljen neka je On? Šta je smisao toga?

ODGOVOR: Poslušaj slijedeće četiri tačke.

PRVA TAČKA: Ljubav, iako nije podložna ličnom izboru, ipak se voljno može preusmjeriti s jednog voljenog objekta na drugi. Naprimjer, ukazivanjem na ružnoću dotičnog voljenog ili saznanjem i razumijevanjem da je ono što voli, ustvari, zastor i zaklon Istinski Voljenog, ili je, pak, ogledalo koje odražava ljepotu tog Istinski Voljenog. Pritom je moguće ljubav preusmjeriti s metaforičnog voljenog na Istinski Voljenog.

DRUGA TAČKA: Ne kažemo mi tebi: Nemoj da voliš sve što si gore spomenuo, već ti govorimo to da svoju ljubav učiniš da bude na Allahovom putu i u ime ljubavi prema Njemu, Plemenitom.

Naprimjer, naslađivanje prijatnom *hranom* i uživanje u sočnom voću uz spomen da su oni čin dobrote od Allaha, dž.š., i da su ukaz blagodati Milostivog, Samilosnog, jeste smisao ljubavi prema Njegovim Lijepim Imenima Milostivi i Blagodarni. Pored toga, to je

i smisao duhovne zahvalnosti. A dokaz da ta ljubav nije iz strasti ili požude, već je zbog Lijepog Imena Milostivi, jeste stjecanje halal opskrbe uz savršenu zadovoljnost i u granicama dozvoljenog, te naslađivanje njime uz razmišljanje o činjenici da je to blagodat od Allaha i zahvala Njemu.

Nadalje, tvoja ljubav i poštovanje prema *roditeljima*, također, proizlazi iz tvoje ljubavi prema Allahu, dž.š. Jer, On je Taj Koji je u njih usadio samilost i saosjećajnost kako bi se brinuli o tebi i odgojili te s milošću i mudrošću. Znak da je ta tvoja ljubav i poštovanje zbog Allaha, dž.š., jeste neizmjernost ljubavi i poštovanja prema njima kad oni dožive starost i kad od njih nemaš nikakvih očekivanja niti koristi, i kad oko njih tvoje brige i teret porastu, a ti upravo tad uvećaš svoju pažnju, milost i merhamet prema njima. Ajeti-kerim:

إِنَّمَا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٌ

"Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni 'Uh!'" (El-Isra': 23), u pet navrata poziva djecu da poštuju pravo roditelja i objašnjava razmjere važnosti ukazivanja dobrote prema njima, kao i odvratnost iskazivanja neposlušnosti prema njima.

Činjenica je da otac ne želi da iko drugi do njegov sin bude bolji od njega, stoga ni sin, zauzvrat tome, nema pravo suprotstaviti mu se. Dakle, prirodno je da nema razloga za nesuglasice između oca i sina. Naime, protivništvo proizlazi bilo iz zavisti i nadmetanja među dvojicom, a kod oca takvo što ne postoji po svojoj prirodi ili, pak, iz ugrožavanja nečijeg prava. Sin ni u tom slučaju nema pravo zahtijevati "svoja prava" od svojeg oca. Pred njim se zatvara put da od svojeg roditelja potražuje svoje pravo. Pa čak ukoliko bi kod oca vidio i nepravilnost, nije mu dopušteno da prema njemu pokazuje nasilnost i neposluh. To znači da onaj ko je

neposlušan i uznemirava roditelje, ustvari je čovjek izvraćen i unakažen u hajvana.

Što se ljubavi prema *djeci* tiče, i ona je također ljubav zbog Uzvišenog Allaha i upućena je Njemu, kroz brigu o njima s punom nježnošću i milostivošću, jer ona su dar od Milostivog i Plemenitog. Znak koji dokazuje da je ta ljubav zbog Allaha i na Njegovom putu jeste strpljivost i zahvalnost u neprilikama, a posebno u slučaju njihove smrti, i dostojno držanje bez očajavanja, malodušnosti i naricanja. Mora se predati Božijem određenju uz izraz zahvale, i to tako što će reći: "On je bio jedno drago stvorenje koje mi je poklonio Plemeniti Stvoritelj, i Njemu pripada. Mene je na neko vrijeme On njime zadužio, a sad Njegova mudrost zahtijeva to da ga uzme od mene i premjesti na bolje mjesto. Iako meni naizgled pripada jedan dio njega, Njemu, slavljen neka je On, u stvarnosti pripada hiljadu dijelova. Nema drugog izlaza već pomiriti se s Allahovom odredbom.

Što se ljubavi i naklonosti prema *prijateljima* tiče, ukoliko su oni nosioci imana i pobožnosti i svojim dobrim djelima zaslužuju Allahovu naklonost, ljubav prema njima jeste u ime Allaha i upućena je Njemu, slavljen neka je On, i to po principu "Ljubav Allaha radi".

Nadalje, svoju *suprugu*, koja je tvoj životni saputnik, moraš voljeti kao jedan čedni i dražesni poklon Božanske milosti. Nipošto svoju ljubav prema njoj ne veži uz njezinu pojavnu ljepotu koja začas iščezava, već je veži uz ljepotu koja je neprolazna i svakim danom isijava većim sjajem, a to je ljepota njezinog vladanja i čednog življenja, a koja je prirodjena njezinoj ženstvenosti i nježnosti. A najznačajnija i najljupkija ljepota u njoj jeste njezina uzvišena, iskrena, iluminirajuća saosjećajnost. Dakle, ta ljepota saosjećajnosti i privlačnost njezinog načina življenja istrajavaju i uvećavaju se do kraja života. Voleći ta dva vida ljepote, podržana su prava ovog nježnog i krhkog

stvorenja. U protivnom, njezina prava bit će izgubljena u momentu kad su joj najpotrebnija, a to je onda kad uvehne njezina pojavna ljepota.

Ljubav prema *vjerovjesnicima, a.s.*, i prema dobrim (evlijama), također je zbog Allaha i na Njegovome putu, i to iz razloga što su oni iskreni robovi Allahovi prihvaćeni od Njega, uzvišen neka je On. Iz tog ugla dotična ljubav postaje ljubav zbog Allaha.

I život, a koji je Allah, dž.š., dao na poklon tebi i ljudskom rodu, jedan je ogromni kapital i bogatstvo s kojim možeš steći neprolazni ahiretski život. On je jedna veličanstvena riznica koja sadrži vječna ustrojstva i savršenstva. Voljeti ga iz ovog ugla, čuvati i podrediti ga na putu Silnog i Uzvišenog Gospodara, također, je ljubav prema Allahu.

Pored toga, voljeti *mladost* i njezinu ljepotu i finoću, i cijeniti je jer je ona jedna lijepa, draga, prijatna, ljupka blagodat od Gospodara, te je kao takvu voljeti i nastojati je pravilno iskoristiti, jeste zahvalna ljubav koja je dozvoljena.

Nadalje, voljeti i željeti *proljeće* s aspekta da je ono najljepša stranica za isticanje svijetlećih natpisa Božijih Lijepih Imena, kao i glavni izlog za izlaganje rafiniranosti originalnog Božanskog stvaralaštva, također, je ljubav na Allahovom putu usmjerena na Njegova Lijepa Imena. Razmišljati o proljeću iz ovog ugla i na taj način ga voljeti, zapravo, znači voljeti Allahova Lijepa Imena.

Čak i ljubav prema *dunjaluku* preobraća se u ljubav u ime Uzvišenog Allaha ukoliko se dunjaluk shvati kao da je on ahiretska njiva i ogledalo Lijepih Božijih Imena i poslanica od Gospodara svemu što postoji, te Njegovo privremeno ugostilište – uz uvjet da se nagoni ne upliće u tu ljubav.

Ukratko: Učini to da tvoja ljubav prema dunjaluku i svemu što je na njemu bude u doslovnom, a ne u

nominalnom smislu, tj. zbog smisla koji oni sadržavaju, a ne zbog njih samih. Ne reci za nešto "Kako je lijepo", već reci "Kako je lijepo stvoreno!" I nipošto ne dozvoli da ostaviš procijep kroz koji će ljubav zbog nekog drugog mimo Njega uvući se u dubinu tvojeg srca. Jer, dubina srca ogledalo je Sveopstojnog, i pripada samo Njemu, slavljen neka je On i Uzvišen.

Reci: *اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا حُبَّكَ وَحُبَّ مَا يُقَرِّبُنَا إِلَيْكَ* "Moj Allahu, snabdij nas ljubavlju prema Tebi i onom što nas približava Tebi!"

Na ovaj način, dakle, sve spomenute vrste ljubavi, ukoliko budu usmjerene ispravno kao što je gore navedeno, odnosno, ukoliko budu zbog Allaha i na Njegovom putu, u srcu ostavljaju slast bez patnje, i bivaju istinska, čvrsta, neraskidiva veza. Ona povećava ljubav prema Allahu, a usto, ta je ljubav dozvoljena i još je zahvalnost Allahu sadržana u tom užitku, te razmišljanje o Njegovim blagodatima u istoj toj ljubavi.

Jedan primjer pojašnjenja radi: Ukoliko ti jedan znameniti vladar pokloni, recimo, jabuku*, ti ćeš prema njoj gajiti dva vida ljubavi i u njoj ćeš uživati na dva načina.

Prvi: Ljubav koja se odnosi na jabuku, zato što je ona ukusno voće koje prija onoliko koliko slasti posjeduje. Ova ljubav ne pripada tom suverenom vladaru, i ne odnosi se na njega. Neko ko je u vladarevom prisustvu proždrljivo jede, voli jabuku i iskazuje svoju naklonost prema svojem nefsu, a ne prema vladaru. Ponekad se desi to da se njemu takvo ponašanje možda neće svidjeti, i on će osjetiti odvratnost zbog tolike halapljivosti. Osim toga, užitak u jabuci jeste djelomičan i iščeznutljiv, jer čim ona bude pojedena, užitak prestaje te izaziva žaljenje.

Drugi vid ljubavi jeste vladarski ukaz počasti, finoće i obzira koji se ispoljio kroz tu jabuku, te kao da je ona

simbol vladareve naklonosti i pažnje ili, pak kao da je jedno konkretno priznanje od njega. Dakle, onaj ko s ljubavlju i dostojanstveno primi taj poklon od vladara, iskazuje svoju ljubav prema vladaru, a ne prema jabuci. Usto, ta jabuka koja je postala jedan vid naklonosti posjeduje slast koja nadmašuje i nadvisuje užitak hiljade jabuka. Ta slast istinska je blagodarnost, a u takvoj ljubavi jeste poštovanje i uvažavanje koje je usmjereno na vladara.

Isto tako, ukoliko čovjek svoju ljubav usmjeri na same blagodati i plodove i ukoliko se iz nemarnosti naslađuje jedino njihovim materijalnim užicima, ta ljubav, onda, jeste nagonska i proizlazi iz prohtjeva nefs, a dotični užitak prolazan je i bolan. Ali, ukoliko se ljubav usmjeri na gledište Gospodareve počasti i finoće Njegove milosti i na plodove Njegovog dobročinstva, pritom cijeneći nivo dobročinstva i finoće i sa svom željnošću uživajući u njima, to je, onda, duhovna zahvalnost, kao i užitak bez osjećaja ikakvog bola.

TREĆA TAČKA: Ljubav usmjerena prema Božijim Lijepim Imenima višeslojna je. Kao što smo već spomenuli, nekad se ljubavlju usmjerava na Lijepa Imena kroz ljubav prema Božanskim tragovima razasutim u svemiru, nekad se ljubavlju usmjerava na Lijepa Imena zato što su ona naslovi uzvišenih Božijih svojstava savršenstva, a nekad, opet, čovjek bude željan Lijepih Imena zbog svoje neodložne potrebe za njima, i to zbog svestranosti i sveobuhvatnosti njegove naravi i njegovih neograničenih potreba – voli, dakle, Lijepa Imena iz potrebe za njima.

Pojasnimo to primjerom!

Zamisli to da uslijed žestoke potrebe za pomoć nekom od tvojih bliskih i siromašnih rođaka ili čak nekih slabih i bijednih stvorenja s kojima saosjećaš i čiji položaj sažalijevaš, u stanju tvojeg osjećaja nemoći da im pomogneš neko stupi na scenu te im ukaže svoje

dobročinstvo i ugodi im, i obaspe ih blagodatima kao što si ti htio i želio, dakle, koliko bi dragost ti osjetio u duši i koliko bi zadovoljstvo osjetio prema njegovim vrlinama darežljivosti i plemenitosti? Koliko bi se obradovao i razveselio zbog ta dva svojstva i koliko bi te čak zadivila i fascinirala ta osoba? Koliku bi naklonost imao prema njoj iz ljubavi prema tim njegovim dvjema vrlinama i nazivima?

U svjetlu ovog primjera, ukoliko porazmisliš o samo dva Božija Lijepa Imena – Milostivi i Samilosni – ustanovit ćeš to da svi pravovjerni očevi, djedovi, svi dragi i bliski rođaci i prijatelji, oni koje voliš, s kojima saosjećaš i za kojima brineš, na dunjaluku primaju razne vrste ukusnih blagodati, a zatim su na Ahiretu usrećeni svim prijatnim i ukusnim blagostanjem. Čak im Allah, dž.š., a Koji je Milostivi i Samilosni, uvećava blagostanje i blagodati time što ćete se tamo sresti i što se oni međusobno susreću, i što tamo promatraju Nephrolaznu Božansku ljepotu. Koliko, onda, dva imena Milostivi i Samilosni pobuđuju ljubav? I koliko, onda, duh čovjekov čezne za njima? Sam to razmotri, a kako bi uvidio ispravnost tvrdnje!

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى رَحْمَانِيَّتِهِ وَعَلَى رَحِيمِيَّتِهِ

Allahu hvala na Njegovoj Milostivosti i Samilosti.

Nadalje, ti se vezuješ za ovo tvoje lijepo stanište, a koje je u nekom smislu tvoj ugodni dom, i uz stvari rasprostranjene po njemu, i patiš zbog njihove nesreće. Zato osjećaš u svojem duhu gorljivu čežnju i žestoku potrebu za imenom Mudri i nazivom Uzgojitelj, Onog Koji uređuje taj dunjaluk – koji osjećaš na taj način i koji je tvoj dragi ukras za kojim osjećaš potrebu – i Koji sva stvorenja u njemu savršeno smišljeno i precizno odgaja, i prema vrhunskom planu i milostivo ih održava.

Zatim, ukoliko obratiš pažnju, shvatit ćeš koliko je tvoj duh željan Lijepih Imena Nasljednik i Proživitelj, koliko je u potrebi za nazivima Vječni, Plemeniti, Oživotvoritelj i Dobročinitelj, a koji pripadaju Plemenitom Stvoritelju Koji će ljudskom rodu u cijelosti – za kojeg si vezan i patiš zbog njegovog bijednog stanja, te boluješ najžešćom boli kod njihovog odlaska i smrti – izbaviti iz tmine nepostojanja i nastaniti ih u staništu ljepšem i boljem od dunjaluka.

Tako, dakle, budući da je ljudska bit uzvišena i njegova narav sveobuhvatna, čovjek osjeća hiljadu i jednu potrebu za hiljadu i jednim Lijepim Imenom, te za velikim mnoštvom stepeni svakog imena. Naime, višestruka potreba prerasta u željnost, višestruka željnost u naklonost, a višestruka naklonost jeste ljubav. Dakle, srazmjerno usavršenosti ljudskog duha, nivoi ljubavi razotkrivaju se u skladu s nivoima Lijepih Imena. Zatim, ljubav prema svim Lijepim Imenima pretvara se u ljubav prema Njegovoj Veličanstvenoj Biti, jer su ta imena nazivi i ukazi Njegovog Uzvišenog Bića.

Iz mnoštva od hiljadu i jednog Lijepog Imena, kroz jedan primjer, izložiti ćemo samo jedan od hiljadu i jednog nivoa imena Pravedni, Mudri, Istiniti i Milostivi, i to po slijedećem uzoru:

Ukoliko želiš, dakle, unutar široke sfere osvjedočiti se u domete mudrosti i pravednosti u imenu Milostivi, Samilosni, razmotri slijedeći primjer:

Jedna armija okuplja četiri stotine različitih vojnih jedinica, a koje se međusobno razlikuju u stilu odijevanja, izdvajaju se po vrsti hrane koju žele, raspoznaju po vrsti naoružanja kojim vješto rukuju, i razvrstavaju po lijekovima koje uzimaju. Uprkos ovoj različitosti i neujednačenosti u svemu, tih četiri stotine formacija ne razbijaju se u odjeljenja i grupe, već se, bez izdvajanja, uklapaju jedni s drugima. Pa ukoliko postoji vladar koji svakoj toj skupini daje za nju pristalu

uniformu, odgovarajuću opskrbu, podesne lijekove i prikladno naoružanje, ne izostavivši bilo koga, bez zabune ili zbrke, i bez ikakvog pomoćnika ili saradnika, već ih on lično njima dostavlja iz milosti i saosjećajnosti, kao i moći i čudesnog umijeća kojima je oličen, te s potpunim obuhvatanjem svega, uz visoku pravednost i savršenu mudrost, dakle, ukoliko bi postojao jedan neusporedivi vladar poput ovog i ukoliko bi ti lično bio svjedok njegovih čudesnih i divnih djela, tad bi shvatio razmjere njegove moći, brižljivosti i pravednosti. To je zbog toga što opremiti jedan odred sastavljen od različitih nacionalnosti, različitom vrstom opreme i različitim uniformama jeste krajnje teško i komplicirano, toliko da se vojska mora opremiti po određenom standardnom modelu uniforme i opreme, bez obzira na etničku i nacionalnu različitost.

Dakle, ukoliko želiš u svjetlu ovog primjera vidjeti ukaz Allahovog Lijepog Imena Istina, kao i Milostivi, Samilosni, u sklopu pravednosti i mudrosti, pusti pogledu na volju da u proljeće razgleda staništa podignuta na zemaljskoj prostirci za četiri stotine hiljada raznovrsnih zajednica koje pripadaju armiji bilja i životinja. Ukoliko zadržiš pogled na njima, zateći ćeš to da svaka od tih vrsta i zajednica, iako su međusobno izmiješane, a njihova uniforma različita, opskrba nejednaka, naoružanje raznorodno, način življenja izdvojen, njihova obuka i uputstva neistovjetne i njihovo raspuštanje i dopusti specifični, dok oni i ne posjeduju jezike na kojima bi potraživali osiguranje svojih potreba i udovoljenje svojih želja, dakle, i pored svega toga, svako od njih jeste pod upravom, odgojem i skrbništvom Lijepog Imena Istina i Milostivi, Opskrbitelj, Samilosni i Plemeniti, bez zabune i omaške, u sklopu mudrosti i pravednosti, po preciznom mjerilu i vrhunskom poretku. Promatraj tu manifestaciju i porazmisli o njoj.

Da li je, dakle, moguće to da se neko mimo Allaha, dž.š., umiješa u taj posao koji je pod jednom tako uređenom, čudesnom i precizno odmjerenom upravom? Je li bilo kakva uzročnost u stanju ispružiti ruku i uplesti se u jednu ovako divnu tvorevinu, smišljen plan, milostivo gospodarenje, sveobuhvatnu upravu, osim Jednog i Jedinog, Mudrog, Svemoćnog?

ČETVRTA TAČKA: Ti kažeš: "Ja u sebi nosim razne vrste ljubavi koja se odnosi na ukusnu hranu, moju dušu, moju suprugu, djecu i roditelje, moje prisne prijatelje i drugove, dobre evlije i časne vjerovjesnike. Čak se moja ljubav veže i za sve što je lijepo, te posebno za rascvjetalo proljeće i dunjaluk uopće. Ukoliko bi svi ovi različiti vidovi ljubavi bili u skladu s onim što zapovijeda Kur'ani-kerim, kakvi bi bili njezini rezultati i koristi?"

Odgovor: Kako bi se iznijeli svi ti rezultati i dalo objašnjenje svih tih koristi, potrebno je napisati veliku knjigu. Stoga ćemo ovdje ukratko ukazati na samo jedan ili dva od tih rezultata. Prvo ćemo rasvijetliti prinose i rezultate koji se stječu na dunjaluku, a nakon toga one koji se ukazuju na Ahiretu, i to kako slijedi.

Ranije smo spomenuli to da vidovi ljubavi koji se javljaju kod nemarnika i dunjalučara, i koji pobuđuju samo zadovoljenje prohtjeva nefs, donose bolne posljedice i užasne patnje i nedaće, a količine užitka i zadovoljstva neznatne su i zanemarljive.

Naprimjer, saosjećajnost prema drugima zbog nemoći pretvara se u gorku bol, a ljubav postaje bolna patnja zbog rastanka, dok naslada biva otrovni napitak zbog prestanka.

Dakle, sve će to na Ahiretu biti bez ikakvog značaja i koristi, jer nije bilo na Allahovom, dž.š., putu i u ime Njegovo, ili će, čak, biti uzrok bolnog kažnjavanja,

ukoliko je prešlo granice i otišlo u krug harama, te osobu navelo na nedozvoljeno.

Pitanje: Kako može ljubav prema časnim vjerovjesnicima i dobrim evlijama biti bez svrhe i ostati bez koristi?

Odgovor: Na isti način kao što ni kršćani koji vjeruju u trojstvo neće steći nikakvu korist iz ljubavi prema Isau, a.s., a također, ni sekta rafidija iz ljubavi prema Aliji, r.a.!

Međutim, ukoliko vidovi ljubavi koje si naveo budu u skladu s uputstvima Kur'ani-kerima i na Allahovom, dž.š., putu i na putu ljubavi prema Milostivom, Samilosnom, na dunjaluku će uroditi lijepim plodovima, a i na Ahiretu će donijeti lijepe i neprolazne rezultate.

Što se rezultata na dunjaluku tiče:

Tvoja ljubav prema ukusnoj hrani i sočnom voću jeste u istinskoj zahvali i fina naslada Božijim blagodatima koju ne narušava patnja.

Tvoja ljubav prema svojem nefsu ispoljava se kroz brižljivost i nastojanje da ga odgojiš i izbistriš, te da ga odbijaš od niskih strasti; tad će ti biti poslušan, pa te neće nagoniti niti okivati svojim prohtjevima, već ćeš ti upravljati njime pravcem upute oslobođenim od strasti.

Što se tvoje ljubavi prema supruzi tiče, koja je tvoja životna saputnica, budući da je utemeljena na ljepoti njezinog držanja i prijaznosti njezine osjećajnosti te na činjenici da je ona dar Božanske milosti, ti ćeš njoj ukazivati čistu ljubav i istinsku nježnost, na što će ti ona, svakako, uzvratiti poštovanjem i uvažavanjem. Takvo će stanje među vama porasti s prolaskom vašeg života, te ćete, uz Allahov dopust, provoditi sretan i ugodan život. Međutim, ukoliko je ta ljubav zasnovana na ljepoti lika i ljepoti njezinog izgleda za kojom je duša požudna, ona će brzo ugasnuti i uvehnuti, te će, također, iskvariti vaš bračni život.

A što se tvoje ljubav prema ocu i majci tiče, budući da je ta ljubav ibadet, jer je na Allahovom putu, pa ćeš zbog nje biti nagrađen, bez sumnje će se tvoja ljubav i poštovanje uvećati kad oni dožive starost. Steći ćeš tad čistu duhovnu slast i savršeno srčano zadovoljstvo bivajući im na usluzi, cjelivajući im ruke i iskreno im ugađajući. Tako se pod dojmom tog uzvišenog osjećaja i zbiljske motivacije, obratiš svojem Moćnom Gospodaru, tražeći da im produlji život, a kako bi ti stekao više nagrade pazeći ih. Međutim, ukoliko bi ta ljubav i to uvažavanje bili zbog stjecanja beznačajnog dunjaluka i ukoliko bi potjecali iz prohtjeva nefsa, oni bi onda porodili trajnu duhovnu patnju koja proističe iz niskog i prezrenog osjećaja i prizemne i bijedne pobude, a to je da izbjegavaš to dvoje poštovanja vrijednih ljudi koji su upravo bili uzrok tvojeg života i da im otežavaš dok su oni ostarjeli i oronuli, i što je još gore i podlije, da priželjkuješ čak njihovu smrt i iščekuješ njihov nestanak.

Što se tvoje ljubavi prema djeci tiče, prema tim slatkim, umiljatim, dragim, malim Allahovim stvorenjima koje ti je Allah povjerio na emanet, a kako bi ih ti odgojio i brinuo se za njih, takvo što jeste ljubav oplemenjena srećom i oduševljenjem, a istovremeno je i Božija blagodat. Nemoj, onda, da te savlada tugovanje zbog nevolje koja ih zadesi, niti da zapomažeš ožalošćen njihovom smrću. Jer, kako smo to ranije spomenuli, njihov Stvoritelj Mudar je i Milostiv, pa zato reci: 'Smrt je za njih jedno blagostanje.' Razmišljaj o milosti Allahovoj, dž.š. Koji ti je njih podario, te ćeš se spasiti od patnje zbog rastanka.

Što se tvoje ljubavi prema prijateljima i rođacima tiče, budući da je zbog Allaha Uzvišenog, rastanak s njima i njihova smrt ne sprečavaju nastavak vašeg prijateljstva, bratstva, ljubavi i prisnosti. Ta duhovna ljubav i duhovna veza nastavlja se, te se time nastavlja i trajnost užitka u susretu i ugođaj vaše veze. Međutim, ukoliko ta ljubav ne bi bila zbog Allaha, dž.š., niti na Njegovom

putu, onda bi užitak jednog dana vašeg susreta nanosio patnje rastanka stotinu dana.⁹

A tvoja ljubav prema vjerovjesnicima, a.s., i dobrim evlijama čini to da međuprostor Berzaha, koji je u očima zalutalih i nemarnih mračan i jezovit, ti promatraš kao svijetleća staništa sačinjena od svjetlosti tih prosvijetljenih ljudi, te da, pritom, ne osjećaš nelagodu da im se pridružiš, niti si uplašen od svijeta Berzaha, već ga priželjkuješ i čezneš za njime, kao i to da ti ovakvo što ne pomućuje uživanje na dunjaluku. Međutim, ukoliko bi ta ljubav prema njima bila poput ljubavi ljubitelja civilizacije prema slavnim ličnostima, sama pomisao o nestanku tih velikih ljudi i truhljenju njihovom u masovnoj grobnici prošlosti uvećavala bi ti životne patnje i navela bi te da o svojoj smrti i nestanku pomišljaš na sljedeći način: "Jednog dana i ja ću dospjeti u ovu grobnicu u kojoj truhnu najznamenitiji velikani!", kao i na to da ovakvo što izričeš sa svom gorčinom, žalošću i zabrinutošću. Dok s prethodnog gledišta čovjek razmišlja na način da oni mirno i zadovoljno počivaju u međuprostoru Berzaha koji je salon budućnosti i njezina veranda, a nakon što su svoju tjelesnu odjeću svukli i ostavili u prošlosti, pa tako na mezaristan gleda s čežnjom i prijaznošću.

Zatim, tvoja ljubav prema lijepim i ugodnim stvarima, budući da je na Allahovom putu, i na putu spoznaje njihovog Uzvišenog Tvorca, navodi te da ih posmatraš i govoriš: "Divno li je ovo stvaralaštvo!" Dakle, ta ljubav sama po sebi jeste jedno slasno i zadovoljivo razmišljanje, zato ona užitku u ljubavi prema ljepoti i željnosti ljepote otvara put do otkrivanja još uzvišenijih i istaknutijih nivoa ljepote, gdje se ukazuje bogatstvo tih duševnih riznica, te se čovjek naslađuje njima u uzvišenom i vrhunskom zanosu. To je zato što ta ljubav

⁹ Susret koji traje jednu sekundu na Allahovom putu računa se kao jedna godina života, dok cijela godina susreta zbog prolaznog dunjaluka nije vrijedna ni sekunde.

pred srcem otvara vidike, kako bi ono svoj pogled prenijelo s tragova Uzvišenog Stvoritelja na ljepotu Njegovih originalnih djela, zatim s ljepote Njegovih originalnih djela na ljepotu Njegovih Lijepih Imena, s ljepote Njegovih Lijepih Imena na ljepotu Njegovih Uzvišenih svojstava, i, konačno, s ljepote Njegovih Uzvišenih svojstava na ljepotu Njegovog Svetog Bića. Ovakva ljubav i na ovakav način jeste istovremeno i užitak i ugodna pobožnost i visoko razmišljanje.

Što se tvoje ljubavi prema mladosti tiče, budući da si svoje mladalačko doba zavolio zato što je ono jedna divna blagodat Allahova, dž.š., bez sumnje ćeš je provesti u pobožnosti Njemu, i nećeš je uništiti ogrezanjem u niskosti i dangubeći u zabavi i besposlici. Budući da je tako, ibadeti koje obavljaš u doba mladosti donose zrele, sočne, trajne i neprolazne plodove kojima je urodilo to prolazno doba. A kad zađeš u godine, stjecanjem tih trajnih plodova, postepeno se izbaviš od napasti duše koja nagoni na zlo i od zlodjela mladalačke lahkomislenosti. Od Moćnog Gospodara nadaš se pospješenju u stjecanju još više pobožnosti u doba starosti, a kako bi bio vrijedan Njegove sveobuhvatne milosti. Svoju dušu obuzdaš kako ne bi postala poput onih nemarnika koji pedeset godina svoje starosti i sijedosti provode žaleći i okajavajući pet-deset godina izgubljenih užitaka svoje mladosti. Jedan pjesnik to okajavanje i žalovanje izrazio je stihom:

لَيْتَ الشَّبَابَ يَعُودُ يَوْمًا فَأُخْبِرَهُ بِمَا فَعَلَ الْمَشِيبُ

Da mi je da se mladost povrati samo na jedan dan, pa da joj se požalim te da je izvijestim šta mi je učinila starost!

Što se tvoje ljubavi prema divnim prizorima tiče, a posebno prema prizoru proljeća, budući da je ona vid promatranja originalnosti Allahovog stvaralaštva i njezine spoznaje, odlazak tog proljeća neće uskratiti tvoj užitak tog promatranja niti zadovoljstvo razgledanja, jer

iza sebe ono ostavlja svoje divne smislove, a koje uvijek možeš iščitavati. Naime, proljeće je najbližnije jednom krasnom Božanskom pismu koje se rastvara stvorenjima: Tvoja mašta i vrijeme – oboje su slični filmskoj traci koja ti ovjekovječuje te prizore i stalno obnavlja smislove koje sadržava to pismo proljeća. Tvoja ljubav, otud, neće biti privremena niti preplavljena žalovanjem niti tugom, već će biti čista, bistra, slasna i ugodna.

A kad je tvoja ljubav prema dunjaluku u pitanju, budući da je zbog Allaha, dž.š., onda sve što postoji na njemu, sva stvorenja i događanja koja izazivaju nelagodu i zbunjenost tebi postaju prisni prijatelji. I pošto se ti prema dunjaluku odnosiš s ljubavlju iz ugla činjenice da je on ahiretska njiva, u stanju si iz svega na njemu požnjeti ono što će ti biti ahiretski plodovi ili, pak, zaraditi na njemu ono što će ti biti ahiretski kapital. Dunjalučke te, onda, nevolje ne straše, a ni njegov prestanak i nestanak ne donose ti tjeskobu. Na taj način provodiš vrijeme svojeg boravka na njemu u krajnjem spokoju i rahatluku. Međutim, ukoliko bi tvoja ljubav bila poput ljubavi onih nemarnih, a već smo ti mnogo puta ponovili, tvoja bi se duša ugušila i utopila u ljubavi koja je štetna, zagušljiva, prolazna, bez značaja i bez koristi!

Eto, pokušali smo na vidjelo iznijeti tek jednu od stotina ljepota u slučaju kad tvoja ljubav prema tim stvarima bude u skladu s uputom Kur'ani-kerima, a istovremeno smo ti ukazali i na jednu od stotina štetnih posljedica te ljubavi onda kad ona nije u skladu s onim što zapovijeda Kur'ani-kerim.

A ukoliko želiš sada shvatiti plodove i rezultate ovih raznih vidova ljubavi u Kući vječnosti i svijetu Ahireta, kao i to kako na njih ukazuju izričiti ajeti Kur'ani-kerima, uopćeno ćemo ti ovdje izložiti jednu od ahiretskih koristi dozvoljenih vidova ljubavi, i to u okviru Uvoda i Devet naznaka.

Trideset druga riječ – Drugi nivo

UVOD

Allah, dž.š., Svojim veličanstvenim Božijim položajem, prefinjenom milošću, visokim gospodarenjem, plemenitom samilošću, neograničenom moći i istančanom mudrošću, okitio je ovo sićušno ljudsko biće velikim mnoštvom osjetila i čula, i uljepšao ga je brojnim i različitim udovima, pomagalima i organima, a kako bi ga učinio svjesnim brojnih stepeni Svoje sveobuhvatne milosti te kako bi mu dao to da iskusi mnoge vrste Svojih bezbrojnih blagodati kojim ga je obasuo i učinio da ih zavoli. Isto tako, preko tih brojnih pomagala i organa, učinio je to da okusi i upoznao ga je s bezbrojnim kategorijama Svojih neizmernih dobročinstava, i ukazao mu je nebrojene vrste manifestacija Svojeg hiljadu i jednoga Lijepog Imena, te je učinio da ih on zavoli.

Svaki od tih brojnih organa i svako od tih ustrojstava i pomagala vrši raznovrsne dužnosti i funkcije te obavlja različite vidove pobožnosti, jednako kao što su svakom od njih prirođeni i različiti užici, patnje i nagrade.

Naprimjer, oko opaža ljepotu u prizorima i uočava sve vrste nadnaravnih, čudesnih djela lijepe Božanske moći u pojavnom svijetu. Dužnost mu je zahvaljivati Allahu kroz svoj pogled koji sadrži pouku. Svakom su vidljivi razmjeri u kojima se u sposobnosti viđenja nalazi užitak, a u njezinom gubitku patnja, te stoga nije ni potrebno davati opis užitka sadržanog u čulu vida, kao i bol zbog njegovog gubitka.

Drugi primjer jeste uho koje pruža osjećaj za finoću uzvišene Božanske milosti u svijetu čujnosti, svojim osluhivanjem raznih vrsta finih zvukova i melodija. Ono, dakle, posjeduje svoj zasebni vid pobožnosti i ima svojstven užitak i nagradu koja se odnosi na njega.

Još jedan primjer jeste čulo mirisa koje osjeća aromatičnu finoću Božanske milosti iz mirisavosti raznih vrsta eteričnih ulja i mirisa. I ono posjeduje zaseban užitak i svoj karakterističan način zahvale te, bez sumnje, posjeduje i nagradu koja je njemu primjerena.

I još jedan primjer: Jezik kao čulo ukusa u ustima, svojim raspoznavanjem ukusa i slasti različitih vrsta hrane, vrši svoju funkciju izražavanja duhovne zahvalnosti u različitim oblicima.

Dakle, svako od ovih pomagala čovjekovih, sva čula i udovi, i svako od njegovih rafiniranih svojstava – kao srce, duh, um i ostali – posjeduje različite funkcije, te donosi raznovrsne i specifične užitke. I nesumnjivo je to da će Mudri Stvoritelj Koji je potčinio ova ustrojstva ovako važnim funkcijama svako od njih nagraditi doličnom i zaslužnom nagradom.

Ranije spomenute neposredne dunjalučke rezultate brojnih vidova ljubavi duševno osjeća svako ljudsko biće i može ih dokazati i u njih se uvjeriti svojom istinitom pretpostavkom.

A što se tiče njihovih ahiretskih rezultata, njih je dokazalo dvanaest briljantnih činjenica *Riječi desete* i šest divnih temelja *Riječi dvadeset i devete*.

أَصْدَقُ الْكَلَامِ وَأَبْلَغُ النَّظَامِ كَلَامُ اللَّهِ الْمَلِكِ الْعَزِيزِ الْعَلَامِ

A njihove pojedinosti nepobitno su ustanovljene Kur'ani-kerimom, najistinitijim govorom i najživopisnijim skladom, a koji je govor Silnog i Znanog Vladara, u izričitom tekstu jasnih ajeta i njihovim napomenama, kao i u njihovoj simbolici i naznakama. Stoga ne vidimo razlog da iznosimo opširne dokaze o ovoj temi, a imajući na umu to da smo već izložili mnoštvo dokaza u ostalim *Riječima* i u Drugom položaju na arapskom jeziku *Riječi dvadeset i osme* koja se tiče Dženneta, te u *Riječi dvadeset i devetoj*.

PRVA NAZNAKA: Ahiretski rezultat dozvoljene ljubavi oplemenjene zahvalom Allahu prema ukusnoj hrani i prijatnom voću na dunjaluku, a kako je rečeno u tekstu Kur'ani-kerima, jesu ukusna hrana i slasno voće prikladno vječnom Džennetu, i ljubav puna željnosti i žudnje za tim Džennetom i za njegovim voćem. Štaviše, plod koji pojedeš na dunjaluku i pri tome zahvalno spomeneš "*Elhamdulillah*" ostvarit će se u Džennetu u vidu posebnog džennetskog ploda, i tebi će se prinijeti kao jedan od džennetskih užitaka. Ti, dakle, ovdje pojedeš plod, a tamo uživaš svoju zahvalu Allahu opredmećenu u džennetskom plodu. I budući da uviđanjem Božije blagodati i Gospodareve naklonosti u hrani i voću koje uzimaš ovdje ti iskazuješ prijatnu smislenu zahvalnost, tamo u Džennetu bit će ti postavljena prijatna jela i ukusno voće, a kao što je utvrđeno u hadisi-šerifu i ukazano u Kur'ani-kerimu, te što proizlazi i iz Božije sveobuhvatne mudrosti i milosti.

DRUGA NAZNAKA: Rezultat tvoje dozvoljene ljubavi prema tvom nefsu, odnosno ljubavi prema sebi na dunjaluku, utemeljene na uviđanju svojih manjkavosti, a ne vrlina, te prema nastojanju da se nefis usavrši i izbistri, kao i njegovom odgajanju s nježnošću i samilošću, i njegovom navraćanju na put dobra – jeste da će mu od strane Stvoritelja, Silan neka je On i Uzvišen, biti date voljene stvari koje dolikuju njemu i Džennetu. Tako nefsu koji je na dunjaluku iscijelio svoje nagone i strasti i na Allahovom putu odrekao se svojih prohtjeva, te sva svoja brojna ustrojstva i čula upotrijebio na najbolji i najvredniji način, Plemeniti Stvoritelj dodijelit će kao naknadu za tu propisnu ljubav oplemenjenu pobožnošću Allahu džennetske hurije, odjevene u sedamdeset različitih džennetskih ogrtača raznovrsne finoće i krasote, uljepšane sa sedamdeset vrsta ukrasa i ljepote, te kao da je svaka za sebe minijaturni utjelovljeni Džennet koji pulsira duhom i

životom, a kako bi ih približilo oku duše koja je bila poslušna i kako bi se uz njih smirila čuvstva koja su postigla smirenost prema Allahovim zapovjedima. U ovaj rezultat nema sumnje, jer ajeti-kerimi ovakvo što izričito i s uvjerenjem izlažu.

Zatim, rezultat ljubavi koja se odnosi na dunjalučku mladost, dakle, provođenje mladosti i snage u pobožnosti i bogobožnosti, jeste vječna mladost u Kući vječnog ostanka i trajnog blagostanja.

TREĆA NAZNAKA: Što se rezultata dozvoljene dunjalučke ljubavi prema supruzi tiče, utemeljene na čestitosti njezinog načina življenja, ljepoti njezinih svojstava i finoći saosjećajnosti, a koji je čuvaju od nepokornosti i odvrćaju od zlodjela i grijeha, on je taj da će ta dobra supruga biti draga i voljena osoba, iskreni sudrug i prisna družica u Džennetu, čija će ljepota biti krasnija i veličanstvenija od džennetskih hurija, njezin nakit divniji od njihovog, a njezina finoća iznad njihove, ona će, dakle, biti daleko ljepša i privlačnija od džennetskih hurija i kao takva vječno će mu biti dodijeljena. Pripijat će se jedno uz drugo u prijatnom razgovoru, prisjećajući se dešavanja iz proteklih dana. Tako je obećao Plemeniti i Milostivi, a budući da je obećao, On će to svakako ispuniti.

ČETVRTA NAZNAKA: Rezultat dozvoljene ljubavi prema roditeljima i djeci jeste taj da će Milostivi, Visok neka je On i Uzvišen, biti blagonaklon prema toj sretnoj porodici – i pored njihovih različitih deredža u Džennetu – kroz njihovo međusobno susretanje i ophođenje, zajedničko sijelo i razgovor, a kako je dolično Dženneta i Kuće vječnosti, i kao što stoji u tekstu Kur'ani-kerima.

وَلَدَانِ مُخْلَدُونَ On će tim roditeljima ugoditi finim postupanjem prema njihovoj djeci koja su umrla ne napunivši petnaest godina, odnosno prije svoje

punoljetnosti, te ih njima učiniti ovjekovječenom djecom, u najfinijem i njima najdražem stanju.

Time će se stišati njihova želja za zabavljanjem s djecom koja je usađena u ljudskoj prirodi, te će vječno uživati i biti sretni u Džennetu, budući da će za njih njihova mala djeca – koja nisu doživjela punoljetnost – biti učinjena vječnim. Prije se smatralo to da u Džennetu neće biti zabavljanja s djecom, s obzirom na to da Džennet nije mjesto za rađanje, međutim, budući da Džennet sadrži sve dunjalučke užitke u najboljem i najuzvišenijem obliku, onda promatranje djece i zabavljanje s njima nužno postoji u još boljem i ljepšem vidu i obliku. Sretni li su oni roditelji koji su izgubili djecu na dunjaluku!

PETA NAZNAKA: Rezultat tvoje ljubavi prema čestitim prijateljima i rođacima koju iziskuje princip **أَلْحَبُّ فِي اللَّهِ** "ljubavi zbog Allaha" jeste vaše sijelo na džennetskim sofama, okrenutih jedni prema drugima, vaša zabava uz najfinije, drage, dopadljive uspomene i sjećanja na dane dunjaluka, te provođenje ugodnog i lijepog vremena koje neće prestati u ovom razgovoru i sijelu. **عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ** To je potvrđeno tekstom Kur'ani-kerima.

ŠESTA NAZNAKA: A rezultat voljenja vjerovjesnika, a.s. i dobrih (evlija), prema onom što je iznio Kur'ani-kerim, jeste stjecanje zagovorništva tih časnih vjerovjesnika i dobrih evlija u svijetu Berzaha, kao i na dan Velikog okupljanja i proživljenja, pored toga što će se – tom ljubavlju – napajati duhovnim izljevima njihovih visokih položaja i istaknutih makama, doličnih njima.

Zaista, tajnom hadisi-šerifa iznosi se to da će

الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ "osoba biti s onim koga je voljela", kao i to da će čovjek biti u stanju uspeti se do najvišeg i najistaknutijeg položaja ukazivanjem poštovanja i čiste ljubavi koju je zasnovao prema nekom u ime Allaha, te pripadništvom njemu i pristajanjem uz njega.

SEDMA NAZNAKA: Tvoja ljubav prema lijepim stvarima i prema proljeću, dakle, tvoj pogled na njih iz ugla divljenja iskazanog riječima: "Divno li je umijeće Njegovog stvaranja" i usmjeravanje ljubavi na ljepotu i savršenost djela koje stoji iza Njega, te na ljepotu manifestiranja Lijepih Imena u pozadini tih skladnih djela, i na manifestiranje Uzvišenih svojstava u pozadini tih Lijepih Imena, dakle, ta propisna ljubav ima kao rezultat sljedeće:

U Džennetu viđenje ljepote milion puta uzvišenije od te ljepote što je opažaš u stvarima, odnosno, viđenje manifestacije Lijepih Imena i viđenje ljepote i atributa Uzvišenih imena. Tako je imam Er-Rabbani, r.a., izrekao: *Ljepote Dženneta samo su odrazi Lijepih Imena. Zamisli, onda, ...!*

OSMA NAZNAKA: A tvoja dozvoljena ljubav prema dunjaluku, dakle, ljubav uz razmatranje i razmišljanje o njegova dva lijepa lica, odnosno o tome da je on ahiretska njiva, kao i to da je ogledalo ukazivanja Lijepih Imena, ima ahiretski rezultat:

Bit će ti dodijeljen Džennet u prostranstvu cijelog dunjaluka, ali, za razliku od dunjaluka, on nije prolazan, već je trajan i vječan. A u ogledalima tog Dženneta bit će prikazani ukazi Lijepih Imena u najvišoj briljanciji i divoti, a čije si tek neke slabašne sjene vidio na dunjaluku.

Pored toga, rezultat ljubavi prema dunjaluku kao lica s kojeg je on ahiretska njiva, odnosno, smatrajući to da je

dunjaluk jedan veoma mali rasadnik u kojem se uzgaja samo do određenog stepena sjemenje koje će klasati i urađati plodom na Ahiretu, jeste sljedeći:

Svakom će biti dodijeljen poseban Džennet koji je prostran koliko cijeli dunjaluk, u kojem će se svi ljudski osjećaji i čuvstva što ih čovjek posjeduje na dunjaluku kao izdanak i sadnice u potpunosti razviti u najsavršeniji oblik, a prirodne sposobnosti koje su na dunjaluku poput sićušnih sjemenki procvjetat će u sve vrste užitaka i savršenstava. Ovaj rezultat, kao što je zahtjev sveobuhvatne Milosti i Apsolutne mudrosti, također, je čvrsto ustanovljen i potvrđen tekstom hadisi-šerifa i ukazuje Kur'ani-kerima.

Budući da tvoja ljubav prema dunjaluku nije iz ružnih pobuda koje su uzrok svih prijestupa, već se ta ljubav odnosi na dva njegova spomenuta lica, dakle na Lijepa Imena i na Ahiret, te da si dunjaluk zbog njih zavolio i oživotvorio ta dva lica s nijetom ibadeta, pa kao da si s cijelim svojim dunjalukom obavljao ibadet, neizostavno će, onda, i nagrada za tu ljubav biti prostrana koliko i cijeli dunjaluk, a to je zahtjev Božije milosti i mudrosti.

Nadalje, budući da je ta ljubav prema dunjaluku nastala iz ljubavi prema Ahiretu i činjenice da je on ahiretska njiva, te iz ljubavi prema Allahu, dž.š., dunjaluk si zavolio kao ogledalo Njegovih Lijepih Imena, nema sumnje, onda, da ćeš sigurno i željeti nešto ogromno poput dunjaluka, a to je, ustvari, samo tebi dodijeljen tvoj Džennet, a čije je prostranstvo veličine dunjaluka.

Pitanje: Kakav je smisao Dženneta, koji je prostran koliko i dunjaluk?

Odgovor: Kad bi bilo moguće to da se brzinom misli prošetaš dijelovima cijele Zemlje i da posjetiš većinu zvijezda na nebesima, tad bi izjavio: *Cijeli svijet pripada meni.* Ovu tvoju tvrdnja ne sputava niti sprečava

postojanje meleka i svih drugih ljudi i životinja u tom prostranom svijetu.

Također, ti je moguće tvrditi: *Taj Džennet pripada meni*, čak i kad bi on bio ispunjen drugim dolaznicima.

U *Poslanici o Džennetu* – koja je *Riječ dvadeset i osma* – objasnili smo značenje hadisa koji navodi to da će nekim stanovnicima Dženneta biti dat Džennet čija je širina pet stotina godina. Ovo smo, također, razradili u *Poslanici o Iskrenosti*.

DEVETA NAZNAKA: Rezultat vjerovanja u Allaha i ljubavi prema Njemu, slavljen neka je On, jeste viđenje svete, neprikosnovene ljepote i savršenstva Uzvišenog Bića, dž.š., a kako je potvrđeno u vjerodostojnom hadisu i u Kur'ani-kerimu. Ovo je viđenje čiji je jedan sahat ravan hiljadi godina džennetskog blagostanja, a čiji, opet, jedan sahat nadmašuje hiljadu godina ugodnog dunjalučkog života¹⁰, kako je složno mišljenje nosilaca znanja i otkrovenja (kešfa).

Svaki čovjek u svojoj svijesti nosi želju za viđenjem Sulejmana, a.s., kome je dato savršenstvo, a također, osjeća veliku čežnju za viđenjem Jusufa, a.s., kome je data nenadmašiva ljepota. Koliki su, onda, razmjeri želje i žara kod čovjeka za viđenjem Svete ljepote i Neprikosnovene savršenosti, čiji je tek jedan od ukaza vječni Džennet sa svim svojim divotama, blagostanjem i savršenstvima, što nadmašuju bezbroj puta sve ljepote i savršenstva dunjaluka! Te ako možeš uporedi kolike su razmjere uzavrele težnje i silne čežljivosti i žara za njihovim promatranjem.

¹⁰ Prema tvrdnji hadisa, to viđenje je u tolikom stepenu iznad svih džennetskih uživanja da će uvjetovati njihovo zaboravljanje. I poslije susreta će se ljepota onih koji su Ga vidjeli, do tog stupnja povećati, kada se vrate, njihove porodice koje se budu nalazile u dvorcima jedva će ih prepoznati.

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا فِي الدُّنْيَا حُبَّكَ وَحُبَّ مَا يُقَرِّبُنَا اِلَيْكَ وَالْاِسْتِقَامَةَ
 كَمَا اَمَرْتَ وَفِي الْاٰخِرَةِ رَحْمَتَكَ وَرُؤْيَتَكَ
 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ
 اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى مَنْ اَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِيْنَ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ
 اَجْمَعِيْنَ اٰمِيْنَ

Moj Allahu, osiguraj nam na dunjaluku ljubav prema Tebi i prema onom što nas približava Tebi, i dosljednost kako si zapovjedio, a na Ahiretu tvoju milost i viđenje Tebe.

"Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa, osim ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri."

Moj Allahu, svojim salavatom i selamom obaspi onog kog si poslao kao milost svjetovima, i njegovu obitelj i Ashabe sve skupa, amin.

ČETRNAESTI ODSJAJ, DRUGI STAV

Ovaj položaj sadrži šest od više hiljada smislova

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ "Bismillahir-Rahmanir-Rahim!"

Napomena

S udaljenosti mom ugasnutom umu ukazalo se blještavo svjetlo koje je zasjalo s obzorja Allahove milosti sadržanog u *Bismilli*. Htio sam ga zabilježiti u vidu svojih ličnih opažanja i podsjećanja te sam nastojao dohvatiti to divno svjetlo okruživši ga zidom smislova koji dostižu brojku od trideset, a kako bi ga bilo lahko omeđiti i jednostavno zapisati. Nažalost, dosad nisam u potpunosti uspio u svojoj namjeri, te su se smislovi sveli na njih šest.

Obraćanje u ovom izlaganju usmjereno je meni lično, pa kad kažem "Čovječe!" mislim na sebe.

I mada je ovo predavanje namijenjeno meni, ipak ga izlažem na mjerodavni uvid svojoj braći analitičarima, kako bi sačinilo *Drugi stav Odsjaja četrnaestog*, te kako bi tako, možda, bilo stjecište koristi za one koji su sa mnom povezani duhovnom sponom i koji su svjesniji i pažljiviji od mene samog.

Ovo predavanje upućeno je srcu više nego što se obraća umu, te se odnosi na duhovno iskustvo više nego na logično rasuđivanje.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ
 وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"Bismillahir-Rahmanir-Rahim!"

"O velikaši, reče ona, meni je dostavljeno jedno poštovanja vrijedno pismo, od Sulejmana je i glasi: 'U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!'" (En-Neml: 29–30)

U ovom poglavlju navest ćemo nekolicinu smislova.

PRVI SMISAO

U toku svog duhovnog razmišljanja o *Bismilli*, vidio sam jedno od svjetala *Bismillahir-Rahmanir-Rahim* u sljedećem obliku:

Na licu svemira, u privlačnom izgledu lica Zemlje i u izrazu lica čovjeka postoje tri pečata Božanskog položaja, tri svijetla i sjajna obilježja, koji se međusobno prepleću, te svako od njih odaje primjer i lik onog drugog.

Prva oznaka jeste obilježje Božanskog položaja, taj savršeni pečat koji se presijava u međusobnoj saradnji, podržavanju, uzajamnosti i susretljivosti koja vlada u svim dijelovima svemira, tako da se *"Bismillah"* odnosi i ukazuje na to.

Druga oznaka jeste obilježje Božije milosti, taj grandiozni pečat koji izbija iz lica Zemlje i blista iz međusobne sličnosti, usklađenosti, pravilnosti, harmonije, finoće i milosti koja se provlači kroz uzgoj biljaka i životinja, tako da se *"Bismillahir-Rahman"* usmjerava i ukazuje na to.

Treća oznaka jeste obilježje uzvišene Božije samilosti, taj pečat koji se ispoljava iz profinjene Božanske brižljivosti, istančane saosjećajnosti i zračenja milosti, utisnute i uočljive u fizionomiji svestrane biti čovjekove, tako da se

Er-Rahim iz *Bismillahir-Rahmanir-Rahim* usmjerava i ukazuje na pečat Uzvišene samilosti.

Dakle, *Bismillahir-Rahmanir-Rahim* jeste sveti naslov triju obilježja Jednoće Boga, a koji sačinjavaju iluminirajući redak na stranici svijeta, te predstavlja čvrsto uže i svijetleću liniju.

Odnosno, *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, spustivši se s Najvišeg Arša, svojim krajem vezuje se za čovjeka koji je plod svemira i minijturni primjer svemira, povezuje Zemlju s Aršom i predstavlja utrt put kojim se čovjek uzdiže do trona svog savršenstva.

DRUGI SMISAO

Kur'ani-kerim neprestano ističe ispoljavanje Jednoće u sklopu Jedinstva, kako bi spriječio duboko zalaženje umova i njihovo razilaženje u pogledu Jedinstva koje se ogleda u bezbrojnom mnoštvu stvorenja.

Pojasnimo to jednim primjerom!

Sunce svojom svjetlošću obuhvata neograničeno mnoštvo stvari. Kako bi bilo moguće vidjeti Sunce u svojoj njegovoj svjetlosti, morala bi postojati veoma široka vizija i sveobuhvatan pogled. Stoga Sunce sebe ispoljava posredstvom refleksije svoje svjetlosti u svakoj prozirnoj stvari, odnosno, sve što posjeduje sjaj, srazmjerno svom kapacitetu, ispoljava subjektivni odraz sunca sa svim njegovim svojstvima, kao što su svjetlost i toplota, i to zato kako ne bi bila zapostavljena bit Sunca. Dakle, kao što sve što posjeduje sjaj prema svojoj moći ukazuje na Sunce sa svim njegovim svojstvima, jednako tako i svako sunčevo svojstvo, poput toplote, svjetlosti i sedam njezinih boja, obuhvata sve stvari na koje naiđe.

Ne raspravljajući o primjeru, odnosno, kako god se Allahova Jednoća i sveopstojnost ukazuju u svemu Svojim Lijepim Imenima – posebno u živim bićima te naročito u ogledalu ljudske biti – jednako tako i svako od

Njegovih Lijepih Imena vezanih za sve što postoji obuhvata sveukupno postojanje s aspekta Jedinstva i Jednoće.

Tako, kako se umovi ne bi unosili i izgubili u prostranstvu Jedinstva (*Vahidijet*) i kako srca ne bi zaboravila i zapostavila Svetu Bit Božiju, On, slavljen je, pred očima čovjeka i njegove vizije neprestano ističe pečat Jednoće (*Ehadijet*) u Jedinstvu (*Vahidijet*).

Dakle, *Bismillahir-Rahmanir-Rahim* ukazuje na tri bitna čvora tog pečata.

TREĆI SMISAO

Očigledno je to da je Božanska milost ona koja je usrećila ovaj beskonačni svemir.

I jasno je to da je opet Milost ona koja je unijela svjetlost u ovo postojanje prekriveno tminom.

I da je ta ista Milost ona koja je u svom okrilju odnjegovala ova stvorenja koja se prevrću u potrebama bez granica.

I da je ta ista Milost ona koja je svemir sa svih strana usmjerila i upravila prema čovjeku te ga potčinila njemu, učinivši čak to da ga svemir nadgleda u spremnosti da mu pomogne i u nastojanju da mu pruži poticaj, jednako kao što su svi dijelovi jednog stabla usmjereni prema plodu.

I da je ta ista Milost ona koja je naselila ovaj prostrani svemir te ukasila, osvijetlila i ispunila ovaj prazni svijet.

I da je ta ista Milost ona koja je učinila prolaznog čovjeka predodređenim za vječnost i trajni ostanak, i da ga je učinila dostojnim toga da primi obraćanje od Gospodara svjetova i dodijelila mu počast bliskosti s Njime, slavljen je On.

Pa, o čovječe! Budući da Milost posjeduje ovakvu snagu i privlačnost te moć poticaja do tih granica, i da je tako poželjna, potraži zaštitu u toj činjenici svojim

izricanjem *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, izbavi se iz bezdana apsolutnog nemira i spasi se od patnji beskrajnih potreba. Primakni se Uzvišenom Posjedniku Arša, pa budi povjerljivi sagovornik i iskreni prijatelj Njemu – brižljivošću, zagovorništvom i svjetlošću te Milosti.

Zaista, nagomilavanje i okupljanje svega što je u svemiru oko čovjeka u sklopu određene mudrosti, i navođenje svakog od njih da mu pruži ruku pomoći radi uklanjanja njegovih rastućih potreba, bez sumnje proističe iz jednog od sljedeća dva slučaja:

Prvi je taj da svaka vrsta u svemiru osobito poznaje čovjeka i zna o njemu, te mu se pokorava i nastoji mu biti na usluzi, a ovo je sasvim daleko od zdrave logike i razuma, pored toga što u tom ima neograničeni broj apsurdna, jer bi ovakvo što značilo to da ovaj čovjek koji se guši u apsolutnoj nemoći posjeduje moć apsolutnog vladara ili da se ta međusobna saradnja i podrška dešava uz sveobuhvatno znanje Apsolutno Moćnog, zaklonjenog iza zastora svemira. Dakle, nije da sve vrste bića poznaju čovjeka, već ta pružanja ruke pomoći samo su ukazi na Allahovo poznavanje čovjeka i njegovog stanja, dakle, Tog Milostivog Stvoritelja Koji ga zna i poznaje te Koji je milostiv prema njemu.

Pa, o čovječe! Povrati se zdravom razumu! Zar bi bilo moguće to da o tebi ovaj Milostivi Gospodar ne zna i da te ne vidi, a upravo je On natjerao stvorenja da ti pomognu, udovoljavajući tako svim tvojim potrebama?

Budući da te On, slavljen je, poznaje, i o tom te Svom znanju upoznaje obasipajući te obiljem Svoje milosti, i ti Njega spoznaj, i ispolji svoju spoznaju pridavanjem važnosti Njegovim zapovijedima. Pouzdano znaj to da je suština Božanske milosti – koja obuhvata mudrost, providenje, znanje i moć – ta koja ti je potčinila ovaj ogromni, beskrajni svemir i podredila ga tvojoj volji,

tebi, apsolutno slabom, apsolutno sićušnom, potpuno nemoćnom, apsolutno siromašnom, prolaznom biću.

Milost ogromna do ovih razmjera i prostrana do te mjere bez sumnje od tebe iziskuje opću i iskrenu zahvalnost, istinsko i čisto uvažavanje koje ništa ne narušava. Zato tu sveopću zahvalnost i istinsko uvažavanje iskaži jezikom kroz izgovaranje *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, jer je *Bismilla* tumač i predstavnik te zahvalnosti i uvažavanja, i učini je sredstvom dosezanja te prostrane milosti i zagovornikom koji će se za tebe zauzimati kod Milostivog, Samilosnog.

Uistinu, postojanje i ukazivanje milosti vidljivo je poput sunca. Jer, kako god lijepa tkanina nastaje u spletu i skladu potke i osnove, kao i iz slaganja svojstava niti koje se sa svih strana pružaju prema sredini, isto tako i niti zračaka svjetlosti koje izviru iz ukaza hiljadu i jednog Ljepog Božijeg Imena i pružaju se ovim nepreglednim svemirom, utiskuju u njegovu fizionomiju na okviru pečata obilne milosti tkaninu vrhunske ljepote, jasni pečat samilosti, divan ures saosjećajnosti i originalni grb Božije providnosti, te je umovima – čak jasnije od sunca – pokazuju.

Zaista, Onaj Koji raspoređuje Sunce, Mjesec, elemente, minerale, bilje i životinje, i Onaj Koji ih usklađuje zračima hiljadu i jednog imena, kao da su potka i osnova originalnog motiva, njegove svjetlosne niti, te ih sve potčinjava tome da budu u službi života, i Onaj Koji ispoljava Svoju saosjećajnost i sažaljivost na sve stvoreno, usadivši u majke – biljne i životinjske vrste – tu slatku i prijatnu brižljivost prema njihovoj mladunčadi, i Onaj Koji je pokazao najblistaviji izraz Svoje milosti i najljepši ures Svog gospodarenja, i to time što je živa bića potčinio svrsi čovjekovog života, te tako istaknuo čovjekov položaj i značaj kod Njega, dakle, Taj Milostivi Posjednik ljepote jeste Onaj Koji je tu Svoju neizmjernu milost učinio uvaženim i prisnim zagovornikom kod

Svog apsolutno neovisnog raspolaganja živim bićima i čovjeku, a koji su izloženi apsolutnoj neimaštini.

Pa, o čovječe! Ukoliko si uistinu ljudsko biće, reci *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, a kako bi stekao tog zagovornika.

Samo po sebi razumljivo je, čak je očigledno to da je Božija milost ona koja uzgaja biljne i životinjske zajednice, čiji se broj uspinje do četiri stotine hiljada skupina, uza svu njihovu različitost i raznovrsnost. Ona je ta koja upravlja njihovim sveukupnim poslovima, ni jednu ne zaboravivši, bez pogreške, omaške ili zabune, u najpogodnije vrijeme, savršeno organizirano, potpuno osmišljeno i s najuspješnijom brižljivošću, te je s takvom upravom i uzgojem stavila žig i pečat Jednoće na sveukupni izgled zemlje.

Da, postojanje te Milosti nepobitno je i neupitno, jednako kao što je takva i egzistencija svega što postoji razasuto na zemlji, i jednako kao što je brojnost dokaza njenog ostvarenja jednaka brojnosti tih stvorenja.

Da, kao što na površini zemlje uočavamo znak i pečat Jednoće i žig Božije milosti, isto tako i na licu duhovne suštine ljudskog bića, također, stoji utisnut pečat Milosti. Taj pečat niukoliko nije manje uočljiv od onog koji postoji na licu zemlje niti od onog koji je na licu svemira. Čak lik ove milosti posjeduje svestranost i sveobuhvatnost kao da je fokusna tačka svjetlosti manifestacije hiljadu i jednog Lijepog Imena.

Pa, o čovječe! Da li je moguće to da te Onaj Koji ti je dodijelio ovo duhovno odličje, dakle, Onaj Koji je na njega postavio oznaku milosti i utisnuo pečat Jednoće, prepusti samom sebi? Da li je moguće to da se ne brine o tebi i da ne vodi računa o tebi, da ne prati tvoje djelovanje i postupke? Zar bi bilo moguće to da On cijeli svemir, koji je usmjerio i upravio prema tebi, učini bez ikakve svrhe i koristi? Zar da gorostasno stablo stvaranja

učini šupljim, a njegove plodove istruhljim, pokvarenim i bezvrijednim? I da li je moguće to da Svoju milost, jasnu poput sunca – koje ne ostavlja mogućnost sumnji niti nevjerici – i upadljivu mudrost, jasnu poput svjetlosti, dovede u položaj neprihvatanja i poricanja? Nikako, i opet – nikako! Allah je visoko iznad toga!

Pa, o čovječe! Znaj da za dosezanje do prijestolja ove milosti postoji put uzdizanja, a on je *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*.

Pa, ukoliko želiš shvatiti razmjere značaja tog uzdignuća, njegovu veličinu i poziciju, pogledaj na početke sura Kur'ani-kerima, čiji je ukupni broj stotinu i četrnaest, i pogledaj na početak svake mubarek-knjige, i obrati pažnju na početak svakog bitnog posla. Kao jedan nepobitan dokaz ogromne važnosti *Bismille* i kao ukaz njene visoke vrijednosti jeste izjava imama Šafije, r.a., i velikih obnovitelja poput njega, da je *Bismilla*, iako je tek jedan ajet, objavljena u Kur'anu stotinu i četrnaest puta.

ČETVRTI SMISAO

Manifestiranje Jednoće u bezbrojnim stvorenjima ne razumijeva svako u potpunosti isključivo kroz iskazivanje: *إِيَّاكَ نَعْبُدُ* "Tebi se klanjamo." Misao se rasplinjuje i tumara u tom mnoštvu stvorenja. Naime, za uočavanje Biti Allahove kroz sve što je stvoreno pri izgovaranju *إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَ إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ* "Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo" neophodno je imati srce široko kolika je cjelokupna širina zemlje.

Na temelju ovog istančanog smisla, Allah, dž.š., jasno ističe pečat Jednoće u svakom djeliću, jednako kao što ga ističe i u svakoj vrsti, i to stoga da bi se pogled čvrsto zadržao na Biti Allaha Jedinog, odnosno, unutar pečata milosti pokazuje se pečat jednoće, kako bi svaka osoba – bez obzira na njen nivo – direktno svojim obraćanjem: *إِيَّاكَ*

نَعْبُدُكَ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ “Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo”, bez teškoće bila u stanju usmjeriti se prema Biti Allaha, Savršeno Svetog, Slavljen je On.

Izlažući ovaj veličanstveni smisao, Kur’ani-kerim, onda kad traga za Allahovim znakovima u zoni svemira i u najširim sferama, pri, primjerice, objašnjenju nastanka nebesa i Zemlje, odjednom objašnjava najužu sferu stvorenja i najsitniji njihov djelić, a kako bi jasno pokazao pečat Jednoće u svemu.

Primjer toga jeste situacija u kojoj Kur’ani-kerim objašnjava pitanje stvaranja nebesa i Zemlje, pri čemu pitanje stvaranja čovjeka otvara i isticanjem finoće blagodati u njegovom glasu, originalnosti mudrosti u njegovoj fizionomiji i slično, a sve to kako se misao ne bi rastrgnula i raspršila u nepregledna prostranstva te kako srce ne bi bilo pretrpano beskrajnim mnoštvom, odnosno kako bi duh izravno pronašao Onog Kog obožava. I ajeti-kerimi:

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ السِّتِكُمْ وَ
الْوَانِكُمْ

“I jedan od znakova Njegovih jeste stvaranje nebesa i Zemlje, i različitost jezika vaših i boja vaših” (Er-Rum: 22), na čudesan način iskazuju gore navedenu činjenicu.

Isto tako, iako su znakovi i pečati Jednoće utisnuti u bezbrojnim stvorenjima i u beskonačnom mnoštvu, od najšire cjelokupnosti do najsitniji djelimičnosti, u međusobno isprepletenim sferama i u raznovrsnim fazama i različitim vrstama, ipak, jasnoća ovih pečata Jednoće – koliko god bila uočljiva – jeste jasnoća ukazana unutar mnoštva stvorenja, što, dakle, ne dočarava u punoj vjernosti suštinu obraćanja sadržanu u “Tebi se klanjamo”. Stoga je nužno postojanje pečata Jednoće u sklopu pečata Jedinstva, kako bi se pred srcem izravno

otvorio put za dosezanje do Najsvetije Biti Allahove, bez podsjećanja i obraćanja na mnoštvo.

Pored toga, kako bi se pogledi osvrnuli na Jednoću i srca privukla njoj, na to obličje Jednoće postavljen je originalan ures u krajnjoj privlačnosti, i divno svjetlo vrhunskog blještavila, i ugodna slast u krajnjoj mjeri prijatnosti, i dražesna ljepota krajnje mjere dopadljivosti, i čvrsta istina savršene snage, a to je obilježje Milosti i pečat Samilosti.

Da! Snaga te milosti jeste ona koja privlači poglede svjesnih bića na sebe te ih dovodi do biljega Jednoće i omogućuje im opažanje Biti Jedinog i Svetog, a čovjeka pospješuje do istinskog obraćanja:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ “Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo.”

Dakle, *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, posmatrajući ove riječi iz ugla činjenice da su one sadržaj *Fatihe* iz Knjige razgovijetne, kao i njen sažetak, postaje naslov ovog veličanstvenog smisla kojeg smo naveli, odnosno njegov tumač. Pa onaj ko uspije postići taj naslov, u stanju je kretati se nivoima milosti, a onaj ko natjera tog tumača da progovori, dokuči tajne Milosti, naučava ih i sagledava svjetla Božije Samilosti i Saosjećajnosti.

PETI SMISAO

U jednom hadisi-šerifu navodi se:

إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَى صُورَةِ الرَّحْمَنِ (ev kema kal)

Jedan dio sufijskih tarikata o ovom hadisi-šerifu izrekao je čudno tumačenje koje je neprimjereno imanskom vjerovanju. Neki nosioci duhovnog zanosa čak su došli dotle da pogledaju na duhovno obličje čovjekovo jednako kao što gledaju na lik Milostivog. Budući da kod većine nosilaca duhovnog zanosa postoji

stanje obuzetosti, ekstaze i brkanja stvari, možda im ne treba uzeti za zlo iskustva koja ne odgovaraju stvarnosti. Ali, oni koji su trezveni, nosioci svijesti i ispravnosti kategorički odbijaju takve smislove koji poriču temeljne postavke imana i ne prihvataju ih. Ako bi ih neko prihvatio i ako bi mu bili dovoljni, upao bi u pogrešku i udaljio bi se od ispravnog puta.

Zaista, Onaj Koji uređuje stvari u svemiru i Koji kontrolira situaciju u njemu, s jednostavnošću i s lahkoćom kao da je palača ili kuća, i Onaj Koji pokreće zvijezde i nebeska tijela kao da su sićušne čestice s krajnjom mudrošću i jednostavnošću, i Onaj za Kojim povode se čestice, slijede Njegove zapovijedi i potčinjavaju se Njegovoj Vladavini (...), zaista, Onaj Koji sve to čini jeste Allah, savršeno Sveti, slavljen je On. I mada je On neprikosnoveno čist i svet od širka, tako da nema partnera niti ravnog niti sudionika niti suparnika, i kao što izričito stoji u tekstu ajeti-kerima:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

“Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi” (Eš-Šura:11), dakle, iako apsolutno nema Njemu sličnog niti jednakog niti naličnog, ipak se na Njegov mudri položaj, Uzvišena svojstva i Lijepa Imena gleda kroz prizmu usporedbe i primjera, i to prema smislu ajeti-kerima:

وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ

“Njegov primjer najuzvišeniji je na nebesima i na Zemlji; On je Silan i Mudar” (Er-Rum: 27). Dakle, primjer i usporedba prisutni su u pogledu na Njegov, slavljen je On, mudri položaj.

Navedeni hadisi-šerif ima mnoštvo uzvišenih značenja od kojih je jedno i ono da je čovjek stvoren prema

modelu koji savršeno pokazuje Allahovo ime "Milostivi".

Da, u navodu prethodnih smislova objasnili smo to da, kao što se ime Milostivi manifestira u zračcima manifestiranja hiljadu i jednog Božijeg imena i iz Lijepih Imena na licu svemira, i kao što se ime Milostivi izlaže bezbrojem manifestacija Apsolutnog Gospodarenja u liku zemlje, isto tako On, slavljen je, u najpotpunijem vidu jasnoće ispoljava ime Milostivi u svestranom liku čovjeka. Ispoljava ga u umanjenim omjerima onog što u širim razmjerima prikazuje na licu zemlje i na liku svemira.

U spomenutom hadisi-šerifu, također, je i ukaz na činjenicu da u čovjeku i u živim bićima postoje pojave koje ukazuju na Milostivog, Samilosnog, te su oni poput ogledala u kojima se ogleda Njegovo manifestiranje. Dakle, ukazivanje čovjekovo na Njega, slavljen je On, pojavno je, nepobitno i očigledno, čija je nepobitnost i jasnoća slična mjeri u kojoj odraz i odsjaj sunca u uglačanom ogledalu ukazuje na samo Sunce.

Pa kako god je moguće, govoreći o tom ogledalu, izjaviti: "To je Sunce", ukazujući na mjeru njegovog sjaja i na jasnoću njegovog ukazivanja na Sunce, također je ispravno reći – i rečeno je u hadisu – to da je u čovjeku odraz Milostivog, ukazujući time na jasnoću njegovog ukazivanja na ime Milostivi, na savršenstvo njegove prikladnosti Njemu i na pouzdanost njegove povezanosti s Njim.

Dakle, tako je, a umjereni pripadnici vahdetu'l-vudžuda rekli su: "Nema (drugog) postojanja, samo je On", na temelju ovog smisla o jasnoći ukaza i kao naslov savršenstva te prikladnosti.

اللَّهُمَّ يَا رَحْمَنُ يَا رَحِيمُ بِحَقِّ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ارْحَمْنَا
 كَمَا يَلِيقُ بِرَحِيمَتِكَ وَفَهِّمْنَا أَسْرَارَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 كَمَا يَلِيقُ بِرَحْمَانَتِكَ آمِينَ

Moj Allahu, Milostivi, Samilosni, u povodu *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, smiluj se nama kako je dolično Tvojoj samilosti, i uvedi nas u razumijevanje smislova *Bismillahir-Rahmanir-Rahim* onako kako dolikuje Tvojoj milostivosti, amin.

ŠESTI SMISAO

O, čovječe, koji se prevrćeš u gomili beskrajne nemoći i neizmjerne neimaštine!

Ukoliko želiš razumjeti kako je Milost najveličanstveniji posrednik i najtraženiji zagovornik, znaj to da je Milost najdjelotvornije sredstvo dolaska do Moćnog i Uzvišenog Vladara, pod Čijim su vođstvom i zvijezde i atomi svi skupa, kao savršeno poslušna i disciplinirana vojska. Taj Suvereni Vladar Posjednik je veličine i počasti, Gospodar svjetova Koji je neovisan o sveukupnim stvorenjima, Veliki i Istaknuti iznad svih bića, toliko da uopće nema potrebu za tim bićima, već se svaka stvar ponizila pred Njegovom grandioznošću, predala se Njegovoj moći, pokorila se pred Njegovom silinom i potčinila se u strahopoštovanju pred Njegovom veličinom.

Čovječe, milost je ta koja te podiže do trona prisutnosti kod Tog Apsolutno Imućnog, i postavlja te za prijatelja Tog Vrhovnog i Vječitog Suverena, i uspinje te do položaja Njegovog uzvišenog obraćanja, i čini te počasnim i dragim gostom kod Njega.

Međutim, kako god ti ne dosežeš do Sunca, jer si na ogromnoj udaljenosti od njega, i ni u kojem slučaju ne možeš mu se približiti, ipak, njegova svjetlost dostavlja ti

njegovu pojavu i lik preko ogledala. Isto tako i nas, uprkos apsolutnoj udaljenosti od Allaha, dž. š., svjetlost Njegove milosti ipak približava Njemu.

Pa, o čovječe! Onaj ko se domogne ove milosti, domogao se ogromne i neiscrpne riznice pune svjetlosti.

Znaj, put pristupa do te goleme riznice, najblistaviji uzorak milosti, najvredniji njen predstavnik, najrječitiji jezik što je izriče i najplemenitiji pozivatelj u nju jeste onaj koji je u Kur'ani-kerimu nazvan *Milost svjetovima*, a to je naš Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem. Otud, najidealniji put pristupa do te neprolazne riznice jeste slijeđenje njegovog čistog sunneta.

A put dolaska do Dragog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem, i sredstvo stizanja do njega, jeste donošenje salavata na njega!

Tačno, salavat na njega znači milost, tako da je salavat na njega prizivanje te žive i utjelovljene milosti, i put je dosezanja do onog koji je *Milost svjetovima*.

Pa, o čovječe! Učini da salavat na njega bude tvoje sredstvo dolaska do njega, a zatim ga se prihvati i drži kako bi te on doveo do milosti Milostivog, Samilosnog. Naime, cijeli ummet svojom dovom i činjenjem salavata na njega, sallallahu 'alejhi ve sellem, jasno utvrđuje to dokle doseže vrijednost te milosti i kolika je važnost tog Božijeg dara te njezinu sveobuhvatnost i veličinu.

Sažetak: Rizničar Božije milosti i njezin najvredniji dijamant jeste Časni Poslanik, s.a.v.s, jednako kao što je najuzvišeniji ključ te riznice *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, dok je ključ koji je najlakše otvara salavat na Miljenog Poslanika, sallallahu 'alejhi ve sellem.

اللَّهُمَّ بِحَقِّ أَسْرَارِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى
مَنْ أَرْسَلْتَهُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ كَمَا يَلِيقُ بِرَحْمَتِكَ وَ بِحُرْمَتِهِ وَ عَلَى

آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ وَ ارْحَمْنَا رَحْمَةً تُغْنِينَا بِهَا عَنْ رَحْمَةِ
مَنْ سِوَاكَ مِنْ خَلْقِكَ آمِينَ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

Moj Allahu, u povodu smislova *Bismillahir-Rahmanir-Rahim*, svoj salavat i selam dodijeli onom kojeg si poslao kao milost svjetovima, onako kako dolikuje Tvojim milosti i njegovoj neporočnosti, kao i njegovoj porodici i svim ashabima.

Smiluj se nama Svojom milošću koja će nas učiniti neovisnim o milosti bilo koga od Tvojih stvorenja, amin!

"Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa osim ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri!"

RIJEČ DVADESET TREĆA

Sastoji se od dviju tema

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ * ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ *

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

"U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog!"

"Mi smo čovjeka stvorili u skladu najljepšem, zatim ga u najnakazniji lik vraćamo; samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna." (Et-Tin: 4-6)

Prva tema

Iman sadrži na hiljade ljepota, a mi ćemo ovdje iznijeti samo pet.

PRVA TAČKA

Čovjek se, svjetlom imana, uzdiže do najviših visina i time stječe vrijednost koja ga čini dostojnim Dženneta, dok se mrakom nevjerništva srozava do najnižih nizina i unazađuje u poziciju koja ga vodi u Džehennem. Jer, iman čovjeka povezuje s njegovim Uzvišenim Tvorcem. Dakle, iman je veza pripadništva. Putem imana čovjek stječe vrhunsku vrijednost na osnovu Božanskog stvaralaštva i ukrasa Gospodarevih imena, a koji se imanom odražavaju na njemu. Nevjerništvo raskida ovaj odnos i ovu pripadnost te se samim tim zastire Gospodarevo stvaralaštvo, a i vrijednost mu se svodi isključivo na materijalni dio. Što se njegovog

materijalnog dijela tiče, vrijednost mu je neznatna. Ustvari, gotovo da je i nema zbog toga što nestaje i iščeznutljiv je, a i život mu je poput kratkotrajnog životinjskog bivanja.

Ovaj smisao pojasnit ćemo jednim primjerom:

U okviru ljudskog umijeća, vrijednosti materijala i vrijednosti rukotvorine različite su. Ponekad nalazimo to da je vrijednost istovjetna, ponekad materijal bude vredniji od same rukotvorine, a dogodi se i to da obično, bezvrijedno željezo ima neprocjenjivu umjetničku vrijednost. Postoje slučajevi da rijetka i izuzetna umjetnina posjeduje milionsku vrijednost, iako je načinjena od proste, jeftine sirovine. Ako bi takav rijetki eksponat bio ponuđen trgovcima umjetninama kao djelo čuvenog, vrsnog i istaknutog autora, stekao bi milionsku vrijednost. Ukoliko, međutim, isti taj izložak bude ponuđen običnom kovaču u nekoj kovačnici, ovaj bi za njega ponudio isključivo cijenu običnog metala.

Tako je i s čovjekom: On je nadnaravna rukotvorina Uzvišenog Hakka, kao i najuzvišenije te najprefinjenije čudotvorstvo Njegove moći. Naime, On je, slavljen neka je, čovjeka stvorio kao manifestaciju svih Svojih Lijepih Imena i na njemu je izložio svoje ukrase te ga je načinio izloškom i minijaturnim modelom čitavog Svemira.

Pa, ukoliko svjetlo imana uđe u čovjeka, ta svjetlost istakne sve čovjekove ukrase i njihova značenja. Taj vjernik iščitava ih s promišljanjem i putem te veze stavlja ih na uvid drugima. Tako se Božije umijeće smislovima poput: "Ja sam djelo i stvorenje Uzvišenog Tvorca, na meni se manifestira Njegova milost i plemenitost", odražava i na čovjeku.

Iz ovoga slijedi to da iman – koji je pojam za iskaz pripadništva Uzvišenom Tvorcu – ispoljava sva obilježja tih umijeća koja počivaju u čovjeku, te se vrijednost čovjeka određuje po mjeri uočljivosti tog umijeća Božijeg

gospodarenja, kao i po intenzitetu odsjaja s tog ogledala Božije sveopstojnosti u njemu. Čovjek, a koji je, inače, bezvrijedan, na ovaj način uspinje se na nivo iznad svih stvorenja, na kojem dorasta do Božijeg obraćanja, te stječe počast gosta kod svojeg Gospodara, bivajući dostojan Dženneta.

Međutim, ukoliko se nevjerništvo – a ono je pojam za raskid veze pripadništva Allahu – uvuče u čovjeka, tad svi smislovi ornamentike svrhovitih Lijepih Božjih Imena iščezavaju u tmini, te postane nemoguće njihovo promatranje i isčitavanje. Jer, ukoliko se zaboravi Stvoritelj, duhovni aspekti u čovjeku, a koji su usmjereni prema Uzvišenom Tvorcu, postaju nevidljivi, te se time izopačuju. Na ovaj način bude zametena glavna obilježja mudrog i dragocjenog umijeća, kao i većina duhovnih uzvišenih ornamenata. A i ono što se održi od okom vidljivih obilježja, bit će pripisano ispraznim uzrocima, prirodi ili slučajnosti, te će se definitivno srozati i nestati. Tako se svako ovo umijeće, a koje je po jedan svjetlucavi dijamant, pretvori u potamnjelo staklo. Čovjekova važnost tada bude svedena isključivo na životinjsku tvar. A, kao što smo već rekli, krajnji domet materije i njezina vrijednost jeste proživjeti kratki život poput najnemoćnije, najovisnije i najnesretnije životinje. Na kraju, ona istruhne i nestane. Eto, tako nevjerništvo – kufr – razara suštinu ljudskog bića i pretvara ga iz dragocjenog dragulja u bezvrijedni komad uglja.

DRUGA TAČKA

Kao što je iman svjetlost koja prosvjetljava čovjeka i jasnim ističe sva pisma Božije sveopstojnosti koja se na njemu očituju te ih izlaže na uvid, jednako tako iman prosvjetljava i Svemir, izbavljajući iz neprozirne tame protekla i nadolazeća vremena.

Ovaj smisao pojasnit ćemo usporedbom, oslonivši se na jednu od tajni ajeti-kerima:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

"Allah je staratelj onih koji vjeruju, njih izvodi iz tmina na svjetlo." (El-Bekara: 257)

U jednom zamišljenom događaju vidio sam sljedeće:

Dvije visoke planinske litice, jedna naspram druge. Na njihove vrhove razapet je ogroman, jezovit viseći most. Ispod mosta je strašna duboka rijeka. Ja sam na tom mostu, dok je cijeli svijet, sa svih strana, prekrrio mrak i gusta tmina. Osvrnuh se nadesno i, u beskrajnoj neprozirnosti pomrčine, vidjeh ogromnu grobnicu, a zapravo ja sam takvo što zamišljao. Pogledah sa svoje lijeve strane, te kao da vidjeh nadolazak valova turobne tmine u kojima se komešaju zastrašujuće nesreće i strahovite katastrofe i kao da se sprema opći prolom. Pogledah ispod mosta te kao da mi se u očima ukaza bezdana provalija. Pri ruci sam imao samo ručnu svjetiljku slabe svjetlosti naspram sveg ovog zaglušujućeg mrklog mraka. Upotrijebih je, te mi se, pri njezinoj slaboj svjetlosti, ukaza grozno stanje. Na krajevima i oko mosta ugledah izgladnjele aždahe, lavove, zvijeri i utvare. Rekoh: "Kamo sreće da nisam imao ni ovu svjetiljku i da nisam vidio sve ove strahote." Gdje god da usmjerim svjetlost svjetiljke, ugledam te iste zastrašujuće opasnosti. "Teško meni", povikah. "Ova svjetiljka donosi mi samo nesreću i belaje." Naljutih se na nju, tresnuh je o zemlju, te je slomih. Pritom, kao da sam njezinim razbijanjem dotaknuo prekidač neke električne rasvjete. Svjetla cijelog Svemira upališe se te se pomrčina rastjera, razide i potpuno ukloni. Svako mjesto i svaki ugao ispuni se tom svjetlošću, a koja tad jasno i uočljivo pokaza stvarnu suštinu svega. Vidjeh to da je onaj užasni viseći most, ustvari, ulica koja prolazi kroz prelijepu

prostranu ravnicu. Ona ogromna i jeziva grobnica koju sam vidio s desne strane bijaše mjesto okupljanja u divnim zelenim baščama zbog zikra i tehlila, potom zbog počasnog savjetovanja i veličanstvene službe, te zbog uzvišenog ibadeta pod vođstvom prosvijetljenih osoba. A one jezovite klisure, stravične nesreće i tmurna događanja koja sam vidio s lijeve strane, bile su, ustvari, samo zelenim drvećem obrasle planine, privlačne oku posmatrača, dok sam iza njih, u svojoj imaginaciji, vidio veliko ugostilište i divno odmaralište. Što se onih avetinjskih stvorenja i grabljivih zvijeri tiče, a za koje mi se, također, pričinilo da sam ih vidio, bile su to, ustvari, samo pitome domaće životinje, poput kamila, volova, ovaca i koza. Tad rekoh: *Elhamdū lillāhi alā nūri 'l-îmân*, "Allahu neka je hvala na svjetlosti imana", te proučih ajeti-kerim:

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ

"Allah je staratelj onih koji vjeruju, njih izvodi iz tmina na svjetlo." U tom času trgnuo sam se iz ovog doživljaja.

Dakle, spomenute dvije planine predstavljaju početak života, ali i njegov završetak, odnosno ovozemaljski svijet i posmrtni međusvijet – Berzah. Onaj most jeste životni put. Desna strana vrijeme je prošlosti, a lijeva vrijeme budućnosti. Ona džepna svjetiljka jeste ljudski ego koji voli samo sebe i koji se uzda te ponosi svojim znanjem, a ne slijedi nebesku Objavu. One krvoločne zvijeri ustvari su previranja i svjetska događanja, kao i fenomenalna stvorenja u njemu.

Dakle, čovjek koji se pouzdava u svoj ego, koji upada u dubine tame nemarnosti i izložen je kušnji ubitačnog poniranja u zabludu, sličnog je stanja mojem prvobitnom stanju u navedenom imaginarnom doživljaju. On pod manjkavim svjetlom slabe svjetiljke, koja je, ustvari, krnjavo, iskrivljeno i zabludjelo znanje, vrijeme iz

prošlosti poima kao ogromnu grobnicu u pomrčini ništavnosti, a vrijeme budućnosti dočarava kao olujnu divljinu prepuštenu slijepoj slučajnosti. Također, i sva događanja i stvorenja – od kojih je svako, naime, potčinjeni službenik Milostivog i Mudrog Gospodara – ona mu dočarava kao krvoločne zvijeri i monstrume. Upravo je na ovakvog čovjeka primjenjiv ajeti-kerim:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ

"A onima koji ne vjeruju, staratelji su šejtani; njih odvode sa svjetla u tmine." (El-Bekara: 257)

Međutim, ukoliko čovjeku u pomoć priskoči Božanska uputa i iman pronađe put do njegovog srca, pa se slomi njegov firaunski nefs, te on posluša Allahovu Knjigu, onda je njegovo stanje slično mojem drugom stanju u tom imaginarnom doživljaju. Tad se svemir odjednom prelije bojom dana i ispuni Božanskim nurom. Cijeli svijet zauči ajet:

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ "Allah je svjetlo nebesa i Zemlje." (En-Nur: 35)

Tad minula vremena nisu neka ogromna grobnica, već je - kao što to svjedoči vizija srca – svako stoljeće, ustvari, krcato džematima čistih duša, a koje izvršavaju svoje dužnosti robovanja Allahu pod vođstvom izaslanog vjerovjesnika ili evlije te koje se, po završetku životne dužnosti, izgovarajući "Allahu ekber", uzdignu do visokih položaja i prelaze na stranu budućnosti.

Osvrnuvši se ulijevo, čovjeku se – kroz prizmu imanskog nura – izdaleka ukaže činjenica da iza berzahskih i ahiretskih prevrata, ogromnih poput planina, postoje palače džennetskog blagostanja, a u kojima se prostiru ugostilišta Milostivog. Tad čovjek s izvjesnošću shvata to da je svako od kosmičkih događanja – poput ciklona, zemljotresa, epidemija i

slično – jedan pokorni, poslušni, potčinjeni službenik. Proljetne oluje, kiša i slične pojave, a koje izgledaju grube i strašne, u suštini i po smislu nisu ništa drugo doli središta mnogo prefinjenih mudrosti. Čovjek tako čak i smrt vidi kao uvod u vječni život, a grob kao vrata trajnog blagostanja. Primijenivši činjenice prema ovoj predaji, možeš izvesti zaključak i o ostalim aspektima.

TREĆA TAČKA

Iman je i svjetlo i moć. Zaista, čovjek koji postigne istinski iman u mogućnosti je suprotstaviti se cijelom svemiru te se, prema snazi svojeg imana, otarasiti tjeskobe događanja. Govori: "*Tevekkeltu-alallah* – Oslanjam se na Allaha", i uz potpunu sigurnost plovi na lađi života, nasuprot okrutnim valovima događanja. Svoje teško breme on predaje u ruke moći Apsolutno Moćnog i s lahkocom te opušteno prevalljuje dunjalučki put, sve dok ne stigne u Berzah u kojem se odmori. Odatle može uzletjeti prema Džennetu, a kako bi ušao u vječno blagostanje. Ali, ukoliko čovjek napusti pouzdavanje u Allaha, ne samo da postaje nesposoban za polijetanje i uzlet do Dženneta, već ga taj teret dunjaluka povlači do najnižih nizina.

Prema tome, iman nužno pretpostavlja Jednoću Boga, a vjerovanje u Jednoću dovodi do predanosti. Predanost dovodi do ostvarenja pouzdavanja u Allaha, a pouzdavanje u Allaha iziskuje sreću na oba svijeta.

Međutim, nemoj pogrešno shvatiti. Pouzdavanje u Allaha ne znači potpuno odbacivanje uzroka. Treba znati to da su uzroci samo zastori Božije Moći, te ih je potrebno pratiti i ispunjavati, kao i shvatiti to da je postupanje po njima ili, pak, njihovo angažiranje samo jedna vrsta praktične dove. Tražiti proishođenje posljedica i očekivati rezultate može se samo od Hakka, slavljem neka je On i Uzvišen, kao što se zahvalnost i

pohvala ne mogu upućivati nikom drugom, samo Njemu, Jedinom.

Primjer čovjeka koji se pouzdava u Allaha u odnosu na onog koji se ne pouzdava jeste poput usporedbe između dvojice ljudi s teškim prtljagom natovarenim na njihova tjemena i pleća te koji kupe kartu i ukrcaju se na veliki brod. Jedan od njih, čim uđe u brod, spusti svoj teret s pleća, sjede na njega i posmatra. Drugi, zbog svoje prigluposti i samouvjerenosti, ne htjede spustiti svoj teret.

Kaže mu se: "Spusti to teško breme i odmori se."

A on odgovori: "Ne, neću to učiniti, može se izgubiti. Snažan sam ja, čuvat ću svoje vlasništvo na svojim leđima i glavi."

Ponovo mu bi rečeno: "Ovaj sigurni kraljevski brod koji i nas i vas prevozi moćniji je i snažniji. On nama i našoj prtljagi pruža zaštitu koja je bolja od nas samih. Moguće je i da ti se zavrti u glavi, pa se i ti i tvoje stvari možete srušiti u more. Usto, malo po malo, pa ćeš iznemoći. Tvoja mršava leđa i nepromišljena glava neće moći izdržati teret koji neprestano postaje teži. Ako te kapetan vidi u tom stanju, ili će pomisliti to da si izgubio razum, te će te skloniti i izbaciti napolje, ili će, pak, narediti to da te uhapsu, uz obrazloženje: 'Ovaj je izdajnik, on iskazuje podozrenje prema našem brodu i ismijava nas'. Pored toga, bit ćeš izložen podsmijehu ljudi. Jer, ohološću koja, zapravo, odaje slabost te uobraženošću koja skriva nemoć, kao i tvojom izvještačenošću koja sadrži pretvaranje i poniženje – a sve ovo primjećuju ljudi s vizijom – od sebe si načinio lakrdijaša te predmet ismijavanja. Svi ti se smiju." Nakon što je saslušao ove riječi, jadnik se dozva pameti. Spusti svoju prtljagu na palubu broda, sjede na nju i reče:

"Elhamdulillah! Allah bio zadovoljan tobom. Izbavio sam se mučenja, poniženja, pritvora i ismijavanja."

Pa, čovječe koji se ne pouzdaješ u Allaha! I ti se kao ovaj čovjek dozovi pameti i povрати razum, osloni se na Allaha, a kako bi se oslobodio ovisnosti i prosjačenja od svih bića, potom kako bi se izbavio strepnje i drhtanja pred zbivanjima te kako bi svoju dušu spasio od pretvaranja, od izlaganja podsmijehu i od vječnog prokletstva, kao i od okova dunjalučkih tjeskoba.

ČETVRTA TAČKA

Iman čovjeka čini čovjekom te ga čak čini sultanom. Stoga je njegova temeljna dužnost vjerovanje u Uzvišenog Allaha i činjenje dove Njemu, dok nevjerništvo čovjeka čini grabljivom životinjom, i to krajnje nemoćnom.

Ovdje ćemo, između više hiljada jasnih dokaza, navesti samo jedan dokaz te nepobitnu potvrdu u vezi s ovom temom. Radi se o zasebnosti i različitosti dolaska na ovaj svijet između životinja i čovjeka.

Tačno razlikovanje pri dolasku na ovaj dunjaluk između životinja i čovjeka ukazuje na to da se usavršavanje istinske ljudske naravi postiže jedino imanom. Naime, životinja na ovaj svijet dođe kao da se već usavršila u nekom drugom svijetu, te na dunjaluk bude poslana kompletirana prikladno svojoj spremi. U roku od dva sahata ili dva dana ili dva mjeseca životinja se nauči svim uvjetima života, odnosima s ostalim bićima i životnim pravilima, te potpuno razvije svoje sposobnosti. Vrabac ili pčela, primjera radi, moć preživljavanja i praktično iskustvo stječu kroz Božije nadahnuće i Njegovu uputu, te u roku od dvadeset dana steknu onoliko koliko čovjek ne nauči niti za dvadeset godina.

Dakle, iz ovog slijedi to da temeljna funkcija životinje nije usavršavanje i napredovanje učenjem i izučavanjem, niti uzdizanje kroz stjecanje znanja i spoznaje, kao ni

činjenje dove te traženje pomoći kroz ispoljavanje nemoći. Njezina temeljna funkcija jeste rad prema sposobnosti, odnosno praktično robovanje.

Međutim, čovjeku je, pri njegovom dolasku na ovaj svijet, potrebno to da uči sve, a budući da je totalni nepoznavalac pravila preživljavanja te da čak uvjete za život ne usvoji i ne može u cijelosti naučiti ni za dvadeset godina. Čovjek je čak ovisan o stjecanju znanja i iskustva do kraja života. Usto, on na ovaj svijet bude poslan krajnje slab i nemoćan. Za godinu-dvije života jedva se može uspraviti na noge. Razlikovati korisno od štetnog čovjek ne može gotovo ni za petnaest godina. Samim time, čovjek ne može ostvariti korist za život i svoje interese niti može odbiti štetu od sebe bez saradnje i uključivanja u društveni život ljudske zajednice.

Dakle, jasno se uočava to da je čovjekova prirodna funkcija usavršavanje kroz učenje, upućivanje dove i robovanje. Drugim riječima, čovjek treba shvatiti i znati: "Čijom milošću mu se ukazuje ovako mudra briga?! Čijom plemenitošću i darežljivošću se odgaja s ovolikom nježnošću i milošću? Kakav je Onaj Čija prefinjenost i blagost osiguravaju mu to da se prehranjuje na ovako izdašan način?!" I očekivati i tražiti pomoći, jezikom siromaštva i nemoći, od Onog Koji ispunjava potrebe, da mu On ispuni zahtjeve i potrebe do kojih njegova ruka ne može dosegnuti niti hiljaditi dio. Zapravo, uzlijeteti i uspjeti se na krilima nemoći i siromaštva do uzvišenog položaja robovanja Allahu.

Naime, čovjek je na ovaj svijet doveden kako bi se usavršavao kroz spoznaju i dovu. U pogledu suštine i sposobnosti, sve je okrenuto prema znanju i povezano sa spoznajom. Otud je spoznaja Uzvišenog Allaha temelj svih istinskih znanosti, kao i njihov izvor te svjetlo i duh, kao što je i kamen-temelj tog temelja vjerovanje u Allaha, dž.š.

Budući da je čovjek beskrajno nemoćan te izložen nesagledivim vrstama nedaća, teškoća i neprijateljskih nasrtaja, a usto posjeduje i mnoštvo zahtjeva te brojne potrebe, pa iako se nalazi u silnoj neimaštini, a koja je beskrajna, njegova će prirođena i temeljna funkcija, nakon imana, biti dova. A dova je osnova i temelj ibadeta.

Na način na koji nemoćno dijete, a kako bi postiglo ono što mu se prohtije, odnosno kako bi postiglo nešto što želi, a do čega njegova ruka ne može doprijeti, ili plače ili zašle to, a zapravo, jezikom svoje nemoći, bilo to riječju, bilo djelom, moli, pa mu bude osigurano postizanje njegovog cilja, jednako je tako i čovjek, među svim živim bićima, u poziciji nemoćnog, nekog i nježnog djeteta. Čovjek mora, na kapiji Milostivog i Samilosnog, plakati iskazujući svoju slabost i nemoć, činiti dovu te moliti svojom neimaštinom i ovisnošću, sve dok se ne udovolji njegovoj potrebi, ne ostvari njegova želja, te iskaže zahvalnost na toj pomoći, odnosno ostvarenju cilja. U protivnom, ukoliko bi čovjek samouvjereno, poput maloumnog djeteta koje panično zapomaže zbog sićušnog komarca izjavio: "Ja svojom snagom kontroliram te svojim idejama i po svojem planu potčinjavam sebi sve ovo što je nemoguće kontrolirati i savladati", mada ovakvo što hiljadu puta nadmašuje njegove moći i sposobnosti, ovo ne bi bilo ništa drugo doli nezahvalnost na blagodatima od Uzvišenog Allaha, kao i velika neposlušnost koja proturječi ljudskoj naravi te koja, također, zaslužuje strašnu kaznu.

PETA TAČKA

Kao što vjerovanje u Allaha postavlja nužnost upućivanja dove te je pretpostavlja kao neosporno sredstvo i posrednika između vjernika i njegovog Gospodara te kao što ljudska narav željno i gorljivo vapi za njom, jednako tako i Allah, dž.š., objavljuje:

قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

"Reci: Ne bi na vas obraćao pažnju Gospodar moj da nije vaše molitve" (El-Furkan: 77) i Svojim riječima naređuje:

أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

"Obratite Mi se molbom, pa ću vam se odazvati." (Gafir: 60)

Pa, ukoliko kažeš: "Mi često upućujemo dovu, ali nam ne bude primljena, iako je ajet općenit i izriče to da se svakoj dovi odgovori", a odgovor je: Odazvati se dovi jedno je, a primiti dovu nešto je posve drugo. Svakoj se dovi odaziva. Međutim, njezino primanje i ispunjenje onog što se izričito traži ovisno je o Allahovoj mudrosti.

Naprimjer, bolesno dijete zapomaže i kaže doktoru:

"Doktore, pregledajte me."

Doktor kaže: "Svakako, dijete moje. Šta treba?"

Zatim dijete kaže:

"Dajte mi taj i taj lijek."

U tom slučaju, doktor će mu ili dati taj lijek ili će mu, pak, dati lijek koji je za njega korisniji i blagotvorniji ili će mu definitivno zabraniti bilo kakav lijek, jer će pogoršati njegovu bolest.

Dakle, Uzvišeni Hakk, a Koji je Apsolutno Mudri, svugdje je prisutan i sve vidi, pa se On odaziva dovi Svojeg roba. On uklanja njegovu sumornu zabrinutost i strašnu otuđenost te ih, svojom prisutnošću i odazivanjem, nadomješta nadom, prijaznošću i smirenošću. Međutim, izričiti zahtjev Svojeg roba On će, slavljen neka je, ili ispuniti, te se tako izravno odazvati dovi ili će mu omogućiti nešto bolje od toga ili će, pak, odbaciti dovu, primjereno tome šta uvjetuje Mudrost Njegovog gospodarenja, odnosno neovisno o

neosnovanim prohtjevima ili nevaljalim očekivanja tog roba.

Usto, dova je i jedan vid ibadeta, odnosno robovanja Allahu, a plodovi ibadeta na Ahiretu su. A što se dunjalučkih ciljeva tiče, oni su samo "vrijeme" za ovu vrstu dove i ibadeta, a ne njihova svrha.

Naprimjer, namaz i dova zbog traženja kiše istovremeno su i ibadet. Dugo odsustvo kiše jeste "vrijeme" za obavljanje tog ibadeta, dok svrha samog ibadeta i dove nije to da prizove padanje kiše. Ukoliko bi se ovaj ibadet obavio samo s takvim nijetom, ne bi bio dostojan primanja, jer nije obavljen iskreno zbog Uzvišenog Allaha.

Tako je vrijeme zalaska sunca znak za obavljanje akšam-namaza. Pomračenje Sunca i Mjeseca vrijeme je za obavljanje posebnih – *kusuf* i *husuf* – namaza. Drugim riječima, pomračenje ovih obilježja dana, odnosno noći, razlog je obznane Njegove Grandioznosti, pa Allah, dž.š., poziva tad Svoje robove odgovarajućoj vrsti ibadeta. Dakle, svrha tog ibadeta nije ta da otkloni procese pomračenja, čije je trajanje, uostalom, poznato svakom astronomu.

Kao i u prethodnom navodu, odsustvo kiše vrijeme je kišnog namaza. Učestale nesreće i vladavina zla te štetnih pojava utvrđeno su vrijeme nekih posebnih dova. Jer, u toj prilici čovjek shvata svoju nemoć te se, poniznošću, dovom i molbom sklanja na kapiju Apsolutno Moćnog. Ukoliko Allah, dž.š., ne bi otklonio te nedaće, poteškoće i zla i nakon upornih dova, ne treba reći: "Dova nam nije primljena", već je ispravno reći: "Vrijeme za obavljanje dove još nije isteklo." A ukoliko On Svojom dobrotom i plemenitošću ukloni te nedaće, znači da je vrijeme dove privedeno kraju, odnosno da je isteklo.

Dakle, dova je jedna od tajni robovanja Allahu. To robovanje mora biti čisto u ime Allaha, i to tako što se čovjek dovom skloni pod okrilje svojeg Gospodara, ispoljavajući svoju nemoć bez uplitanja u procese Njegovog gospodarenja. Stvar i postupak u potpunosti prepušta jedino Njemu, oslonivši se na Njegovu mudrost, bez prigovarivanja i podozrenja prema Njegovoj milosti.

Tačno! Uistinu, nedvosmislenim ajetima potvrđeno je to da su sva bića u stanju veličanja Allaha, svako po svojem zasebnom tespihu, u svojem ličnom ibadetu, na svojoj posebnoj sedždi, na način da se iz čitavog Svemira razvodnjavaju putevi dove do Allahove kapije.

Ovakvo što dešava se bilo jezikom sposobnosti i potencijala, kao, naprimjer, u slučaju dova svih biljaka i životinja, budući da svaka od njih od Apsolutno Izdašnog potražuje određeno obličje u kojem se ogledaju smislovi Njegovih Lijepih Imena, bilo jezikom prirodne potrebe, kao što su dove svih živih bića u prilog stjecanja svojih nužnih potreba koje su izvan domena njihove moći, i to tako što svako živo biće od Apsolutno Darežljivog jezikom prirodne potrebe iziskuje ono što mu je potrebno za održanje egzistencije, to jest za svoju opskrbu, bilo, pak, jezikom nužnosti, kao što je dova svakog bića koje posjeduje dušu i koje se nađe u teškoj situaciji, pa se, tražeći utočište, potpuno iskreno obraća svojem Nevidljivom Staratelju i želi se skloniti pod Njegovo okrilje, te se okreće svojem Milostivom Gospodaru.

Ove tri vrste dova uglavnom su primljene.

Četvrta vrsta dove najpoznatija je naša dova, a i ona se dijeli na:

- dovu u vidu djela i stanja;
- dovu srcem i riječju.

Naprimjer, praktična dova jeste ulaganje napora i truda na ispunjenju uvjeta. Ispunjenje uzroka i uvjeta nije u svrhu postizanja cilja, već je to postizanje prigodne situacije koja zadovoljava Allaha s ciljem traženja posljedice i rezultata od Njega, jezikom stanja. Pa, tako je i oranje zemlje ustvari kucanje na vrata riznice Božije milosti. Imajući u vidu to da je ova vrsta praktične dove upućena i usmjerena na ime Apsolutno Darežljivog i na Njegova svojstva, ona je u većini slučajeva primljena.

Druga kategorija jeste dova jezikom i srcem, odnosno čovjekovo traženje potreba koje su izvan dosega njegove moći. Najbitniji aspekt, najljepša svrha i najsladši plod ove dove jeste to da onaj koji upućuje dovu uviđa i to da postoji Onaj Koji čuje svaku pomisao u njegovom srcu, Onaj Čijoj ruci na dohvat je svaka stvar, Onaj Koji je moćan izići u susret svim njegovim željama i nadama te Onaj Koji mu se smiluje zbog njegove nemoći i pomogne mu u njegovoj neimaštini.

Pa, ti čovječe koji si nemoćan i siromašan, ne ispuštaj iz ruku ključ riznice sveobuhvatne milosti i sredstvo izvora nepotrošive moći, a to je dova. Prihvati se nje i uzdigni se njome do najviših ljudskih visina. Poput sultana, u svojoj dovi obuhvati dovu cijelog Svemira i poput univerzalnog roba te sveopćega zastupnika reci:

إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ “Samo od Tebe pomoć tražimo”, te budi najskladnije stvorenje ovog Svemira.

Druga tema

Ovu temu sačinjava pet znakova koji se odnose na uzroke ljudske sreće i nesreće.

Čovjek, zbog činjenice da je stvorenje u najskladnijoj formi te je nadaren najsavršenijim i najsvestranijim sposobnostima, u prilici je, na ovom dunjalučkom poprištu ispita kojima je iskušavan, da se ili sroza ili uzdiže kroz položaje, nivoe, stepene i faze, od najnižih nizina, do najviših uzvisina, od Zemlje do Uzvišenog Arša, kao i od atoma do Sunca. Na ovaj svijet čovjek je odaslan kao nadnaravno djelo moći, svrha stvaranja i čudo tvorenja pred kojim su otvorena dva puta koja vode ka beskrajnim poniženjima ili beskrajnim usponima. Ovdje ćemo, s pet znakova, izložiti tajnu njegovoga divnog uspona, odnosno strahovitog pada.

PRVI ZNAK

Čovjek ima potrebu za većinom vrsta bića u Svemiru te je povezan s njima. Njegove potrebe razvile su se na sve strane svijeta, a njegove želje i ambicije protegle su se do u beskraj. Pa, kao što čovjek želi jedan svijet, isto tako on traži i rascvjetalo prostrano proljeće, odnosno na način na koji čovjek želi živopisnu bašću, jednako tako on želi i vječni Džennet. Koliko god čezne da vidi dragog prijatelja, on također žudi za tim da vidi Veličanstvenog i Lijepog. I koliko god osjeća potrebu da otvori vrata prostorije kako bi posjetio voljenu osobu koja boravi u njoj, čovjek jednako tako želi posjetiti svoje drage prijatelje, od kojih je devedeset devet posto preselilo u svijet Berzaha, a kako bi se izbavio od trajne patnje rastanka, pa je u stalnoj potrebi za zaklonom na kapiji Apsolutno Moćnog, Koji će zatvoriti vrata ovog prostranog dunjaluka, a otvoriti mahšerske kapije Ahireta, te ukloniti dunjaluk kako bi, umjesto njega, postavio Ahiret.

Stoga, za čovjeka koji je u tom položaju ne postoji niko dostojan obožavanja samo Onaj u Čijim su rukama uzde svega i u Čijem su posjedu riznice svega, odnosno Onaj Koji je prisutan na svakom mjestu, a ujedno je izvan odredivosti mjesta i prostora, Onaj Koji je čist od svake nemoći, nepovrediv manjkavostima i Koji nadilazi svaku nesavršenost, jer On je Moćni i Uzvišeni, Milostivi i Lijepi, Mudri i Savršeni. Zapravo, izići u susret neograničenim ljudskim potrebama i prohtjevima može samo Onaj Koji posjeduje bezgraničnu moć i sveobuhvatno znanje. Upravo zato, samo je On dostojan obožavanja.

Pa čovječe, ukoliko robuješ jedino i samo Njemu, ti stječeš položaj koji je iznad svih stvorenja. Međutim, ukoliko se odvratiš od robovanja Njemu, ti postaješ poniženi sluga pred svim nemoćnim stvorenjima. Usto, ukoliko se još osloniš na sebe i na svoju snagu te napustiš oslanjanje na Allaha i činjenje dove, pa se okreneš oholosti, tad postaneš slabiji od mrava i pčele u smislu koristi i produktivnosti te slabiji i od muhe i pauka, dok si, s druge strane, u smislu štete i destruktivnosti, teži od planine i razorniji od kuge.

Zbilja, čovječe, u tebi su dva aspekta:

Prvi, konstruktivni, aspekt bitka, dobra, pozitivnosti i akcije;

Drugi, destruktivni, aspekt ništavnosti, zla, negiranja i odbijanja.

Sudeći po kriteriju prvog aspekta, tvoj položaj niži je od pčele i vrapca te manje održiv od muhe i pauka. Dok, sudeći prema drugom aspektu, ti nadmašuješ i Zemlju i planine i nebesa te na svoja pleća možeš uprtiti i ono pred čime su oni ustuknuli, pa tako stječeš širi domen i veći prostor djelovanja. Naime, ti kad činiš dobro i izumijevaš, djeluješ u domenu svojih sposobnosti, u mjeri svojeg zalaganja i u granicama svoje moći, dok, s

druge strane, kad činiš štetu i razaranje, tvoje zlodjelo i tvoja destruktivnost prekoračuju granice i šire se na sve.

Naprimjer, nevjerništvo jeste nedjelo, destrukcija i negiranje. Međutim, to jedno zlodjelo sadrži ponižavanje cijelog Svemira, odnosno omalovažavanje svih Božijih Lijepih Imena i preziranje ljudskosti. Činjenica je da ova bića posjeduju uzvišen položaj i značajnu funkciju, jer ona su pisana djela Gospodara, ogledala Slavljenog, potčinjeni u službi Božijoj. Nevjerništvo, odnosno kufr, ta bića obara s njihovog funkcionalnog položaja, sa stepena ogledala Slavljenog i s nivoa smislenosti, te ih obezvređuje do dna ispraznosti i slučajnosti, spušta ih na stepen beznačajnosti, beskorisnosti, bezvrijedne i prolazne materije koja se brzo pokvari i promijeni pod utjecajem razornosti i ubitačnosti nestanka i rastanka. Istovremeno, nevjerništvo pobija Božija Lijepa Imena i njihovo manifestiranje, a čiji su vezovi odrazi i ljepota uočljivi u čitavom svemiru, u ogledalima svega stvorenog. Čak i ono što se naziva "ljudskom naravi", koja je mudra, skladno ukomponirana poezija što na prefinjen način obznanjuje sve manifestacije Božijih Svetih Imena, te je divno nadnaravno i sadržajno djelo Allahove Moći što, poput jezgre, sadržava sve odlike i ustrojstva vječnog i trajnog stabla, dakle, i tu ljudskost koja je zadobila položaj Božijeg namjesnika na Zemlji, primivši na svoja pleća najviši emanet kojim se uzdigla iznad Zemlje, planina i nebesa, i zbog kojeg joj je ukazana prednost nad melecima, i nju nevjerništvo smiče s ovog najvišeg i najuzvišenijeg vrha te je obara do dna poniženja i niskosti, niže od bilo kojeg primitivnog, neodrživog, nemoćnog, bijednog i oskudnog stvorenja, pa je čak spušta do dna najispraznijeg, najnakaznijeg i najiščeznutljivijeg oblika.

Iz ovog slijedi zaključak da je zla nagoniska duša u stanju počiniti zlodjela nesagledivih razmjera, zla i destrukcije, dok joj je potencijal za činjenje dobra

ograničen i djelomičan. Neku zgradu može srušiti za jedan dan, dok je ne može sagraditi niti za stotinu dana. Međutim, ukoliko se čovjek riješi svojeg egoizma te ukoliko od Allaha zatraži pospješenje dobrote i bitka, pa se udalji od činjenja zla i uništavanja te napusti slijeđenje prohtjeva svojeg nagonskog nefs, odnosno ukoliko, kroz pokajanje i traženje oprost, postane iskreni Allahov rob, on onda postane vidljivi prizor smisla iz ajeti-kerima:

يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ "Allah će njihova hrđava djela u dobra promijeniti." (El-Furkan: 70) Njegov nesagledivi potencijal za činjenje zla pretvorit će se u nesagledivi potencijal za činjenje dobra, te će postati kreacija u "skladu najljepšem" i vinut će se do najviših visina.

Ti nemarni čovječe, pogledaj dobrotu Allahovu i Njegovu plemenitost! Naime, dok pravednost nužno podrazumijeva to da bi svako zlodjelo trebalo biti obračunato hiljadu puta više, a dobro djelo kao jedno ili nijedno dobro djelo, Allah, dž.š., jedno zlodjelo bilježi samo kao jedno zlodjelo, dok jedno dobro djelo računa deset, sedamdeset, sedam stotina ili sedam hiljada puta većom vrijednošću od tog djela.

Dakle, iz ove crtice shvati to da je dospijevanje u taj strašni Džehennem zaslužena kazna za nedjelo i istinska pravednost, dok je ulazak u Džennet istinska Allahova dobrota i darežljivost, kao i čista milost.

DRUGI ZNAK

U čovjeku su dva lica:

Prvo, lice egoizma, koje se svodi na dunjalučki život;

Drugo, lice robovanja Allahu, koje se pruža u vječni život.

S prvog gledišta, čovjek je jadno stvorenje, jer je njegov kapital relativnog htijenja neprimjetan poput

dlačice; sa stečenim sposobnostima preslab je da nešto postigne; njegov život je samo iskrica koja se brzo ugasi; životni vijek jeste samo kratki period koji prođe u tren oka; tijelo njegovog bića brzo se istroši. Uza sve to, čovjek je tek nježna, osjetljiva i slaba jedinka među bezbroj jedinki i bezbroj vrsta zbijenih u svemirskim sferama.

Međutim, s gledišta njegovog drugog lica, a posebno iz ugla nemoći i slabosti okrenutih prema robovanju Allahu, on posjeduje nepreglednost i širinu te ogroman značaj. Jer, Mudri Tvorac u čovjekovo duhovno biće položio je ogromnu i beskrajnu nemoć, kao i golemu te neograničenu neimaštinu, a kako bi bio nepregledno i sveobuhvatno ogledalo neograničenih manifestacija Kadiri-Rahima, Čijoj moći i milosti nema kraja, i Gani-Kerima, Čijem bogatstvu i plemenitosti nema granica.

Tačno, čovjek nalikuje sjemenki. I kao što je toj sjemenki dodijeljen duhovni i značajan materijal iz Moći, iz Određenja joj je ugrađen precizan, nepogrešiv i veoma bitan plan kako bi se ona mogla aktivirati u tlu, nicati, razvijati se i izići iz tog mračnog i skučenog svijeta na otvoreni, široki svijet atmosfere, te od svojeg Stvoritelja, jezikom svoje sposobnosti i potencijala, zatražiti da se razvije u stablo, dosežući do njoj svojstvenog savršenstva. A ukoliko bi to zrno, zbog svoje iskvarene ćudi, sve svoje nevidljive potencijale i ustrojstva kojima je nadareno iskoristilo da privuče tvari koje su joj štetne i koje mu ništa ne doprinose, tad bi ono brzo preraslo u beskorisnu truhlež i raspalo bi se u tom tjeskobnom mjestu. Međutim, ukoliko svoje nevidljive sposobnosti potčini i podredi konstitutivnoj uredbi Onog Koji je

فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى “*Rastvoritelj zrnevlja i jezgara*” (El-

Enfal: 95) i ukoliko ih lijepo upotrijebi, isklijat će iz svojeg tjeskobnog svijeta i izrast će u plodno, zrelo stablo, a

njegova zanemarljiva stvarnost i nevidljivi duh poprimit će veliki, univerzalni oblik.

Jednako tako, i u ljudsko biće iz Moći položena su značajna ustrojstva, a iz Određenja su ugrađeni precizni i vrijedni programi. Ukoliko taj čovjek, na ovozemaljskom tjeskobnom i ograničenom svijetu, ispod prašine dunjalučkog života, svoja duhovna ustrojstva usmjeri na prohtjeve svojeg nagonskog nefsa, istruhnut će i raspasti se jednako kao i ona istruhla sjemenka zarad samo neke sićušne naslade u toku svojeg kratkog života na jednom tjeskobnom mjestu i u grozničavoj i bolnoj situaciji, a njegov nesretni duh snosit će posljedice i duhovnu odgovornost, te će s ovog svijeta otići propao i kao gubitnik.

Međutim, ukoliko čovjek jezgru svojih sposobnosti njeguje i odgaja na način da je zalijeva vodom islama, izloži svjetlosti imana i pod tlom robovanja Allahu, te ukoliko slijedenjem kur'anskih zapovijedi sva svoja duhovna ustrojstva upravi u smjeru istinskih ciljeva, tad je neizbježno to da čovjek postane dragocjena sjemenka koja sadrži ustrojstva neprolaznih istina i vječnog stabla koje će se razgranati i pružiti ogranke u svijetu Berzaha i u alemi-misalu, i u svijetu Ahireta i u Džennetu uroditi će blagodatima i savršenstvima koja su bez granica, te će se razviti u izuzetno sredstvo koje posjeduje briljantnost i ljepotu, kao i u blagoslovljeni i svijetli plod ovog svemirskog stabla.

Tačno, istinski uspon postiže se usmjeravanjem srca, tajne, duha, uma, pa čak i mašte i drugih čula kojima je čovjek nadaren prema trajnom i neprolaznom životu, te obavljanjem svakog od sebi svojstvenih ibadeta Allahu. U protivnom, ono što sljedbenici zablude smatraju napretkom, a to je uživanje u dunjalučkom životu do krajnjih sitnica, naslađivanje raznoraznim užicima, pa i onim najnižim, podređujući svoje srce, um i ostale ljudske rafiniranosti komandi nefsa što nagoni na zlo i

stavljajući ih u služenje njemu, takvo što ni u kojem slučaju ne može biti uspon, već naprotiv, to je pad i srozavanje.

Ovu istinu uvidio sam kroz zamišljeni događaj, a koji ću pojasniti sljedećim primjerom:

Ulazim u veliku metropolu. Primjećujem to da se u njoj nalaze goleme palače i zdanja. Vidim da se pred pojedinim palačama održavaju skupovi, svečanosti i veselja koji privlače pogled, te izazivaju pažnju i fascinaciju, kao da su pozorišta i igrališta. Obratih pažnju i vidjeh vlasnika jedne od palača kako stoji pred vratima te se zabavlja i poigrava sa psom. Žene su vodile slatke razgovore s nepoznatim mladićima, a odrasle i zrele djevojke uređivale su dječije igre. Vratar palače zauzeo je glumački stav kao da je nadzornik koji rukovodi ovom masom. Tad shvatih to da je unutrašnjost ove ogromne palače potpuno prazna i da su u njoj svi precizni i značajni poslovi te zadaci zapostavljeni i obustavljeni, a karakter i moral srozao im se, pa pred kapijom ovako izgledaju.

Pošao sam dalje, pa naiđoh na još jednu palaču. Ugledah kako pred njenim vratima leži odani pas. Do njega je ozbiljan i smiren vratar. Pred palačom nije bilo ničeg što bi pobudilo pozornost. Zainteresiralo me zašto je tamo onakvo, a ovdje ovakvo stanje. Ušao sam u palaču i vidio da je živo ispunjena svojim službenicima. Svi su bili, svako na svojem zasebnom mjestu, zaposleni raznolikim poslovima te značajnim i osjetljivim dužnostima. Ljudi na prvom spratu obavljaju dužnosti rukovođenja palačom i planiranja njezinih poslova. Na spratu iznad njega, djevojke i djeca uče i izučavaju. Na trećem spratu, žene su zauzete poslovima vezenja i drugih preciznih ručnih radova. A na posljednjem spratu, vlasnik palače, uz konsultaciju s padišahom, zaokupljen je svojim specifičnim i uzvišenim dužnostima i poslovima osiguranja mira i sigurnosti

svojem naroda, kao i svojeg ličnog usavršavanja i napredovanja. Budući da sam bio zaklonjen od njih, niko mi nije sprečavao to da prohodam po palači, te sam sasvim slobodno istražio.

Izađoh. Vidjeh da se sve palače grada svrstavaju u ove dvije kategorije.

Upitah. Rekoše: "Prva vrsta palača, odnosno palače koje su prazne iznutra, a kitnjaste izvana, boravišta su onih koji su ogrezli u kufru i zabludi, dok su druga vrsta palača nastambe dostojanstvenih i istaknutih vjernika." Zatim naiđoh na palaču negdje na kraju grada. Na njoj ugledah natpis s imenom "Said". Malo se zagledah i kao da uočih svoj lik koji mi se ukazuje na njoj. U zaprepaštenju, ispustih povik, te mi se povrati svijest i trgnuh se iz svoje fantazije.

Rastumačit ću ovaj imaginarni doživljaj:

Taj grad čovjekov je društveni život i ljudska civilizacija. Svaka od tih palača jeste poput jednog ljudskog bića, dok su njihovo osoblje rafinirana ljudska svojstva, poput oka i uha, i poput srca, tajne, duha, pameti, te njegove sklonosti, poput nefsa, prohtjeva te nagona strasti i srdžbe. Kod svakog čovjeka svaka od tih rafiniranosti ima svoje ibadetske dužnosti i posjeduje različite naslade i patnje. Što se nagonske duše, prohtjeva, strasti i srdžbe tiče, oni su poput portira i psa čuvara. Stavljanje tih rafiniranosti pod komandu nefsa i prohtjeva te zaboravljanje njihovih temeljnih funkcija, bez sumnje se smatra padom, srozavanjem, a ne uzvisivanjem i usponom. O ostalim aspektima sam možeš izvesti usporedbe.

TREĆI ZNAK

Gledajući iz ugla svojeg rada i djela te s aspekta materijalnog zalaganja, čovjek je slabašna životinja i nemoćno stvorenje. Domen njegovog upravljanja i posjedništva, s ovog gledišta, uzak je i ograničen, tek

koliko je nadohvat njegove ruke. Čak se i u domaće životinje, čije su uzde predate u ruke tom čovjeku, uvukla prilična količina njegove slabosti, nemoći i lijenosti, pa kad se usporede domaća stoka i goveda s divljom stokom i govedima, uočava se ogromna razlika i golemi razmak.

Međutim, iz ugla podložnosti, prijemčivosti, molbe i traženja, čovjek je uvažen i počasni gost u ovom dunjalučkom ugostilištu. Čovjeku je ukazano darežljivo gostoprimstvo od takvog Plemenitog Gospodara, a Koji mu je otvorio riznice Svoje bezgranične milosti i potčinio mu bezbrojne sluge i divna stvorenja, a za rekreaciju, odmor i koristi priredio mu je zbilja široku i ogromnu oblast, čiji je radijus jednak dometu oka, pa i dometu njegove mašte.

Stoga, ukoliko čovjek, oslanjajući se na svoju samouvjerenost i oholost, i postavivši dunjalučki život kao svoj krajnji cilj, u svojoj trci za životnom opskrbom, sav svoj trud uloži za stjecanje nekih prolaznih užitaka, ugušit će se i nestati u uskom krugu, a na Dan ahiretskog izvođenja protiv njega svjedočit će i uložiti će optužbu sva ustrojstva, organi i rafiniranosti koji su mu dodijeljeni. Ali, ukoliko čovjek shvati to da je on gost i ukoliko kapital svojeg života uloži unutar sfere koju dozvoljava Onaj Čiji je gost, Plemeniti i Veličanstveni, sva njegova aktivnost i djelovanje bit će unutar veoma izdašne i široke oblasti koja se proteže do neprolaznog i vječnog života. Živjet će u sigurnosti, dobrostanju i spokojnosti te će biti u prilici da se uspne i uzdigne do najviših visina. Usto, sva ustrojstva, organi i rafiniranosti koje mu je Allah dodijelio, zadovoljni njime, na Ahiretu svjedočit će njemu u prilog.

Tačno, zadivljujuća ustrojstva koja su kultivirana u čovjeku nisu namijenjena ovom nebitnom dunjalučkom životu, već je on njima blagodaren zbog toliko značajnog, trajnog i neprolaznog života. Jer, ukoliko

napravimo usporedbu između čovjeka i životinje, uviđamo to da je čovjek u pogledu posjedovanja ustrojstava i pomagala veoma bogat, bogatiji od životinje stotinu puta. Ali, u pogledu uživanja u dunjalučkom životu i životinjskog načina življenja, čovjek pada u odnosu na životinju za stotinu razina niže. Zapravo, u svakoj slasti kojom se čovjek naslađuje i koju proba postoji hiljade tragova patnje. Sve patnje iz prošlosti, strepnje od budućnosti, pa i patnje koje rezultiraju prestankom užitka, pokvarit će njegov užitak i raspoloženje, i u svakoj nasladi ostavit će trag patnje. Kod životinje, međutim, nije tako: ona se naslađuje bez patnje i uživa u čistom ukusu svega. Nije izložena torturi boli i žalosti iz prošlosti, niti je zastrašena strepnjom od budućnosti. Ona živi opušteno i lješkari u ugodnosti. Zahvaljuje se svojem Stvoritelju.

Dakle, slijedi zaključak da će se čovjek koji je stvoren "u skladu najljepšem", ukoliko svoju misao ograničiti isključivo na dunjalučki život, spustiti, sniziti i postati za stotinu stepeni beznačajniji od životinje kakva je, recimo, vrabac, iako je, s gledišta svojeg kapitala i potencijala, stotinu puta uzvišeniji i kompletniji od svih životinja. Ovu činjenicu ranije sam pojasnio na drugom mjestu jednim primjerom koji ću ovom prilikom ponovo navesti:

Jedan čovjek svojem je službeniku dao deset zlatnika i naredio mu je da sebi skroji odijelo od najkvalitetnijeg materijala. Drugom službeniku dao je hiljadu zlatnika, i uz njih u džep mu je stavio listu nekolicine stvari koje od njega zahtijeva. Nakon toga ih je poslao u nabavku. Prvi službenik za deset zlatnika kupio je odlično odijelo od najboljeg i najoriginalnijeg materijala. Drugi službenik, oponašajući prvog, te zbog gluposti i ograničenosti uma, nije ni pogledao listu koju je dobio, te je vlasniku trgovine isplatio svih hiljadu zlatnika koje je imao, zatraživši od njega odijelo. Međutim, nepošteni i

nemilosrdni trgovac odabrao mu je odijelo od najlošijeg materijala. Kad se ovaj bahsuzni službenik vratio svojem gospodaru i stao pred njega, njegov gospodar najgrublje i najžešće ga je ukorio te ga je izvrgnuo bolnoj kazni.

Eto, onaj ko posjeduje imalo svijesti izravno će shvatiti to da onom drugom službeniku nije dato hiljadu zlatnika da bi njima kupio sebi odijelo, već da bi ostvario veoma važnu trgovinu.

Isto tako, svako od duhovnih ustrojstava i ljudskih rafiniranosti razvijenije je i obuhvatnije stotinu puta u odnosu na svojstva koja su data životinji. Tako, naprimjer, gdje je ljudsko oko, koje razlikuje sve nijanse ljepote, gdje je njegovo čulo okusa, koje razlikuje raznoliki izbor hrane po njihovom specifičnom ukusu, gdje je njegov um, koji proniče u srž istine do najsitnijih detalja, gdje je njegovo srce, koje žudi i oduševljava se svim vrstama savršenstva, gdje su, dakle, sva ova i slična ustrojstva, a gdje su ona prosta životinjska pomagala, koja nisu razvijena više od dvije-tri razine i nijanse?! Izuzetak su samo neke posebne aktivnosti kojima se odlikuju izvjesne životinje s posebnim ustrojevima i u kojima one ponekad nadmašuju čovjeka, ali su te aktivnosti pojedinačne.

Tajna zbog koje je čovjek obdaren ovim izobiljem i bogatstvom ustrojstava sljedeća je:

Budući da čovjek posjeduje um i sposobnost razmišljanja, njegova osjetila i čula u većoj mjeri stekla su razvoj i širinu. S porastom i umnožavanjem njegovih potreba, raznovrsnost njegovih osjetila došla je do izražaja. Njegova osjetila razvrstala su se, a njegova čula razmnožila. I budući da posjeduje sveobuhvatnu prirodu, čovjek je postao stjecište brojnih ambicija i želja usmjerenih na svestrane ciljeve, a imajući u vidu mnoštvo njegovih naravnih funkcija, njegova ustrojstva još više su se razvila. S obzirom da je stvoren s prirodom

koja je pogodna za sve vidove ibadeta, čovjeku je data sposobnost da sadrži sva sjemena savršenosti.

Stoga, nemoguće je da mu bogatstvo i do te mjere izobilna ustrojstva budu dodijeljeni tek radi stjecanja ovog bezvrijednog i prolaznog dunjalučkog života. Naprotiv, osnovna dužnost ovakvog jednog čovjeka jeste to da, shvativši svoje dužnosti koje pogledaju prema beskrajnim ciljevima, putem ibadeta obznani svoju slabost, nemoć i neimaštinu pred Uzvišenim Allahom, potom da svojim preglednim viđenjem sagleda izraze slave Allahu svega što postoji te da bude svjedok toga, da u nimetima i blagodatima uvidi pomoć Božije Milosti i da iskaže zahvalnost Allahu na tome te da na stvorenjima posmatra nadnaravna djela Gospodareve Moći, da razmišlja o njima i duboko ih razmatra te da ih sagleda kroz prizmu stjecanja pouke i divljenja.

Pa, ti koji robuješ dunjaluku i zaljubljen si u prolazni dunjalučki život, i ti koji nisi svjestan tajne bića u "skladu najljepšem"! Poslušaj sljedeći imaginarni doživljaj u kojem je opredmećena stvarnost dunjalučkog života. Ovaj ilustrativni doživljaj doživio je Stari Said, te ga je on preobrazio u Novog Saída:

Vidim, ja sam putnik. Putujem, odnosno poslan sam na daleko putovanje. Moj gazda namijenio mi je šezdeset zlatnika, od kojih mi je svaki dan davao pomalo. Ja sam, tako trošeći, stigao do jednog hana u kojem je bila igraonica sa svim zabavnim igrama. U jednoj noći za kockarskim stolom, na raznorazne igre i zabave, potroših deset zlatnika, rasipajući se u nastojanju da izazovem divljenje i da budem popularan. Osvanuo sam praznih ruku, ništa nisam stekao niti sam nabavio bilo šta od onog što ću ustrebatu na svojem odredištu. Od tih zlatnika nije mi ostalo ništa osim patnji i grijeha, rana, ožiljaka i tuge, odnosno ono što je ostalo od tih nedozvoljenih zabava i naslada. Odjednom, dok sam još

bio u tom jadnom, očajnom i zlokobnom stanju, preda mnoom ukaza se čovjek koji reče:

"Izgubio si sav svoj kapital i zaslužio si da snosiš posljedice, a na svoje odredište otići ćeš praznih ruku i kao gubitnik. Ali, ukoliko imaš pameti i imalo razuma, vrata pokajanja još uvijek su ti otvorena. Za svaki slučaj, sačuvaj polovinu od onog što ćeš postepeno dobivati od preostalih petnaest zlatnika, nabavi nešto od onog što će ti trebati kad tamo stigneš." Vidjeh da moj nefis ovakvo što ne prihvata, pa čovjek reče:

"Onda, uštedi trećinu."

Međutim, ponovo je moj nefis bio nezadovoljan. Čovjek nastavi:

"Onda, sačuvaj bar četvrtinu." Ali, moj nefis nije bio voljan odreći se dotadašnjih navika. Čovjek zavrti glavom, okrenu se žustro i srdito, te ode svojim putem.

Odjednom se stanje izmijeni. Vidjeh sebe u vozu koji je, brzinom kao da pada, jurio kroz tunel. Uznemirih se. Međutim, nije bilo izlaza, jer nigdje nije bilo moguće pobjeći. Začudo, s obje strane voza ukazivalo se lijepo i dopadljivo cvijeće, kao i raznovrsni ukusni plodovi. Poput glupavog naivca, ispružih ruku prema njima u pokušaju da uberem cvijeće i dohvatim plodove. Međutim, cvijeće i plodovi bili su trnoviti i, na sami dodir, trnje se zabadalo u moje dlanove, a prilikom odvajanja raskrvavljivalo ih je i izranjavalo, s obzirom da se voz i dalje kretao. Koštalo me isuviše skupo. Najednom mi neko od osoblja voza reče:

"Daj mi pet običnih novčića da ti izaberem koliko hoćeš onog cvijeća i voća. Umjesto pet novčića, ranjavanjem svoje ruke izgubit ćeš sto novčića. Usto, predviđena je i kazna za taj tvoj postupak, jer ne smiješ brati bez dozvole."

Bio sam žestoko ojađen tom situacijom, te brižno pogledah naprijed kroz prozor u pokušaju da ustanovim

nazire li se kraj tunela. Vidjeh to da, umjesto izlaza, na kraju tunela postoje brojne rupe i otvori te da putnici iz voza bivaju bacani u njih. Vidjeh i rupu naspram sebe na čija oba kraja postavljen je po jedan kamen, mezarski nišan. Uprijeh u njega pogled s pažnjom i pomnošću i vidjeh da na njemu velikim slovima stoji ispisano ime "Said". Prestrašen i uznemiren, povikah: "Teško meni!" Odjednom začuh glas onog čovjeka koji me je savjetovao na vratima igraonice, a kako mi govori:

"Jesi li se dozvao pameti?"

Rekoh:

"Jesam, ali prekasno, jer u meni više nije ostalo snage. Nemam izbora."

On reče:

"Dođi tobe, osloni se na Allaha."

Ja rekoh:

"Jesam."

Osvijestih se: "Stari Said" bio je nestao, a sebe sam ugledao kao "Novog Saida".

Od Allaha se nadamo da će nam ovaj imaginarni događaj donijeti dobro. Rastumačit ću jedan njegov dio, a ostatak prepustam tebi.

Ono putovanje je put koji polazi od svijeta duša, zatim prolazi kroz svijet majčine utrobe, zatim mladost, starost, kabur, Berzah, do ahiretskog izvođenja i proživljenja, Sirat-čuprije i ide do u beskonačnost.

Oni zlatnici, u iznosu šezdeset kovanica, jesu životni vijek od šezdeset godina. Kad sam doživio ovo fantastično iskustvo, imao sam oko četrdeset pet godina. Nisam imao nikakvu garanciju da ću poživjeti do šezdeset godina. Međutim, jedan iskreni učenik Kur'ana uputio me u to da polovinu od svojih preostalih godina života, dakle od preostalih petnaest godina, utrošim na putu stjecanja zasluga za Ahiret.

Spomenuti hotel u mom slučaju bio je grad Istanbul.

Onaj voz jeste vremenski tok, a svaka godina je poput jednog vagona. Tunel je dunjalučki život. Trnovito cvijeće i plodovi nedozvoljeni su užici i stanja, pa u trenutku posjedovanja, zbog patnje proistekle iz pomisli na njihov prestanak, srce krvari, a pri samom rastanku od njih, srce se cijepa i rasparčava, predstavljajući za čovjeka samu kaznu.

Službenik u vozu rekao je: "Daj mi pet sitnih novčića, a ja ću tebi dati od ovog koliko želiš!" Smisao toga jeste taj da su užici i slasti koje čovjek stekne na dozvoljen način, odnosno halal-zalaganjem, u okviru šerijatskih dozvola, dovoljni za postizanje sreće, ugodnosti i rahatluka te oni, stoga, ne ostavljaju prostora za upadanje u nedozvoljeno, odnosno u haram. Ostale smislove možeš rastumačiti sam.

ČETVRTI ZNAK

Čovjek u ovom svemiru sličan je nejakom, nježnom i krhkom djetetu koje, u svojoj slabosti, nosi ogromnu snagu i u svojoj nemoći ogromnu moć. Jer njemu su, jačinom te slabosti i snagom nemoći, potčinjena i podređena sva bića. A ukoliko čovjek shvati svoju slabost i čini dovu riječju, stanjem i djelima, i ukoliko uvidi svoju nemoć, te se obrati svojem Gospodaru i zatraži pomoć, iskazat će zahvalnost i pohvalu na tom privilegiranom položaju, a ujedno će biti pospješen u postizanju svojeg htijenja, njegovi ciljevi će mu se pokoriti i težnje ostvariti u tolikoj mjeri da on svojom ličnom moći ne može postići niti stoti dio svega toga. Samo što čovjek ponekad ono što postigne kroz dovu svojeg stanja pogrešno pripisuje svojoj ličnoj moći.

Primjera radi: Snaga koja počiva u slabosti nejakog pileta čini da njegova majka, kako bi ga zaštitila, napada i lava. Dok, snagom koja počiva u njegovoj slabosti, lavlje mladunče potčinjava sebi svoju grabežljivu i

krvoločnu majku, tako da lavica čak i sama ostaje gladna da bi ono bilo sito. Dakle, treba ukazati na to da ogromna snaga počiva u slabosti, i ono iz čega treba izvući pouku jest manifestacija Božije milosti u toj slabosti.

I kao što nejakom, nježno dijete svojom slabošću, plačem ili svojim tužnim izgledom izaziva sažaljenje drugih, ono tako ostvaruje svoje zahtjeve, te mu se pokoravaju moćnici i vladari i ono stječe onoliko od čega ni hiljaditi dio ne bi postiglo svojom zanemarljivom snagom. Dakle, njegova slabost i nemoć pokreću i pobuđuju samilost i brižnost prema njemu, te ono svojim malim prstom sebi potčinjava odrasle i snažne. Ukoliko bi, pak, to dijete poreklo tu samilost i obezvrijedilo tu brižljivost te, nepromišljenom samouvjerenošću, izjavilo: "Ja sam taj koji je svojom snagom i htijenjem pokorio sve te moćnike!", bez sumnje zaslužilo bi šamar.

Dakle, isto je i s čovjekom. Ukoliko bi porekao milost svojeg Stvoritelja i obezvrijedio Njegovu mudrost te, zanijevajući Božiju blagodat, poput Karuna izjavio:

إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ "Ovo sam stekao svojim znanjem" (El-Kasas: 78), nema sumnje da bi zaslužio žestok kazneni šamar.

Ovaj položaj i vladavina kojima se obasipa čovjek, i ovaj uspon čovječanstva i široki civilizacijski horizonti nisu proistekli njegovim privlačenjem, njegovom nadmoći, borbom i osvajanjem silom, već je čovjeku takvo što dodijeljeno uslijed njegove slabosti i pružena mu je pomoć radi njegove nemoći, učinjeno mu je dobročinstvo uslijed njegove neimaštine, naučen je i nadahnut uslijed svoje neukosti i neznanja, te mu je sve ovo dato uslijed njegovih potreba. Razlog njegovog položaja nije snaga koju posjeduje niti moć koju ima u znanju, već je to Gospodarevo sažaljenje i saosjećajnost, Božija milost i mudrost, a koja mu je potčinila i u ruke predala sve stvari. Zaista, čovjeka koji je poražen pred

običnim škorpionom bez očiju i pred običnom zmijom bez nogu, nije njegova snaga odjenula u svilu dobijenu od sićušne larve niti ga zadojila medom dobijenim od ubojitog insekta, već su to plodovi njegove nemoći proistekli iz Gospodarevog potčinjavanja svega njemu i Njegove počasti iz milosti.

Pa, čovječe, pošto su činjenice takve, ostavi se, onda, oholosti i samoljublja. Na pragu Božijih vrata obznani svoju nemoć i slabost jezikom traženja pomoći i objavi svoju neimaštinu i potrebe jezikom skrušenog obraćanja i dove, te pokaži da si iskreni rob Božiji:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ "Dovoljan je nama Allah, i divan li je On zastupnik!", reci te se uzdigni i uzvisi na najviše razine.

I nemoj reći: "Ja sam niko i ništa. Kakav je moj značaj, pa da baš meni i iz brige prema meni Hakimi-Mutlak potčini ovaj svemir, pa da se od mene zahtijeva univerzalna zahvala?!"

Jer, ti si zaista niko i ništa u pogledu svojeg nefsa i bića. Međutim, po svojoj funkciji i stepenu, ti si pažljivi i razboriti posmatrač ovog ogromnog svemira; ti si ljeporječiv i imaš smislen jezik iskaza koji govori u ime svih ovih svrhovitih bića; ti si i spretan čitalac i pozoran proučavalac ove svemirske knjige; ti si i zadivljeni nadzornik ovih stvorenja što slave Allaha; ti si u poziciji poštovanog nadglednika svih ovih stvorenja što čine ibadet Allahu.

Tačno, čovječe! Ti si s gledišta svojeg živućeg tijela i svoje animalne duše tek djelomičan, sićušan i zanemarljivi isječak, siromašno biće, nejak životinja koja srlja kroz nabujale valove ovih zastrašujućih putujućih stvorenja. Međutim, s gledišta svoje ljudske naravi, usavršene islamskim odgojem i prosvijetljene nurom imana, koji je prožet svjetlom Allahove ljubavi, ti

si vladar u domenu ovog ropskog položaja. U svojoj sićušnosti, ti si univerzalan, u svojoj malenkosti, ti si prostrani univerzum, i pored tvoje neznatnosti, posjeduješ uzvišen položaj, a krug gdje doseže tvoja kontrola i u kojem si ti nadzornik toliko je širok da možeš reći: "Moj Milostivi Gospodar učinio mi je dunjaluk utočištem i boravištem, Sunce i Mjesec učinio mi je svjetiljkom u tom boravištu, proljeće mi je učinio bujnim buketom ruža, ljeto mi je učinio sofrom blagodat, životinje mi učinio pokornim slugama, a bilje mi učinio ukrasom koji uljepšava moje boravište i dom."

Zaključak rečenog:

Ukoliko poslušáš svoj nefs i šejtana, srozat ćeš se do najnižih nizina, a ukoliko poslušáš istinu Kur'ana, uzdignut ćeš se do najviših visina i bit ćeš "najljepši sklad" cijelog Svemira.

PETI ZNAK

Čovjek je na dunjaluk poslan kao dužnosnik i gost. Nadaren je značajnim talentima i sposobnostima te, shodno tome, njemu su pridodane važne dužnosti. Da bi čovjek uznastojao i založio se za te značajne ciljeve i pristupio izvršenju svojih poslova i funkcija, stimuliran je snažnim poticajima i upozoravan strahovitim prijetnjama na njihovo izvršenje.

Ovdje ćemo ukratko iznijeti ljudske funkcije i osnove njegovog ibadeta Allahu koje smo već razradili na drugom mjestu, i to sa svrhom razumijevanja tajne "sklada najljepšeg".

Dakle, dolaskom na ovaj dunjaluk, čovjek je došao u položaj služenja u dva vida:

Prvi vid odnosi se na oblik razmišljanja, odnosno na indirektni ibadet;

Drugi vid javlja se u obliku direktnog obraćanja u Njegovoj prisutnosti, odnosno podrazumijeva upućivanje dove.

Prvi vid sačinjava: Pokorno potvrđivanje vladavine Suverenog Gospodara koja je evidentno uočljiva u Svemiru, kao i zadivljeno posmatranje Njegovog Savršenstva i ljepota, uz iskaze divljenja i veličanja.

Potom, međusobno ukazivanje i upućivanje na poučno posmatranje lijepih umjetničkih tvorevina koje se sastoje iz vezova Allahovih Lijepih Svetih Imena predstavlja obznanjivanje i razglašavanje.

Potom, mjerom spoznaje odmjeravanje bisera i dragulja Gospodarevih imena od kojih je svako skrivena duhovna riznica predstavlja priznavanje njihovih vrijednosti procjeniteljem vrijednosti što izbija iz srca.

Potom, proučavanje i posmatranje listova Zemlje i nebesa i stranica svega stvorenog, koje su pisma iz pera Moći, predstavlja razmišljanje s divljenjem.

Potom, pogledom koji odaje divljenje, posmatrati ukrase na svim bićima i lijepu i prefinjenu umjetnost na njima znači ispoljavanje ljubavi prema Najljepšem Stvoritelju *Fatiri-Zulđemal* i gorljivo nastojanje za uspinjanjem do položaja dolaska u prisutnost pred njihovim Savršenim Tvorcem *Sanii-Zulkemal* i za zaslužanjem Njegove, Gospodareve pažnje.

Drugi vid: Čovjekov stepen dolaska u prisutnost Njegovu i saobraćanje, odnosno stepen na kojem se prelazi s djela na Autora. On uviđa da se Uzvišeni Tvorac njemu želi predstaviti i upoznati ga s nadnaravnošću Svojeg stvaranja. On Mu na to uzvraća imanom i spoznajom.

Zatim, vidi da Milostivi Gospodar *Rabbi-Rahim* želi zadobiti njegovu ljubav slatkim i ukusnim plodovima Svoje milosti, pa tako čovjek, poklanjanjem svoje iskrene ljubavi samo Njemu i usmjeravanjem svojih čistih

ibadeta i pobožnosti samo Njemu, želi Mu se umiliti i zadobiti Njegovu ljubav.

Zatim, vidi kako ga Plemeniti Blagodarni *Mun'imi-Kerim* daruje i obasipa užicima Svojih duhovnih i materijalnih blagodati, te Mu on djelom, stanjem, jezikom pa i svim osjetilima i ustrojstvima – ukoliko to može – uzvraća zahvalnošću, hvalom i pohvalom.

Zatim, vidi kako Uzvišeni i Lijepi *Dželili-Džemil* u ogledalu svih stvorenja ispoljava i ističe Svoju veličanstvenost, savršenost, grandioznost i ljepotu, pa tako privlači poglede, te čovjek na sve to uzvрати ponavljanjem: *Allahu Ekber, Subhanallah*, i, sa svom zadivljenošću, ushićenjem i ljubavlju, ponizno pada na sedždu.

Zatim, vidi kako Apsolutno Bogati *Ganijji-Mutlak* svoje neizmjerne i neiscrpne riznice i bogatstva izlaže s apsolutnom darežljivošću, te Mu on uzvрати iskanjem i molbom, u potpunoj neimaštini i s poštovanjem, veličanjem i hvalom.

Zatim, vidi kako je taj Veličanstveni Stvoritelj *Fatiri-Zulđželal* Zemlju učinio čudesnim sajmištem i na njemu izlaže Svoje neobične i predivne umjetnine, te on na to uzvрати riječima: *Mašallah*, u znak potvrde i priznavanja, *Barekallah*, u znak uvažavanja, *Subhanallah*, u znak divljenja i oduševljenja te *Allahu Ekber*, u znak veličanja njihovog Stvoritelja.

Zatim, vidi kako Jedan Jedini, u ovoj svemirskoj palači, žigom koji ne može biti krivotvoren, i svojim ličnim monogramom, štambiljem i ukazima svojstvenim samo Njemu, na sve što postoji utiskuje pečat Jednoće i u njih urezuje ajete vjere u Jednoću Boga, te ističe bajrak Jednoće na svjetskim horizontima, obznajući time Svoje gospodarenje. On na to uzvрати priznanjem, vjerovanjem, potvrdom Jednoće, pokornošću svjedočanstvom, robovanjem.

Tako čovjek ovim ibadetom i razmišljanjem postaje istinsko ljudsko biće i pokazuje da je biće u "skladu najljepšem", te blagotvornošću i berićetom imana postaje dostojan najvećeg emaneta, kao i povjerljivi namjesnik na Zemlji.

Pa, ti nemarni čovječe koji si stvoren u "skladu najljepšem" i koji se spuštaš do najnižih nizina zbog lošeg izbora, poslušaj me i pogledaj dvije levhe ispisane u *Drugom nivou Riječi sedamnaeste*, pa i ti vidi da sam i ja poput tebe, dok sam još bio nemaran i opijen mladošću, dunjaluk vidio lijepim i dopadljivim. Međutim, kad sam se otrijeznio od opojnosti mladalaštva i probudio se u jutru starosti, vidjeh koliko je ružno i nakazno to dunjalučko lice koje je okrenuto mimo Ahireta, a koje sam ranije smatrao lijepim i koliko je pravo lice ono koje je okrenuto prema Ahiretu, ljupko i lijepo.

Prva levha dočarava stvarnost dunjaluka nemarnih.

Druga levha ukazuje na stvarnost sljedbenika upute i nosilaca smirenih srca.

Ništa nisam izmijenio u tim dvjema levhama, već sam ih zadržao onako kako su ranije bile napisane. Iako oblikom podsjećaju na poeziju, one ipak nisu poezija.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي * وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي * وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي *

يَقْفَهُوا قَوْلِي

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى الذَّاتِ الْمُحَمَّدِيَّةِ اللَّطِيفَةِ الْأَحَدِيَّةِ شَمْسِ سَمَاءِ
الْأَسْرَارِ وَمَظْهَرِ الْأَنْوَارِ وَمَرْكَزِ مَدَارِ الْجَلَالِ وَقُطْبِ فَلَكِ الْجَمَالِ *
اللَّهُمَّ بِسِرِّهِ لَدَيْكَ وَبِسِيرَةِ إِلَيْكَ أَمِنْ خَوْفِي وَأَقِلْ عُثْرَتِي وَادْهَبْ
حُزْنِي وَحِرْصِي وَكُنْ لِي وَخُذْنِي إِلَيْكَ مِنِّي وَارْزُقْنِي الْفَنَاءَ عَنِّي

وَلَا تَجْعَلْنِي مَفْتُونًا بِنَفْسِي مَحْجُوبًا بِحَسِّي وَاکْشِفْ لِي عَنْ كُلِّ سِرٍّ
مَكْتُومٍ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ وَارْحَمْنِي وَارْحَمِ
رُفَقَائِي وَارْحَمِ أَهْلَ الْإِيمَانِ وَالْقُرْآنِ أَمِينَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَيَا أَكْرَمَ
الْأَكْرَمِينَ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Slavljen neka si Ti, mi ne znamo ništa, samo ono čemu si nas Ti poučio.”

“Gospodaru moj, razgali grudi moje, i olakšaj zadatak moj, odriješi uzao s jezika mogeg kako bi razumjeli govor moj.”

Moj Allahu, Tvoj salavat neka je na jedinstveno, rafinirano biće Muhammedovo, sunce na nebesima tajni, svjetlosnih scena, stjecište veličanstvenosti, polarnu tačku u sferi ljepote.

Moj Allahu, tako Ti njegove tajne kod Tebe, i njegovog izleta do Tebe, stišaj moj strah, ublaži moj posrtaj, ukloni moju tugu i pohlepu, budi moj, oduzmi me Sebi od mene samog, dodijeli mi nestanak od mene samog, ne izlaži me kušnji mogeg nefsa i ne zakrij me mojim čulima; razotkrij mi svaku skrivenu tajnu.

Ja Hajju, Ja Kajjum; Ja Hajju, Ja Kajjum; Ja Hajju, Ja Kajjum.

Smiluj se meni, i smiluj se mojim drugovima, smiluj se nosiocima imana i Kur'ana, Najmilostiviji Milosniče i Najplemenitiji među plemenitima.

“A završna dova naša je da zahvala pripada Allahu, Gospodaru svjetova.”

SADRŽAJ

Riječ prva – „Bismillah“	5
Kako ćemo spasiti svoj Ahiret?	9
Na duhovnom ekranu	14
Iskušenje draži žena	19
Dijalog sa grupom omladine	22
Bitna tema rasprave	28
Pisma zatvorenicima	32
Misao o bitnoj temi koja se rodila u noći Kadr	45
Iman je utjeha	48
Osvješćenje srca	53
Nauke nam daju predstavu o Stvoritelju	60
Neophodnost vjerovanja u Ahiret	67
O izrazu “Hu”	86
U žaljenju je nevolja	93
Plod stabla crnoga duda	95
Ko je najsretnija osoba	98
Najbolja mladost	99
Bolesnom mladiću	101
Jedna fina rasprava o nagonskoj duši	102
Budni spavači	104
Budi pažljiv da se ne bi udavio	105
Bolest zaboravnosti	107
Bogobojaznost i dobro djelo	108
Jedna stranica iz života	112
Tajna nesretništva zabludjelog i sretništva pravovjernog	114
Važno pitanje	126
Neki od skrivenih smislova	
“Bismillahir-rahmanir-rahim!”	150
Iman sadrži na hiljade ljepota	165